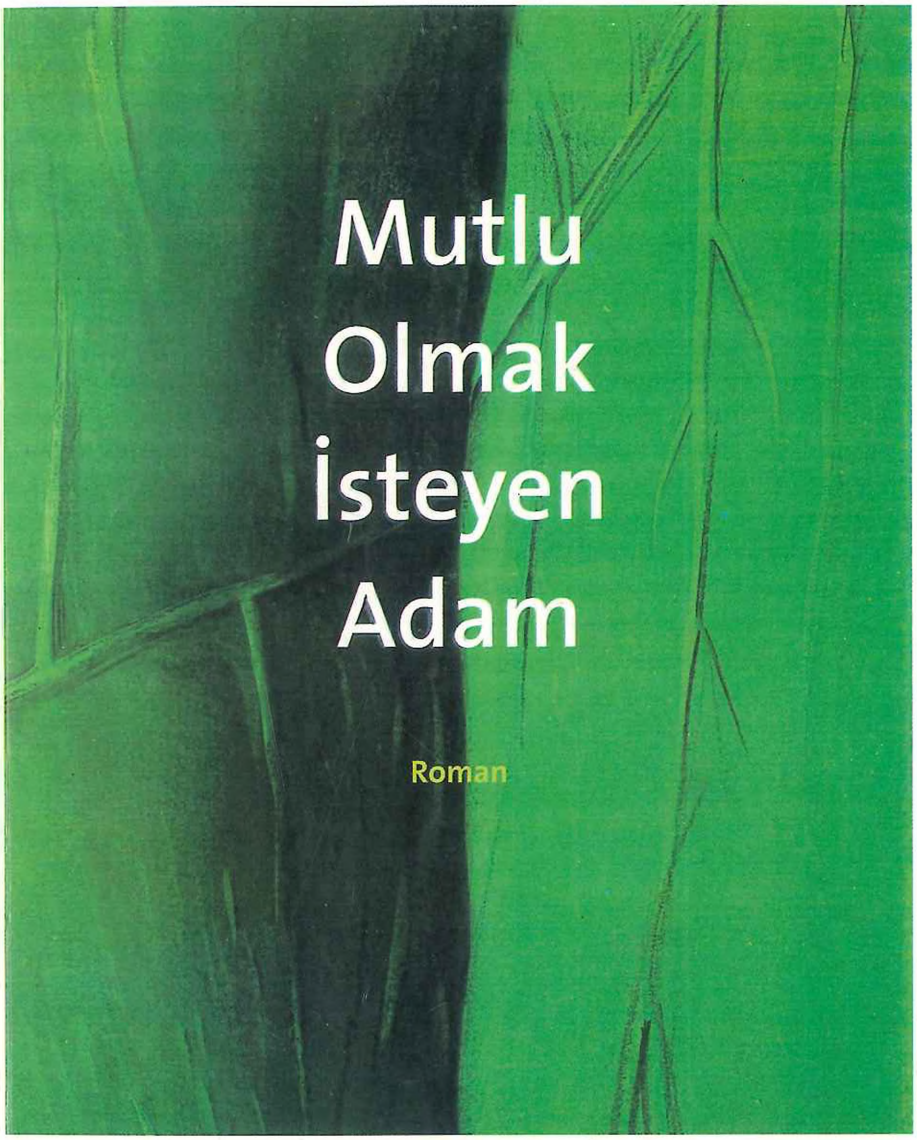
Laurent

Gounelle

Mutlu Olmak İsteyen Adam

Roman

PEGASUS

MUTLU OLMAK İSTEYEN ADAM

Pegasus Yayınları: 578
Bestseller Roman: 239

MUTLU OLMAK İSTEYEN ADAM
LAURENT GOUNELLE
Özgün Adı: L'homme qui voulait être heureux

Yayın Koordinatörü: Yusuf Tan
Editör: Esra Kökkılıç Bal
Düzelti: Kemal Küçükgedik
Sayfa Tasarımı: Meral Gök
Kapak Baskı: Zirve Ofset
Film-Grafik: Mat Grafik

Baskı-Cilt: Alioğlu Matbaacılık
Orta Mah. Fatin Rüştü Sok. No: 1/3-A
Bayrampaşa/İstanbul
Tel: 0212 612 95 59

1. Baskı: Kasım 2012
ISBN: 978-605-343-011-7

Türkçe Yayın Hakları © PEGASUS YAYINLARI, 2012
Copyright © Editions Anne Carrière, Paris, 2008

Bu kitabın Türkçe yayın hakları
S.N. Editions Anne Carrière'den alınmıştır.

Yayınevinden yazılı izin alınmaksızın
hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yayıncı Sertifika No: 12177

Pegasus Yayıncılık Tic. San. Ltd. Şti
Gümüşsuyu Mah. Osmanlı Sk. Alara Han
No: 27/9 Taksim / İSTANBUL
Tel: 0212 244 23 50 (pbx) Faks: 0212 244 23 46
www.pegasusyayinlari.com / info@pegasusyayinlari.com

LAURENT GOUNELLE

MUTLU OLMAK İSTEYEN ADAM

Fransızcadan Çeviren:
IŞIK ERGÜDEN

PEGASUS YAYINLARI

Aşkım Zoé'ye.

"Bizler, ne düşünüyorsak oyuz.
Dünyamızı düşüncelerimizle inşa ederiz."

Buda

Hayatta tam anlamıyla mutlu olamamış ama mutluluğa ulaşmaktan başka bir amacı olmayan bir adamın hikâyesini yazmak istedim. Yaşlı bir bilgeyle karşılaşması kendisine koyduğu engelleri görmesini ve kendini özgürleştirmek için nasıl bir tavra sahip olması gerektiğini anlamasını sağlıyor. Bu hikâyeyle insanların kendileri, başkaları ve dünya hakkında düşündüklerinin gerçeklik olmadığını ama gerçekliği kendi düşünceleri doğrultusunda nasıl kuracaklarını göstermek istedim.

—Laurent Gounelle

1

Onu görmeden Bali'den ayrılmak istemiyordum. Neden bilmiyorum. Hasta değildim. Hatta sağlığım her zaman mükemmel olmuştur. Ücreti konusunda önceden bilgi edinmiştim, çünkü kalma süremin sonuna yaklaştığımdan cüzdanımın neredeyse dibi görünüyordu. Banka hesabımaysa uzaktan bakmaya bile cesaretim yoktu. Onu tanıyanlar bana, "Gönlünden kopanı verirsin, etajerin üzerinde duran küçük bir kutunun içine atarsın," demişlerdi. Tamam, bu içimi rahatlatmıştı. Ama yine de, Japonya başbakanını tedavi ettiği söylenen birine küçücük bir miktar bırakma fikrinin canımı sıkmadığını söyleyemem.

Adanın merkezinde, Ubud'a birkaç kilometre ötedeki küçük bir köyde saklanmış evini bulmam güç oldu. Neden bilmem, bu ülkede yollarda hiç tabela yok. Bir haritayı okumak eğer mihenk noktası varsa mümkündür; yoksa kapsama

alanı dışında kalan bir bölgedeki cep telefonu kadar gereksiz kalır. Elbette işi kolaylaştıracak bir çözüm kalıyordu geriye: Yoldan geçenlere sormak. Bir erkek olsam da, adres sormayı bugüne kadar hiç dert etmedim. Çoğu erkeğin yol sormaya tenezzül ettiğinde kendini erkekliğini yitirmiş hissettiğini görmüşümdür. "Yolu biliyorum," anlamına gelen bir sessizliğin içine kapanmayı tercih ederek bulundukları yeri saptarmış gibi yaparlar ve sonunda tamamen kaybolunca da, karıları onlara, "Sana demiştim, sormamız gerekiyordu," der.

Bali'de, işin sıkıcı yanı, insanlar öyle nazik ki hep "evet" diyorlar. Gerçekten. Bir kıza, "Sizi çok güzel buluyorum," deseniz, hoş bir gülümsemeyle size bakar ve "Evet," karşılığını verir. Yol sorduğunuzda da size yardım etmeyi öylesine arzularlar ki, bilmediklerini size itiraf etmeye dayanamazlar. Sonuçta size hiç şüphesiz rastgele bir yol gösterirler.

Kendimi bahçenin girişinde bulduğumda biraz gergindim.

Neden bilmem, oldukça lüks bir ev hayal etmiştim. Bali'de kimi zaman görülen türden bir ev. Şu lotus çiçekleriyle kaplı havuzlar, nerdeyse iffetsiz denebilecek kadar sarhoş edici kokulu iri beyaz çiçeklerini sergileyerek insana kucak açan frangipanilerin gölgesi falan. Aslında burası, yan yana dizili çan çatılardan ibaret bir evdi, birinden diğerine geçilen, duvarsız küçük evler. Bahçenin son derece sade, oldukça süssüz bir hali vardı, ama yine de yoksul denemezdi.

Genç bir kadın beni karşılamaya geldi. Üstüne bir tür peştamal sarmış, siyah saçlarını topuz yapmış, yanık tenli, düzgün minik burunlu gözleri çekik olmayan bir kadın. Asya'nın kalbine gömülü bu halkın yüz hatları beni hep şaşırtmıştır.

"İyi günler, ne istiyordunuz?" diye sordu bana, oldukça çok düzgün bir İngilizceyle kendini ifade ederek.

Bir doksan boyum ve sarı saçlarım Batılı kökenlerim hakkında hiç kuşkuya yer vermiyordu.

"Bay... şey... Sanmyang Usta'yı görmeye geldim."

"Birazdan gelecek," deyip, çalıların ve çan çatıları destekleyen küçük sütunlar dizisinin arasında kayboldu.

Ayakta, aptal bir halde kalakalmıştım. Benim gibi sıradan bir ziyaretçiyi ekselanslarının kabule tenezzül etmesini beklemekteydim. Buradaki varlığımı sorgulamama sebep olacak kadar uzun gelen beş dakikanın sonunda, en azından yetmiş yaşında, hatta seksenında olabilecek bir adamın yavaş yavaş geldiğini gördüm. İlk aklıma gelen şey, sokakta onu dilenirken görmüş olsaydım kuşkusuz elli rupi verirdim diye düşünmek oldu. Yalnızca yaşlı dilencilere para verme eğilimindeyimdir: Eğer o yaşta dileniyorsa, gerçekten başka şansı olmadığındandır diye düşünürüm. Bana doğru yavaş yavaş yürüyen adam çullar içerisinde değildi elbet, ama giysileri insanın içine işleyen bir sadelikte, minimalist ve yaşsızdı.

İtiraf etmekten utanıyorum ama ilk tepkim, karşımdakinin yanlış kişi olduğunu düşünmek oldu. Ünü denizleri

aşmış şifacı o olamazdı. Ya da meziyeti basiretsizliğiyle at başı gittiğinden Japonya başbakanının ona yerfıstığıyla ödeme yapmasını kabul etmişti. Bir pazarlama dehası da olabilirdi. Maddiyattan tamamen koparak çile içinde yaşayan, ama seans sonunda cömert bir ödülü kabul eden şifacı türünden klişelere susamış, saf Batılı müşterileri avlayan biri.

Beni selamlayarak sade bir şekilde karşıladı. Gayet iyi bir İngilizceyle çok yumuşak bir üslupla konuşuyordu. Bakışlarındaki ışıltı, meşinleşmiş derisindeki kırışıklıklarla tezat içindeydi. Sağ kulağında bir gariplik vardı. Sanki kulak kepçesi kısmen kesikti.

Beni, en öndeki çan çatının altına davet etti: Dört küçük sütunun desteklediği, eski bir duvara sırtını dayamış bir çatı, duvar boyunca –ünlü– etajer, kâfur ağacından bir sandık ve yerde bir hasır. Açık sandık belge doluydu. Belgeler arasında, insan bedeninin içini gösteren levhalar da vardı. Tasvirler şu anki tıp bilgisinden öyle uzaktı ki, başka koşullarda olsa, gülmekten altıma işeyebilirdim.

İçeri girmeden önce, Bali geleneğine uyarak ayakkabılarımı çıkardım.

Yaşlı adam şikayetimin ne olduğunu sordu. Bu soru üzerine, aniden, burada olma nedenim aklıma geldi. Hasta olmadığıma göre, tam olarak ne arıyordum? Yeteneğine dair elimde hiçbir kanıt olmayan, dürüstlüğünü ve samimiyetini hissetmeye başladığım bir adama vakit kaybettirecektim.

Yoksa tek arzum birinin benim durumuma ilgi göstermesi, bana "ben"den söz etmesi ve –kimbilir!– daha iyi olmamın bir yolunu keşfetmesi miydi? Tabii eğer yalnızca bir tür sezgiyle hareket etmemişsem... Velhasıl, bana onun önemli biri olduğu söylenmiş, ben de sadece onunla karşılaşmayı arzulamıştım.

"Rutin kontrol için geldim," derken, yıllık doktor kontrolünde olmadığım ve talebimin yersizliği fikri yüzümü kızartmıştı.

"Şuraya uzanın," dedi, hasırı işaret ederek. Talebimin yersizliğine ise hiç tepki göstermedi.

2

Hayatımda yaşadığım ilk –ve umarım son– işkence seansı böyle başladı. Başlangıçta her şey normaldi: Sırt üstü uzanmış, gevşemiş, güvenli ve biraz da eğlenir bir halde, bedenimin farklı bölgelerine hafifçe dokunmasına izin vermiştim. Önce başım, sonra ensem. Boydan boya kollarım; parmak uçlarımdaki en son kemiklere varana dek. Ardından sıra gövdemin farklı bölgelerine, sonra da karnıma geldi. Karnımda oyalanmayıp doğrudan kalçalarıma geçtiğini görmek içimi rahatlattı. Dizlerim, baldırlarım, topuklarım, ayak tabanlarım: Hiçbir dokunuşu beni aşırı rahatsız etmiyordu.

Sonunda sıra ayak parmaklarıma geldi.

3

Elinin başparmağı ile işaret parmağı arasında bir insanın sol ayak başparmağını tutarak bu denli acı vermenin mümkün olabileceğini bilmiyordum. Çığlık attım. Hasırın üzerinde bir o yana bir bu yana kıvrılıp büküldüm. Uzaktan bakıldığında, oltasına bir doksanlık bir yem takmaya çalışan bir balıkçıya benzetilebilirdi. Narin biri olduğumun farkındaydım, ama hissettiğim şeyin yoğunluğu o zamana kadar çektiğim tüm acıları geride bırakıyordu.

"Acı içindesin," dedi.

Hadi canım! İnlemeye devam ederken, arada bir "evet" sesi çıkarabildim boğularak. Bağıracak halim bile kalmamıştı. O ise benim çektiğim ıstıraptan etkilenmişe benzemiyordu. Yüzünde iyilik dolu, bir nevi tarafsız bir ifade vardı. Hatta

yüzünde, beni maruz bıraktığı acıyla çelişen bir tür iyilik ifadesi vardı.

"Mutsuz birisiniz siz," dedi, bir teşhiste bulunur gibi.

Tam o anda, evet, mutsuzdum. Çok. Kendimi düşürdüğüm bu duruma ağlamalı mıydım gülmeli mi, bilemiyordum. Sanırım her ikisini de yapıyordum. Günümü plajda geçirebilir, balıkçılarla tartışabilir, Balili güzel kadınları seyredebilirdim!

"Tam bu noktada hissettiğiniz acı, daha genel bir rahatsızlığın semptomudur. Başka birinin aynı yerine aynı baskıyı uygulasam acı çekmez," dedi.

Bunun üzerine, nihayet ayağımı bıraktığında, kendimi aniden insanların en mutlusu hissettim.

"Mesleğiniz nedir?"

"Öğretmenim."

Bir an bana baktı, sonra uzaklaştı. Düşünceli, kaygılı gibi bir hali vardı. Sanki söylenmemesi gereken bir şeyi söylemiş gibi hissediyordum kendimi. Ya da bir salaklık etmiştim. Birkaç adım ötede duran çiçek açmış begonvile doğru dalgın dalgın baktı. Düşüncelerine gömülmüş gibiydi. Ne yapmam gerekiyordu? Çekip gitmeli miydim? Orada olduğumu hatırlatmak için öksürmeli miydim? Bana doğru dönerek beni sorularımdan çekip aldı. Yere oturdu ve gözlerini gözlerime dikerek konuştu.

"Hayatınızda yolunda gitmeyen ne var? Sağlığınız çok yerinde. O halde, bu nedir? İş mi? Aşk mı? Aileniz mi?"

Sorusu doğrudandı. Sesinden ve bakışlarından iyi yüreklilik okunsa da, kaçacak hiçbir yol bırakmayacak şekilde gözlerini bana dikmişti. Kendimi cevap vermek zorunda hissettim. Bir saat öncesine kadar tanımadığım bir adama içimi açmam gerekiyordu.

"Bilmiyorum, evet, daha mutlu olabilirim, herkes gibi herhalde..."

"Sizden başkaları adına cevap vermenizi istemiyorum, kendi adınıza cevap verin," karşılığını verdi sakince.

Bu adam beni öfkelendirmeye başlıyordu. İstediğimi yaparım, ona ne, diye düşündüm, içimde kabaran öfkeyi hissederek.

"Bir eşim olsaydı daha mutlu olurdum diyelim."

Bunu neden ona söylemiştim? Öfkemi kendime yöneltiyordum. Biri bir şey istediğinde gerçekten karşı koyamıyorum. İçler acısı bir durum bu!

"Peki, neden yok?"

Tamam, pekâlâ, bir karar almam gerek. Bu tür konularda yeterince güçlü olmasam da, ya sözünü kesip çekip gitmeliyim ya da oyunu sonuna kadar oynamalıyım.

Ona cevap verdiğimi işittim:

"İsterim, ama önce bir kadının benden hoşlanması gerekiyor."

"Bunu engelleyen ne?"

"Şey, çok zayıfım," lafı çıktı ağzımdan. Yüzüm hem utançtan hem de öfkeden kızarmıştı.

4

Yavaşça, neredeyse alçak sesle konuşarak ve her kelimeyi tek tek vurgulayarak şöyle dedi:

"Sizin sorununuz vücudunuzda değil, kafanızda."

"Hayır, kafamda değil: Nesnel, somut bir şey bu! Beni bir tartıya çıkartmanız, göğsümü, pazılarımın çevresini ölçmeniz yeter. Bizzat görürsünüz. Ne metre taraf tutar ne de tartı. İçine kapanık ve nevrotik ruhumla onları etkileyemem."

"Sorun bu değil," dedi sabırla. Büyük sükunetini koruyordu.

"Söylemesi kolay..."

"Sizin sorununuz fiziğiniz değil, onun kadınlar tarafından nasıl algılandığına olan inancınız. Aslında, karşı cins karşısında başarılı olmanın bizim fiziksel görünümümüzle ilgisi pek yoktur."

"Eğer bunu patates burunlu, yüz yirmi kiloluk komşu kadına söylersem, sürekli elinin altında tuttuğu üç katlı Big Mac'i suratımın ortasında ezer, ve de ketçabı sinüslerim dolana dek sıkar."

"Fiziği güzellikle yakından uzaktan hiç ilgisi olmayan birini, fiziksel bakımdan daha iyi biriyle çift olarak hiç mi görmediniz?"

"Gördüm elbet."

"Sizin probleminizde olan insanların çoğunun, zaten 'normal' bir fiziği vardır ama ufak tefek kusurlarına odaklanırlar. Çok ince bir ağız, çok uzun kulaklar, biraz kalın kalçalar, hafifçe çıkık çene, çok büyük ya da çok küçük burun. Bu insanlar kendilerini çok kısa, çok uzun, çok şişman ya da çok zayıf bulurlar ve buna da ikna olurlar. Kendilerini sevebilecek birine rastladıklarında tek takıntıları vardır: kendi kusurları. Bu nedenle sevilmeyeceklerine emindirler. Neden biliyor musunuz?"

"Neden?"

"Haklıdırlar! Kendimizi çirkin görürsek başkaları da bizi çirkin görür. Kadınların sizi çok zayıf bulduklarına eminim."

"Şey..."

"Başkaları bizi kendimizi gördüğümüz gibi görürler. En sevdiğiniz aktris kim?"

"Nicole Kidman."

"Onu nasıl buluyorsunuz?"

"Mükemmel bir aktris. Kuşağının en iyilerinden biri. Ona hayranım."

"Hayır, fiziksel olarak kast ediyorum."

"Muhteşem, olağanüstü, bir bomba adeta."

"Stanley Kubrick'in *Gözü Tamamen Kapalı*'sını görmüş olmasınız?"

"Amerikan filmlerini seyrediyor musunuz? Çan çatınızda uydu alıcınız mı var?"

"Hafızam beni yanıltmıyorsa, Nicole Kidman'ın çırılçıplak göründüğü bir sahne var, yanında da Tom Cruise."

"Hafızanız gayet iyi."

"Kuta'daki video kulübüne gidin ve *Gözü Tamamen Kapalı*'yı seyredin. Evinde videosu olmayanlar için kabinler var. O sahneye geldiğinizde filmi durdurun ve o kareyi dikkatlice inceleyin."

"Bunu yapmak hiç zor olmaz benim için."

"Bir an onun Nicole Kidman olduğunu unutun. Tanınmayan biri olduğunu düşünün ve bedenine nesnel olarak bakın."

"Evet..."

"Onun güzel olduğunu, güzel bir vücudu olduğunu, ama yine de kusursuz olmadığını göreceksiniz. Kalçaları güzel ama daha yuvarlak, daha belirgin olabilir. Göğüsleri fena değil, ama daha hacimli, daha dolgun olabilirler, hatta biraz daha

yüksek, daha kalkık da olabilirler. Yüz hatlarının düzgün, ince olduğunu göreceksiniz, ama istisnai bir güzellik de ifade etmiyorlar."

"Nereye varmak istiyorsunuz?"

"Nicole Kidman kadar güzel on binlerce kadın var. Sokakta her gün onlarla karşılaşıyorsunuz, ama fark etmiyorsunuz bile. Onun gerçek gücü başka yerden geliyor."

"Evet?"

"Nicole Kidman, muhteşem olduğuna belli ki kendi inanıyor. Bütün erkeklerin kendisini arzuladığına, bütün kadınların da ona hayran olduğuna ya da kıskandığına emin olmalı. Muhtemelen kendini dünyanın en güzel kadınlarından biri olarak görüyordur. Ve buna öylesine güçlü inanıyor ki başkaları da onu öyle görüyor."

"2006 yılında, İngiliz dergisi *Eve* onu dünyanın en güzel beş kadınından biri seçti."

"İşte!"

"Bunu nasıl açıklıyorsunuz?"

"Başkalarının bizi, kendimizi gördüğümüz gibi görme eğiliminde olmasını mı?"

"Evet."

"Bir deney yapacaksınız. Bir süre bir şey hayal edin. Bunun doğru ya da yanlış olmasının önemi yok. Yalnızca doğruluğuna siz ikna olun yeter. Hazır mısınız?"

"Hemen şimdi mi?"

"Evet, şimdi. Sizin için daha kolay olacaksa, gözlerinizi kapayın."

"Tamam, hazırım."

"Kendinizi çok yakışıklı bulduğunuzu hayal edin. Kadınlar üzerinde müthiş bir etkiniz olduğuna eminsiniz. Kuta Plajı'nda, tatildeki Avustralyalı kadınların ortasında, plajda yürüyorsunuz. Kendinizi nasıl hissediyorsunuz?"

"Çok, çok iyi. Gerçek bir mutluluk."

"Yürüyüşünüzü, duruşunuzu tarif edin bana. Kendinizi çok yakışıklı bulduğunuzu tekrar hatırlatayım."

"Yürüyüşüm... nasıl derler... kendinden emin, tamamen gevşemiş, rahat."

"Yüzünüzü tarif edin."

"Başımı dik tutuyorum, önüme bakıyorum, dudaklarımda doğal bir hafif gülümseme. *Havalıyım* ve kendimden eminim."

"Güzel. Şimdi kadınların sizi nasıl gördüklerini hayal edin."

"Evet, açık, benim... nasıl denir... etkime girmişler..."

"Kaslarınızın ya da göğsünüzün çevresi hakkında ne düşünüyorlar?"

"Eee... şey, onlara bakmıyorlar bile."

"Gözlerinizi açabilirsiniz. Kadınların hoşuna giden şey, kişiliğinizden yayılanlardır, hepsi bu. Ve bu da doğrudan doğruya sizin kendi kendinize oluşturduğunuz suretinizden

kaynaklanır. İnsan kendinde bir şeyin olduğuna inanırsa, ister olumlu olsun ister olumsuz, bunu yansıtacak şekilde davranır. Sürekli onu başkalarına gösterir. Bu başlangıçta ruhun yarattığı bir şey olsa bile, önce başkaları için gerçek olur, sonra da kendi için."

"Mümkün. Bütün bunlar bir yere kadar bana bir şey ifade ediyor. Hâlâ biraz soyut kalsa da..."

"Adım adım daha anlaşılır olacak. Yaşadığınız her şeyin kökeninde aslında inandığınız şeyin olduğunu, farklı örneklerden yola çıkarak size keşfettirmeye hazırım."

Nereye geldiğimi kendime sormaya başlamıştım. Sohbetimizin ve sonraki fikir alışverişlerimizin bütün yaşamımı kalıcı bir biçimde altüst edeceğini düşünmekten henüz çok uzaktım.

"Pek ilginç olmayan," diye devam etti, "konuştuğunda başkalarını sıkan birisi olduğunuzu hayal edin."

"Önceki oyunu tercih ederdim..."

"Yalnızca iki dakika sürecek. Hayal edin. Buna eminsiniz: İnsanlar sizinle birlikteyken sıkılıyorlar. Buna inanmanın nasıl bir şey olduğunu gerçekten hissetmeye çalışın. Oluyor mu?"

"Evet, üzücü..."

"Bu durumda kalın, bunu aklınızdan çıkarmayın. Şimdi de meslektaşlarınızla ya da dostlarınızla yemek yediğinizi hayal edin. Yemeği anlatın bana."

"Meslektaşlarım çokkonuşuyor, tatillerini anlatıyorlar, bense pek bir şey söyleyemiyorum."

"Bu durumda kalın.Ama şimdi bir çaba gösterecek ve onlara tatilinizde başınızdan geçmiş bir olayı anlatacaksınız."

"Biraz bekleyin. Sahneyi hayal edeyim... Tamam: Çok etkisi olmuyor. Beni gerçekten dinlemiyorlar."

"Bu normal. İlginçbiri olmadığınıza ikna olduğunuzdan, konuşmanızı çekicikılmayan bir tarzda kendinizi ifade ediyorsunuz."

"Evet..."

"Örneğin, meslektaşlarınızı sıkmaktan farkında olmadan korktuğunuza göre, belki de yine farkında olmadan hızlı konuşacaksınız, onlarınfazla zamanını almamak için, onları bıktırmamak için anlattıklarınızı geçiştireceksiniz. Dolayısıyla hiç etkiniz olmayacak veanlattığınız şey önemini yitirecek. Bunu hissettikçe, kendikendinize, 'hikâye anlatmayı hiç beceremiyorum,' diyecesiniz. Sonuç olarak, haliniz giderek daha kötüleşecek ve meslektaşlarınızdan biri sözü alıp başka bir konuya çekecek. Yeniğin sonunda, sizin konuştuğunuzu herkes unutmuş olacak."

"Güç bir durum..."

"Bir şeye inandığınızda o gerçek olur, bizim gerçeğimiz olur."

Söyledikleri kafamıepey karıştırmıştı.

"Pekâlâ, tamam, ama insan niye böyle bir şeye ikna olsun ki?"

"Sizin sorununuz elbette bu değil. Ama bazı insanların sorunu bu. Herkes kendine dair kendine özgü şeylere inanır. Yalnızca bir örnekti bu.

Bu örnekte kalırsak, tersine inandığınızı hayal edin: İnsanların ilgisini çektiğinize, konuştuğunuzda onları etkilediğinize eminsiniz. Meslektaşlarınızla yemekteyken konuşmaya başladığınızda, anlatacağınız olayın hedefi tam on ikiden vuracağına eminsiniz: Onları güldüreceksiniz, şaşırtacaksınız ya da en azından dikkatlerini çekeceksiniz. Bu inançla, nasıl söz aldığınızı hayal edin: Beklenen etkiyi öngörerek, konuyu uzatmak için kendinize zaman verirsiniz, sesinizi ayarlarsınız. Beklentiyi artırmak için tam yerinde susarsınız. Neden biliyor musunuz? Herkesin gözü dudaklarınızdadır da ondan."

"Tamam, insanın inandığı şey gerçeğe dönüşüyor, anlıyorum, ama yine de bir sorum var?"

"Nedir?"

"İnsan kendine dair bazı şeylere, ister olumlu olsun ister olumsuz, nasıl oluyor da inanıyor?"

"Birçok açıklama mümkün. Öncelikle, başkalarının bizim hakkımızda söyledikleri şeyler var. Eğer bu kişiler herhangi bir nedenle bizim için güvenilirlerse, o zaman hakkımızda söylediklerine inanırız."

"Örneğin anne babamız mı?"

"Evet, elbette bu genellikle anne babamızla ya da bizi yetiştiren kişilerle başlar. Küçük bir çocuk anne babasından çok şey öğrenir ve en azından belli bir yaşa kadar, onların her dediğini kabul etme eğilimindedir. Bunlar onun içine işlenir. Her söyleneni kendine katar."

"Bir örnek veremez misiniz?"

"Eğer anne baba çocuklarının güzel ve zeki olduğuna inanıyorsa ve bunu sürekli tekrar ediyorsa, o zaman çocuğun da kendini böyle görme ve kendinden çok emin olma ihtimali vardır. Böyle olunca, olumlu etkileri olacaktır. Hatta belki biraz kibirli biri olacaktır..."

"Demek ki fiziğim hakkında kuşkularımın olması anne babamın hatası, öyle mi?"

"Hayır, şart değil. Göreceğiniz gibi, kendinize dair inançlarınızın olası sayısız kaynağı vardır. Başkalarının etkisine gelince, bunlar yalnızca anne baba değildir. Örneğin öğretmenlerin yargısı da kimi zaman fazlasıyla etkili olur, hem olumlu hem de olumsuz."

"Bu bana bir şey hatırlattı: Okulda beşinci sınıfa kadar matematiğim çok iyiydi. Ortalamam 20 üzerinden 18'di. Dördüncü sınıfta, her derste hepimizin kafasız olduğunu tekrarlayıp duran bir öğretmenim oldu. Hatırlıyorum, sürekli bağırıyordu. Bize bağırırken boyun damarları şişiyordu. O yılı 4 ortalamayla bitirdim."

"Muhtemelen onun dediğine inandınız..."

"Belki. Ama dürüst olmak gerekirse, bütün arkadaşlarımın ortalaması benim gibi 4 değildi..."

"Belli ki onlar öğretmenlerinin görüşüne sizden daha az duyarlıydılar."

"Bilemiyorum."

"Yetmişli yıllarda bir Amerikan üniversitesinde araştırmacılar bir deney yaptılar. IQ testinde aynı sonucu elde eden bir grup yaşıt öğrenciyi bir araya getirdiler. Bu teste göre bu öğrencilerin hepsinin zekâ düzeyi aynıydı. Sonra grubu ikiye ayırdılar. İlk alt-grubun öğretmenine, 'Her zamanki programı uygulayın, ama şunu bilin ki, bu çocuklar ortalamanın üstünde zeki,' dediler. İkinci alt-grubun öğretmenine ise, 'Her zamanki programı uygulayın, ama şunu bilin ki, bu çocukların zekâsı ortalamanın altında,' dediler. Bir ders yılı sonunda araştırmacılar bütün çocuklara yeniden IQ testi uyguladı. Birinci alt-gruptaki çocukların IQ ortalaması ikinci alt-gruptakilerden kesin olarak üstündü."

"Saçma!"

"Aslında oldukça etkileyici."

"İnanılır gibi değil! Öğrencilerin zeki olması için bir öğretmenin onların zeki olduğuna inanması yeterli mi? Aptal olduklarına inanıyorsa da aptal mı oluyorlar?!"

"Bilimsel bir deney bu."

"Öyle olsa bile, çocuklarla böyle deneyler yapmak kötü bir şey."

"Gerçekten de oldukça tartışmalı..."

"Peki ama bu nasıl mümkün oluyor? Yani, öğrencilerinin aptal olduğuna inanması bir öğretmenin onları aptallaştırmasına nasıl yol açabilir?"

"Olası iki açıklaması var: Öncelikle, aptal biriyle konuşurken nasıl ifade edersiniz kendinizi?"

"Son derece basit kelimelerle, çok kısa cümleler kurarak, anlaşılması kolay düşünceler ifade ederek."

"İşte. Eğer beyinleri gelişmek için teşvik edilmeye ihtiyaç duyan çocuklarla böyle konuşursanız, bu çocuklar gelişmek yerine gerilerler. İlk açıklama bu. Daha tehlikeli olan bir diğeri de var."

"Nedir?"

"Eğer aptal olduğunu düşündüğünüz bir çocukla ilgilenmeniz gerekiyorsa, her tavrınızla ona sürekli olarak aptal olduğunu söylersiniz. Yalnızca kullandığınız kelimelerle değil, biraz önce dediğimiz gibi, konuşma tarzınızla, mimiklerinizle, bakışınızla da. Onun için biraz üzülüyorsunuzdur ya da tersine, biraz öfkelisinizdir ve bu da ondan kaçmaz: Sizin karşınızda kendini aptal hisseder. Ve eğer siz onun önem verdiği biriyseniz, konumunuz, yaşınız, rolünüz onun gözünde güvenilir biri olmanızı sağlıyorsa, bu durumda, bu duyguyu

sorgulamama ihtimali yüksektir. Dolayısıyla kendisinin aptal olduğuna inanmaya başlayacaktır. Devamını biliyorsunuz."

"Ürkütücü."

"Gerçekten de oldukça korkunç."

Öğrenmekte olduklarım kafamı iyice karıştırmıştı. Bütün bu fikirler havada asılı kalmış gibiydi. Bir süre sessiz kaldık. Çan çatının yanında özgürce bitmiş tropikal bitkilerin incelikli kokusu hafif bir esintiyle burnuma geliyordu. Uzakta, bir gekonun karakteristik çığlığı işitiliyordu.

"Beni şaşırtan bir şey var."

"Nedir?"

"Canınızı sıkmak istemem, ama bu tür bilgilere nasıl erişiyorsunuz? Demek istediğim, Amerika Birleşik Devletleri'nde yürütülen bilimsel çalışmalara?"

"İzin verirseniz, sırrımı kendime saklayayım."

Israr edecek değildim, ama bilmek isterdim. Yandaki çan çatıda internet bağlantısı olduğunu düşünemiyordum. Köyde telefon olduğundan bile emin değildim. Özellikle, benim şifacının bilimsel forumlara bağlandığını kesinlikle hayal edemiyordum. Onun sakızağaçlarının gölgesinde, lotus pozisyonunda saatlerce meditasyon yaptığını düşünmek bana daha kolay geliyordu...

"Kişinin kendine dair inançlarının başka kaynakları olduğunu mu söylüyorsunuz?"

"Evet, yaşadığımız kişisel deneyimlerden farkına varmadan çıkardığımız sonuçlar vardır."

"Örneklerinizi görmek isterim."

"Pekâlâ, iyi açıklamak için biraz karikatürvari bir örnek vereyim. Bir bebek hayal edin ki anne babası onun yaptıklarına pek az tepki gösteriyor olsun. Ağlıyor mu? Anne babası yerinden kımıldamıyor. Bağırıyor mu? Çıt yok. Gülüyor mu? Sıfır tepki. Onda adım adım çevresindeki dünya üzerinde etkisi olmadığı, başkalarından bir şey elde edemeyeceği duygusunun gelişeceği varsayılabilir. Bunu bilinçli olarak ifade etmeyecektir; özellikle o yaşta. Yalnızca bir duygu, bir his, içine işleyen bir şey olacaktır. Şimdi, süreci iyice basitleştirmek için, özellikle bu durumun tersine başka deneyimler yaşamadığını varsayarak, yetişkin olduğunda, onun kaderci biri olacağı, arzuladığı şeyi elde etmek için asla başkalarına gitmeyeceği, hiçbir şeyi yerinden kımıldatmaya çalışmayacağı varsayılabilir. Dostlarından biri bir gün onu örneğin mesleki açıdan bir açmazda görse, onun pasifliğinden başka bir şey saptayamaz. Onu tepki göstermeye, kapıları çarpmaya, durumu eline almaya, insanlarla ilişkiye geçmeye ikna etmeyi ne kadar denerse denesin, bir şey yapamaz. Bu dostu belki de onu sert bir şekilde yargılayacaktır. Oysa onun tavrı yalnızca çevresindeki dünya üzerinde etkisinin olmadığı ve başkalarından hiçbir şey elde edemeyeceği şeklindeki en derinlerde

kök salmış kanaatin sonucudur. Buna inandığının bilincinde bile olmayacaktır. Ona göre gerçek budur."

"Emin olmak istiyorum: Böyle anne baba yoktur, değil mi?"

"Yalnızca bir örnekti bu. Tersini rahatlıkla hayal edebiliriz: Çocuklarının en küçük ifadesine aşırı tepki gösteren anne babalar. Çocuk ağladığında koştururlar, gülümserse mutluluktan uçarlar, güldüğünde kendilerinden geçerler. Çocuk kuşkusuz çevresi üzerinde etkili olduğuna inanacaktır. Ve yine hızlı bir geçiş yaparak, yetişkinlik çağına eriştiğinde onun etkili biri olacağı, hatta baştan çıkartıcı olacağı, başkaları üzerindeki etkisinden emin olacağı ve istediği şeyi elde etmek için başkalarına yönelmekte asla tereddüt etmeyeceği varsayılabilir. Ama o da kanaatinin bilincinde olmayacaktır. Ona göre bu barizdir: İnsanlar üzerinde etkili biridir. Hepsi bu. Aslında, çocukken yaşadığı şeyin ardından zihnine bu inancın yerleşmiş olduğunu bilmez."

Beni karşılayan genç kadın çan çatının altına yavaşça girdi ve bize çay ile şekerleme getirip bıraktı. Bali geleneğine göre elle yenmesi gereken şekerli ve yapışkan bu nemli hamura şekerleme denebilir miydi, bilmiyorum. Bir Bali atasözü der ki, çatal bıçak kullanarak yemek yemek, başkasının penisiyle sevişmek gibidir. Yiyecek ele alınır, sonra da başparmakla iterek ağza atılır. Önlüksüz bebek konumuna düşmek istenmiyorsa, bu iş biraz antrenman gerektirir.

"Demek ki, başkalarının bizim hakkımızda söylediklerinden ya da yaşanan bazı deneyimlerden farkında olmadan çıkartığımızla kendimiz hakkında inançlar ediniyoruz, öyle mi?"

"Evet."

"Sadece çocuklukta mı?"

"Hayır, kendimiz hakkındaki inançların çoğunun özellikle çocuklukta oluştuğunu söylevebiliriz. Fakat daha sonra da, yetişkinlikte dahi böyle inançlar geliştirilebilir. Ama bu durumda bunlar genel olarak duygusal açıdan çok güçlü deneyimlerden kaynaklanırlar."

"Örneğin?"

"İlk kez herkesin içinde konuştuğunuzda, haliniz içler acısıdır. Eveleyip gevelersiniz, sözcükleri ararsınız, sesiniz boğazınızda sıkışıp kalır, çölün ortasında sanki üç gün susuz kalmış gibi ağzınız kurur. Salonda sinek uçsa işitilir. İnsanların size acıdığını görürsünüz. Kimilerinin yüzünde hafif alaycı bir gülümseme görülür. O an orada olmamak ve bunu yaşamamak için elinizdekini avcunuzdakini verebilirsiniz, hatta gelecek yılki gelirinizi bile. Aklınıza geldikçe utanırsınız. Bu durumda, başkalarının önünde konuşabilecek biri olmadığınızı düşünmeye başlarsınız. Aslında yalnızca bir kez, o gün, o kitlenin önünde, o konu hakkında konuşmakta başarısız olmuşsunuzdur. Ama beyniniz bundan kesin bir sonuç çıkartarak deneyimi genelleştirmiştir."

Şekerlemelerimi bitirmiştim. Şimdi parmaklarım yapış yapıştı. Onları emmek ya da hasıra silmek arasında tereddüt ediyordum. Karar veremeyince, parmaklarım havada kaldı. Muhtemelen bir Balili gibi yemek yiyemeyeceğime inanmaya başlıyordum.

"Yarın geldiğinizde, sizin mutlu olmanızı engelleyen başka inançları birlikte keşfedeceğiz," dedi nazikçe.

"Yarın tekrar geleceğimi bilmiyordum."

"Sorunlarınızın fiziksel görünümünüzle ilgili kaygılarınızla sınırlı olduğuna beni inandıramazsınız. Muhakkak ki çok daha ciddi sorunlarınız var ve onları birlikte ele alacağız."

"Sertsiniz."

"İnsanlara işitmeyi arzuladıkları şeyi söyleyerek onların gelişimine yardım edilemez," dedi gülümseyerek.

"Biliyor musunuz, sizin şifacı olduğunuzu, yalnızca hastalıklarla ve acılarla ilgilendiğinizi sanıyordum."

"Batı'da siz beden ve ruhu birbirinden ayırırsınız. Burada biz ikisinin sıkı sıkıya bağlı olduğunu ve bir bütün oluşturduğunu düşünürüz. Belki bundan söz etme fırsatımız da olur."

"Son bir soru daha. Bundan söz etmek beni rahatsız etse de, bu tür şeyler açık seçik olduğunda kendimi daha rahat hissediyorum: Yardımınız için, bana ayırdığınız zaman için size borcum nedir?"

Bana dikkatle baktı, sonra şöyle dedi:

"Siz de mesleğinizde başkalarına bir şeyler aktarıyorsunuz. Keşfettiğiniz şeyi kendinize saklamamaya söz vermeniz bana yeter."

"Size söz veriyorum."

Ayrılırken yine de etajerin üzerindeki küçük kutuya bir para sıkıştırdım.

"Ayak parmaklarıma müdahaleniz için bu."

5

Ubud'a giden yol çok güzel. Yol bulmayı dert edindiğim için gidiş yolunda fark etmemiştim. Kıvrıla kıvrıla giden yol, orasından burasından bir nehrin kestiği, yabani muz ağaçlarıyla çevrili küçük tarlalardan geçiyordu. Adanın merkezindeki bol vadili bu bölgede, güneş ile yağmur sürekli olarak nöbeti birbirlerinden devralıyordu, doğanın kokularını coşturan bir yağmur. Bu iklim tropikal bitki örtüsünün patlama yapmasına uygundu.

Bir virajı dönünce, yolun birkaç metre ötesinde bir tarlanın kenarında üç Balili gördüm. Yirmi, otuz yaşlarında olmalıydılar, incecik bedenli ve... çırılçıplak. Onların beklenmedik bir şekilde ortaya çıkmasına çok şaşırmıştım. Bali kültüründe utancın olmadığını bilmiyordum. Gün boyu tarlalarda çalıştıktan sonra suya girmeye mi gelmişlerdi? Yan

yana yürüyerek, sakin sakin hareket ediyorlardı. Onların hizasına geldiğimde bakışlarımız kesişti. Yüzlerinde okuduğum tuhaf ifadeyi yorumlamayı başaramadım. Pek az kullanılan bu yolda benimle karşılaştıkları için rahatsız mı olmuşlardı? Çıplaklıkları karşısındaki şaşkınlığımı mı fark etmişlerdi?

Yolum devam diyordu. Ubud'a yaklaştıkça, küçük köylerden geçiyordum. Yerleşim yerlerinde yoksulluk belli oluyordu. Yine de yollar hep bakımlı, temiz ve çiçekliydi. Her kapının önünde, yerlerde, çiçeklerden ya da iç içe geçmiş muz hevenklerinin yapraklarından oluşmuş bir iki kap yemekten ibaret sunular görülüyordu. Bu sunular gün boyunca düzenli olarak yenileniyordu.

Balililer kutsallık içinde yaşarlar. Dinleri belirli bir saat düzenine ya da haftanın belirli bir gününe bağlı ibadetler istemez. Hayır, onlar tanrılarla doğrudan ilişki içindedirler. İnançlarının içine gömülmüş gibi, sürekli onunla yaşarlar. Her zaman sakin, yumuşak ve güler yüzlü olan Balililer, hiç kuşkusuz, Mauritiuslularla birlikte, yeryüzünün en nazik halkıdır. Mizaçları hiç değişmez. Hiçbir şey onların istikrarını bozamaz gibidir. Başlarına gelen her şeyi aynı serinkanlılıkla karşılarlar.

Bali, her gelene cenneti çağrıştırır. Ziyaretçiler cennet kelimesinin Bali dilinde var olmadığını öğrendiklerinde kuşkusuz şaşırırlar. Cennet Balililerin doğal elementidir. Nasıl ki

balıkların içinde bulundukları suyu belirtmek için kelimeye ihtiyacı yoksa onların da bu kelimeye ihtiyacı yoktur.

Şifacıyla karşılaşmamı tekrar düşündüm. Karşılıklı görüş alışverişimizin hâlâ etkisindeydim. Bu adamın kendine özgü bir aurası vardı; kişiliğinden, doğallığından bir enerji yayılıyordu. Sözleri kimi zaman beni sarsmış olsa da, keşfetmemi sağladığı şeyden oldukça etkilenmiştim. Günün birinde dünyanın öteki ucuna gidip yaşlı bir Balili bilgenin Nicole Kidman'ın göğüslerini ve kalçalarını yorumlayışını dinleyeceğimi asla hayal etmemiştim.

Ubud'dan çıkışta, evime dönmek için doğuya yöneldim. Gün duygusal bakımdan yoğun geçmişti. Keşfettiğim her şeyi iyice sindirmek için biraz yalnız kalmaya ihtiyacım vardı. Gri kumlu, güzel, vahşi bir plajın kıyısına kondurulmuş bir bungalov kiraladığım küçük balıkçı köyüne varmam aşağı yukarı bir saati bulurdu. Neyse ki, turistler adanın güneyindeki beyaz kum düzlüklerini tercih ettiklerinden "benim" plajımda çok azıyla karşılaşıyordum. Yalnızca biraz uzağımda Hollandalı bir çift kalıyordu. Hoş olmadıklarını söyleyemem, ama zaten çok nadir karşılaşıyorduk. Benim bungalovum iç taraflarda, uzaklarda oturan bir aileye aitti. Benim için çok makul, onlar için çok kazançlı bir fiyattan, bir aylığına kiralamıştım: Herkesin kazançlı çıktığı durumları severim. Plaj sabahları boş oluyordu. Öğleden sonra köyden birkaç çocuk oynamaya geliyordu. Tek uğrayan, balıkçılardı. Kimi zaman

onların sabahın beşinde kayıklarıyla denize açıldıklarını işitiyordum. Bali dilini bilmediğimden kendimi ifade etmem ve dolayısıyla kabul ettirmem zor olmuştu ama bir keresinde onlara eşlik etmiştim.

Bali'deki en güzel anılarımdan biri olarak kalmıştı bu aklımda. Şafaktan önce yola çıkmıştık. Aysız bir gecenin karanlığında neredeyse hiçbir şey görmeyerek, dengesiz bir kayıkta, su seviyesinde giderken, kendimi hiç güvende hissetmemiştim. Ama balıkçılar işlerini iyi biliyordu ve o gün ben, güven nedir deneyimlemiştim. Hem de o ortamda körü körüne bir güven... Suyun çalkantısı ve yüzümü yalayan serin yel, uyanık duyularımın kavrayabildiği neredeyse tek şeydi. Kırk beş dakika sonra, muhteşem, uçsuz bucaksız ve büyülü bir manzara aniden karşıma çıkmıştı. Yerden yükselip sahneyi aydınlatan bir projektör gibi, güneşin ufuktan yavaşça doğduğunu görmüştüm. Hem denizin sonsuzluğunu ve gökyüzünün devasalığını, hem de dipsiz bir uçurumun üzerinde, okyanusa konmuş bir kibrit çöpü gibi, sihirli bir değnek yardımıyla salınıyor gibi gözüken kayığın küçüklüğünü fark etmiştim. Balıkçıların yüzlerindeki gülümsemeyi de görmüş ve nedendir bilmem, kendimi aniden mutlu hissetmiştim.

Geri dönüş yolu üzerinde, kayığın yakınında birkaç yunus görmüştük. Sayısız eğlence parkı ziyaret etmiş Batılının aptalca refleksiyle, yunusların yanına dalma arzusu duymuştum. Balililer, yüzeyde yüzen yunusların peşinde, derinlerde, aynı

balık sürülerini avlama derdinde olan köpek balıklarının olabileceğini güç bela anlatarak beni engellemişlerdi. Söyledikleri beni ikna etmeye yetmişti. Hareketlerinde özgür, gidecekleri yerde özgür, yaşamlarında özgür bu doğa harikalarını hayran hayran seyretmekle yetinmiştim.

Küçük bir dükkânda, bütün Bali yemekleri gibi pirinçten yapılan tipik bir yemek yemek için durdum. Dört haftanın sonunda, pirinç görmek bile iştahımın tıkanmasına yetiyordu. Akşam olurken bungalovuma vardım. Hiç bir canlıya rastlamadan plajda yürümek için ideal bir zamandı. Ayakkabılarımı çıkardım ve dosdoğru plaja indim. Tahmin ettiğim gibi plaj bomboştu ve pantolonumu sıvayarak suyun kenarında uzun uzun yürüdüm.

Serseri zihnim derhâl şifacıyla buluşmama geri döndü ve bana keşfettirdiği şeyleri yeniden düşündüm. Demek ki, biz insanlar çevremizdekilerin etkisiyle ya da farkında olmadan yaşadıklarımızdan çıkardığımız sonuçlarla kendimize dair inançlar geliştiriyorduk. Bunu kabul edebilirdim, ama bu durumda, bu inançlar nereye kadar uzanıyordu? İnsanın kendini güzel ya da çirkin, zeki ya da aptal, ilginç ya da sıkıcı bulabileceğini görmüştük. Kişi kendi etki gücüne inanabilirdi ya da tersine, başkalarından hiçbir şey elde edemeyeceğini sanabilirdi. Başka hangi alanda inanç geliştirebilirdi? Bazı şeylere inanabileceğimizi ve sonra da bu inançların bizim

yaşamımız üzerinde etkili olabileceğini anlıyordum. Ama nereye kadar? Benim kendi inançlarımın yaşamımın akışını ne ölçüde etkilediğini düşünüyordum ve karşılaşmaların, deneyimlerimin tesadüfüne bağlı olarak, başka şeylerin yaşamıma sonradan farklı bir yön verebileceğine ne ölçüde inanabilirdim?

Sorularıma tek cevap, ıssız plajın sessizliğini bulandıran, ayaklarımın altındaki suyun uğultusu oldu. Plajı çevreleyen palmiyeler kusursuz bir hareketsizlik içindeydiler; narin dallarının arasında tek bir rüzgâr esmiyordu. Her gece yüzmeyi alışkanlık edinmiştim. Pantolonumu ve tişörtümü çıkarıp denizin ılık suyuna girdim. Doğan ayın iyilik dolu bakışı altında, hiçbir şey düşünmeden uzun uzun yüzdüm.

6

Derin bir uykudan uyandığımda, güneş gökyüzünde çoktan yükselmişti. Gecikmiş bir kahvaltı yerine birkaç meyve yedim ve plajın ardında uzanan korulukta sabah gezintisine çıktım. Hollandalı çift Hans ile Claudia'nın bungalovunun yakınına geldiğimde, seslerini tanıdım.

"Yemek henüz hazır değil mi?" dedi Hans. Dizlerinin üzerinde bir kitapla, küçük bir kayalığın üzerine oturmuştu.

Saçları koyu griydi, yüzü çok ifadeli değildi, dudakları ince.

"Birazdan, sevgilim, birazdan."

Claudia, kırk yaşlarında, yumuşak ve nazik bir kadındı. Yuvarlak yüzü sevimli sarı buklelerle çevriliydi.

Bir barbekünün üzerinde şişe geçirdiği balıkları kızartıyordu.

"Fazla kömür kullanıyorsun, bir işe yaramaz, ziyan oluyor."

Hans bunun bir sitem olduğunu düşünmeden konuşuyordu. Ona göre bu bir olguydu, hepsi bu.

"Öbür türlü çok yavaş kızarıyor," diye haklılığını belirtti Claudia.

Son kez onlarla karşılaştığımda Claudia bungalovu temizlerken Hans elindeki saçma sapan kitabı okuyup duruyordu. Bir kadını 21. yüzyılda ev kadınlığı rolünü üstlenmeyi kabul etmeye neyin yöneltebileceğini düşünüyordum. Hans, düşünüldüğü anlamda bir maço değildi. Ona göre karısının bu işlerle ilgilenmesi muhtemelen gayet "normal"di. Belli ki bu sorun aralarında tartışılmamıştı bile. Bu böyleydi, o kadar.

"Ooo, Julian, seni görmek ne güzel!" dedi Claudia, beni fark edince.

"Günaydın, Julian," dedi Hans.

"Günaydın."

"Bizimle balık paylaşmak ister misin?" diye teklif etti Claudia.

Hans tek kaşını belli belirsiz kaldırdı.

"Hayır, teşekkürler, ben kahvaltımı ettim..."

"Yeni mi kalktın mı sen?" diye sordu Hans. "Biz bu sabah iki yeri ziyaret ettik: Tanah Lot Tapınağı ile Tabanan'daki Subak Müzesi."

"Çok iyi, tebrikler."

Cevabımdaki ironiyi bile fark etmedi. Hans kelimeleri dinleyen, ama ne ses tonunu ne de bunları söyleyen kişinin yüz ifadelerini anlayamayan insanlardandı.

"Sanırım sen pek az yer ziyaret ediyorsun. Bunlar seni ilgilendirmiyor mu?"

"İlgilendiriyor, ama ben özellikle ortamı hissetmeyi, köylerde gezinmeyi, insanlarla konuşmaya çalışmayı, kendimi onların yerine koymayı ve bütün bunları anlama çabasını seviyorum. İnsanların kültürünü anlamak, yani."

"Julian kültürü içerden keşfetmeyi seviyor; sense, sevgilim, kültürü kitaplardan öğrenmeyi tercih ediyorsun," dedi Claudia.

"Evet, daha hızlı oluyor, zaman kazandırıyor," diye destekledi Hans.

Onayladım. Tartışmak neye yarardı ki? Herkes durumu kendince görüyordu.

"Bu akşam bize eşlik etmek hoşuna gider mi?" diye sordu Claudia. "Ubud'da bir gamelan konserine gideceğiz, sonra, gün batımında, Pemuteran plajında kaplumbağaları gözlemleyeceğiz. Yumurtalarının çatlama zamanı. En fazla bir iki gece sürüyor. Sonra çok geç olacak."

Hans'la bir gece geçirme fikri beni çok da heyecanlandırmıyordu, ama yavru kaplumbağaları görmeyi çok arzuluyordum. Kabul etmemin özellikle Claudia'nın hoşuna gideceğini de hissediyordum.

"Pekâlâ, teklifiniz çok nazik. Bu öğleden sonra zaten Ubud'da olacağım. Sizin yanınıza gelirim. Bana adresi verin."

"Tören salonunda, biliyorsun, büyük pazarın yanında. Saat on dokuzda," dedi Claudia.

"Galerileri mi gezeceksin?" diye sordu Hans.

Ubud bir sanatçı köyüydü ve orada bol miktarda sanat galerisi bulunuyordu.

"Hayır, şeyi ziyaret edeceğim... Nasıl denir?... Bir tür tinsel ustayı."

"Yaa, neden?"

Sorusunun samimi olduğunu biliyordum. Hans size neden sinemaya, kiliseye ya da mezarlığa gidiyorsunuz diye soru sorabilecek tipte biriydi. Hatta modası geçmiş ama hâlâ iyi durumda bir pantolonu neden artık giymediğinizi de sorabilirdi. (Ona göre) rasyonel bir yaklaşımdan kaynaklanmayan her şey doğanın bir garipliğiydi.

"Bazı şeylerin bilincine varmamı sağlıyor. Bir anlamda, kendimi bulmama da yardım ediyor."

"Kendini bulmana mı?"

Hem eğlenen hem de şaşırmış bir hali vardı.

"Evet, bir anlamda."

"Ama eğer kendini kaybetmişsen, kendini New York ya da Amsterdam'da değil de Ubud'da bulacağını nereden biliyorsun?"

Çok tuhaf. Yaşamın tinsel boyutuna bütünüyle kapalı insanlar gerçekten var hayatta.

"Kendimi kaybetmedim. Eğer bir sözlüğe bakarsan –bu arada, sözlük okumak hoşuna gidebilir, onun duygusal düzeyine katlanabilirsin– "kendini bulmak" fiilinin çok anlamı olduğunu görürsün. İnsanın mevcut haliyle daha uyumlu yaşaması için kendini daha iyi tanıması gibi bir anlamı da var."

"Öfkelenme, Julian."

"Öfkelenmiyorum," diye yalan söyledim.

"Sevgilim, Julian'ı biraz rahat bırak," dedi Claudia. "Eee, Julian, her gün dalıyor musun?"

"Evet, aşağı yukarı her gün."

"Biz de ilk gün daldık," dedi Hans. "Şansımız varmış, hava güzeldi ve su berraktı. Bir saat içerisinde, görülecek her şeyi gördük."

"Ben sık sık dalıyorum. Balıkların arasında yüzmekten, onlara yaklaşmaktan çok zevk alıyorum. Hiç yabani değiller, onlara dokunmak bile mümkün."

Neden dokunalım ki diye sormasını bekliyordum.

"İnsan balıktan geliyor. Julian bulduğu kökenleriyle yeniden bağ kuruyor."

"Sense atalarının soyundan gelen birini barbeküde kızartıp yemeğe hazırlanıyorsun. Gayet şık. Pekâlâ, sizi yemeğinizle başbaşa bırakıyorum. Afiyet olsun. Akşama görüşürüz."

"İyi araştırmalar. Umudunu yitirmemeye dikkat et: Cakarta'daki kayıp eşyalar bürosuna da bakabilirsin!"

"Akşama görüşürüz," dedi Claudia.

Hans'ı düşünerek yürüyüşüme devam ettim. Onun "problemi"nin ne olabileceğini düşünüyordum. Biraz tuhaf biriydi. Kötü olmadığını, beni yaralamaya çalışmadığını hissediyordum. Bazı şeylere kapalıydı yalnızca.

Bungalovuma geri döndüm, aceleyle hazırlandım ve arabama atladım. Yol bu kez bana daha kolay geldi ve Samtyang Usta'nın evine öğleden sonra vardım.

7

Aynı genç kadın beni nazikçe karşıladı ve doğrudan doğruya önceki gün kabul edildiğim çan çatının altına götürdü. Bu kez mekânı daha sakince inceleme imkânı buldum. Hem mütevazı hem güzeldi. Gerçekten sevmeye başladığım bu yer fazlasıyla sükunet, dinginlik ve uyum yayıyordu. Böyle bir yerde insan birçok şeyden vazgeçebilirdi. İnsan daha buraya ayak basar basmaz birçok kaygısından kurtuluyordu. Zaman ertelenmişti. Yüzümde tek bir kırışıklık oluşmadan burada yıllarca kalabilirmişim gibi geliyordu.

Onun geldiğini görmedim. Arkamı döndüğümde oradaydı. Selamlaştık. Bana bu saatte çok zaman ayıramayacağını bildirdi. Yazık.

"Eee, Kuta'daki video kulübüne gittiniz mi?" diye sordu.

"Şey... hayır," diye itiraf ettim, biraz zavallıca.

Sesinde sitem ya da otoriteden en ufak bir eser olmadan, şunları söyledi:

"Sizi yaşamınızda ilerletecek yolda size eşlik etmemi gerçekten istiyorsanız, sizden istediklerimi, eğer reddetmemişseniz, yapmanız gerek. Kendinizi bana teslim etmekle ve beni dinlemekle yetinirseniz, pek bir şey olmaz. Bu doğrultuda hareket etmeye hazır mısınız?"

"Tamam."

İlişkimizin sürmesini istediğime göre gerçekten tercih şansım var mıydı?

"Söyleyin bakalım, Kuta'ya neden gitmediniz?"

"Şey... Aslında, dün akşam biraz yorgundum ve dinlenmeye ihtiyacım vardı."

İyi niyetli bir ses tonuyla bana dedi ki:

"Başkalarına yalan söyleseniz de en azından kendinize yalan söylemeyin."

"Anlamadım!"

Attan düşmüşe döndüm.

"Neden korkuyordunuz?"

Sesi çok yumuşaktı, gözleri gözlerimin içine dalmıştı. Benim en derinime. Yine de hiçbir rahatsızlık hissetmiyordum. Yalnızca görüldüğümü hissediyordum. Bu adam beni açık bir kitap gibi okuyordu.

"...?"

"Oraya giderek neyi kaybedebilirdiniz?"

"O" soruyu sormayı, gereken yere parmağıyla nazikçe dokunmayı nasıl başarıyordu?

Bir müddet sessiz kaldıktan sonra, kendi ağzımdan çıkan cevabı işittim:

"En sevdiğim aktriste olan hayranlığımın bozulmadan kalmasını arzulamış olmalıyım."

"Hayallerinizi yitirmekten korkmuşsunuz."

Tuhaftı ama doğruydu. Daha da tuhafı, önceki gün, onunla ilgili söylediklerinde haklı olduğunu düşünmüştüm. O halde, hakikati neden reddediyorum?

"Belki," dedim.

"Gayet normal. İnsanlar inandıkları her şeye çok bağlıdırlar. Hakikati aramazlar, yalnızca belli bir tür dengeyi korumak isterler ve inançları temelinde aşağı yukarı bağdaşık bir dünya inşa etmeyi başarırlar. Bu onları teskin eder ve farkında olmadan bağlanırlar."

"Ama inanılan şeyin gerçeklik olmadığını neden anlamıyoruz?"

"Unutmayın ki, inanılan şey gerçekliğimiz haline gelir."

"Sizi tam olarak anlayabildiğimden emin değilim. Biliyorsunuz, bu belki benim için biraz fazla felsefi. Üstelik, ne kadar hayalperest olsam da, yine de rasyonelim. Bana göre gerçek gerçektir."

"Aslında çok basit. Gözlerinizi kapatmayı, kulaklarınızı tıkamayı, sonra da bana etrafınızdaki gerçekliği tarif etmenizi sizden istesem, her şeyi tarif edemezsiniz. Gayet normal: Etrafta milyarlarca bilgi vardır ve siz her şeyi kavrayamamışsınızdır. Gerçeğin sadece bir kısmını algılarsınız."

"Yani?"

"Örneğin görsel düzlemde, bilginin kapsamı mekan, duvarların ve görünürdeki çan çatıların farklı dayanak düzeni, ağaçlar, çalılar ve hafif rüzgârın altında bir şekilde sallanan binlerce yaprağı olan bitkilerdir. Buna mobilyalar, nesneler ve desenler eklenir. Bu şeylerin her biri farklı malzemeden oluşmuştur. Maddeler tektip değildir, renkler homojen değildir. Ortamdaki ışıkla, gölgelerle, gökyüzüyle, yer değiştiren bulutlarla, güneşle ilgili sayısız bilgi vardır. Yalnızca benim bedenim bile size, benim duruşumla, hareketlerimle, bakışımla ve bir andan diğerine değişen yüz ifademle ilgili binlerce bilgi gönderiyor. Üstelik bütün bunlar yalnızca görsel bilgiler!

Buna işitsel bilgileri de eklemek gerekir: Çeşitli ve değişik, yakın ya da uzak gürültüler, sesimin defalarca eğilip bükülmesi, yüksekliği, tonu, laflarımın ritmi, kımıldadığımızda giysilerimizin sürtünmesinin çıkardığı hışırtı, uçan böcekler, uzaktaki kuşlar, yapraklarda rüzgârın çıkardığı gürültü, vb.

Ama hepsi bu da değil; aynı zamanda kokusal ve dokunmayla ilgili bilgiler de sizi kuşatmıştır. Hava sıcaklığı, nem, etrafımızdaki farklı bitkilerin kokuları. Bu kokular da hava

akımlarına, vücudunuzun yerle çeşitli temas noktalarına göre değişirler..."

"Tamam, tamam, beni ikna ettiniz," diye sözünü kestim. "Kabul ediyorum, gözlerim kapalı ve kulaklarım tıkalı olsa bütün bu bilgileri aktaramam. Bu doğru."

"Bunun nedeni de basit; bütün bu bilgilerin farkında değilsiniz. Çok fazla bilgi var ve zihniniz farkında olmadan bir ayıklama yapıyor. Bazılarını kavrarken diğerlerini kavrayamıyor."

"Evet, kuşkusuz."

"Asıl ilginç olan şey, bu ayıklamanın sizin ve benim için aynı olmamasıdır. Birçok kişiden bu egzersizi yapması ve çevrelerinde ne gözlemlediklerini listelemesi istense, benzer bilgilerle dolu iki liste bile olmaz elimizde. Herkes kendince bir ayıklama yapar."

"Pekâlâ..."

"Bu ayıklama rastgele değildir."

"Nasıl yani?"

"Bu ayıklama kişiye özgüdür ve özellikle kişinin inançlarına, genel olarak dünyaya dair inandığı şeye, kısacası hayat görüşüne bağlıdır."

"Yani?"

"İnançlarımız bizi gerçeği filtrelemeye, yani gördüklerimizi, işittiklerimizi ve hissettiklerimizi filtrelemeye yöneltir."

"Benim için biraz soyut bu."

"Size bir örnek vereceğim, basitleştirmek için biraz karikatürvari bir örnek."

"Tamam."

"Dünyanın tehlikeli olduğuna, kendini korumak, dünyadan kaçınmak gerektiğine farkında olmadan ikna olduğunuzu hayal edelim. Sizin inancınız bu olsun, tamam mı?"

"Tamam."

"Bu inanç sizin içinize işlemişse, bu durumda, sizce, belli bir anda neye dikkat edersiniz? Dünyanın tehlikeli olduğuna derinden inanıyorsanız hangi bilgileri yakalarsınız?"

"Şey... Düşüneyim... Bilemiyorum. Sanırım sizden biraz çekinmekle işe başlarım, çünkü, sonuçta, sizi tanımıyorum! Sanırım düşüncelerinizi okuyabilmek için, nazik sözlerinizin ardında nelerin yattığını anlayabilmek için özellikle yüzünüzü incelemeye çalışırım. Ayrıca, konuşmanızdaki olası tutarsızlıkları saptamaya çalışırım, böylece sizin güvenilir olup olmadığınızı anlarım. Dahası bir gözüm bahçe kapısında olur ki açık kaldığından emin olabileyim ve eğer bir sorun çıkarsa kolayca uzaklaşabileyim diye. İşte, başka ne olabilir... Bakalım... Belki de şu kutsal ruh sayesinde ayakta duruyor gibi gözüken ve üzerime yıkılabilecek kirişe dikkat ederim. Bir gözüm de kirişler arasında dolaştığını işittiğim gekoda olur, çünkü onun da inip beni ısırmasından korkarım. Bu tür

sürüngenlerden çekinirim. Hasırın da yıpranmış olduğunu, dikkat etmezsem kıymık batabileceğini fark ederim."

"Doğru. Dikkatiniz her koşulda, mevcut potansiyel risklere yönelir. Ve eğer size, gözleriniz kapalıyken, durumu tasvir etmeniz söylense, aklınıza bu öğeler gelir."

"Öyle gerçekten."

"Şimdi, tam tersi bir inancınız olduğunu, dünyanın dost, insanların nazik, dürüst ve güvenilir olduğunu ve yaşamın tadılabilecek sayısız zevk sunduğunu hayal edin. Bu inancın sizin içinizde derinden yer ettiğini düşünün. Bu durumda dikkatiniz neye yönelir? Gözleriniz kapalı, kulaklarınız tıkalıyken nasıl bir tasvir yapabilirsiniz?"

"Sanırım gerçekten çok güzel olan bitkilerden, sıcağı katlanılır kılan bu hafif rüzgârdan söz ederim. Sanırım yine gekodan söz ederim, çünkü derim ki: 'Çok *cool*, çatının altında bir geko var, en azından, etrafta başıboş böcekler olmaz!' Sonra, benden karşılık bile beklemeden bana yığınla ilginç şey keşfettiren bu sempatik adamın dingin yüzünü tarif ederim!"

"Çok doğru! Gerçeklik hakkında, etrafımızdaki dünya hakkında inandığımız şey, bir filtre gibi, bizi özellikle inandığımız yöndeki ayrıntıları görmeye yönelten seçici bir gözlük gibi hareket eder... Bu da inançlarımızı güçlendirir. Çember tamamlanır.

Dünyanın tehlikeli olduğuna inanırsak, gerçekten de dikkatimizi gerçek ya da potansiyel bütün tehlikelere yöneltiriz ve tehlikeli bir dünyada yaşadığımız hissi artar."

"Sonuçta, mantıklı."

"Ama burada bitmez. İnançlarımız gerçekliği *yorumlamamızı* da sağlar.

"Yorumlamak mı?"

"Biraz önce yüzümdeki ifadelerden söz ettiniz. Bu ifadeler, tıpkı benim vücut dilim gibi, farklı biçimlerde yorumlanabilir. İnançlarınız sizin bir yorum yapmanıza yardımcı olacaktır; bir gülümseme, dostluk, kibarlık, baştan çıkarma ya da ironi, alay ve küçümseme işareti olarak algılanacaktır. Israrlı bir bakış, ilgi dolu bir işaret olarak ya da tersine, bir tehdit, denge bozucu bir irade olarak görülebilir. Ve herkes kendi yorumuna ikna olur. Dünyaya dair inandığınız şey, sizi, muğlak ya da belirsiz olan her şeye bir anlam vermeye yöneltir... Ve bu da yine inançlarınızı güçlendirir."

"İnandığımız şeyin bizim gerçekliğimiz olduğunu neden söylediğinizi anlamaya başlıyorum."

"Evet, özellikle de iş burada bitmediği için."

"Söyledikleriniz olağanüstü!"

"Siz bir şeye inandığınızda, inancınız sizi birtakım davranışlar benimsemeye yöneltir, bunların da başkalarının dav-

ranışları üzerinde etkisi olacaktır, bu da yine sizin inancınızı güçlendirecektir."

"Hey, iyice karmaşık bir hal alıyor."

"Basit. Aynı örnekte kalalım; dünyanın tehlikeli olduğuna, ondan sakınmak gerektiğine inanıyorsunuz. Yeni insanlarla karşılaştığınızda nasıl davranırsınız?"

"Tetikte beklerim."

"Evet, yüzünüz de muhtemelen oldukça kapalı, sevimsiz olur."

"Elbette."

"Ama sizinle ilk kez karşılaşan insanlar da bunu görecek, hissedecektir. Onlar sizin karşınızda nasıl davranacaklardır?"

"Doğru, onların da tetikte kalma ve kendilerini bana pek açmama ihtimali var."

"Kesinlikle! Ne var ki siz bunu göreceksiniz; onların kapalı olduğunu, size karşı biraz tuhaf davrandıklarını hissedeceksiniz. İnançlarınızın etkisi altında bunu nasıl yorumlayacağınızı düşünün bakalım!"

"Çekinmekte haklı olduğumu düşüneceğim elbet."

"İnançlarınız güçlenecektir."

"Korkunç bir şey!"

"Bu durumda, evet. Ama tersi örnekte de bu geçerli: Eğer siz, bütün dünyanın sempatik olduğuna en derininizden ikna olmuşsanız, insanlara karşı çok açık davranırsınız,

gülümsersiniz, rahat gözükürsünüz. Bu da elbette onların da size açılmasına, sizin yanınızda rahatlamalarına yol açar. Dünyanın sempatik olduğunun kanıtına farkında olmadan sahip olursunuz. İnancınız güçlenir. Fakat bütün bu sürecin bilinçsiz olduğunu anlamak gerek. Bu nedenle de güçlüdür. Hiçbir zaman kendinize, 'iyi şeylere inanıyorum, insanlar sevimli,' demezsiniz. Hayır. Bunu kendinize söylemeye ihtiyacımız yoktur, sizin için bu normaldir. Böyledir, insanlar sempatiktir, bu kesindir. Aynı şekilde, başkalarından ne pahasına olursa olsun çekinmek gerektiğine inananlar, kapalı, hoş olmayan, üstelik de kendilerinden hoşlanmayan kişilerle karşılaşmayı doğal bulurlar."

"Saçma. Sonuçta, farkına varmadan herkes kendi gerçekliğini yaratıyor, ki bu da aslında herkesin kendi inançlarının meyvesi. Gerçekten de saçma. İnanılmaz!"

"Bu son kelimeyi iyi seçtin..."

Onun memnuniyetini görüyordum. Bu teorinin gücünü ve kapsamını anlamaya başladığımı kavrıyor olmalıydı. Çok etkilendiğim doğruydu. İnsanların kendi fikirlerinin, kanaatlerinin, –onun terimini kullanırsak– kendi "inançları"nın kurbanı olduğunu hissediyordum. Belki de en korkuncu, bunun farkında olmamalarıydı. Bu sebeple; inandıkları şeye inandıklarının bile farkında değillerdi. İnançları bilinçli olarak zihinlerinde yer etmiyordu. Bütün dünyaya bağırmak, insanlara rastgele şeylere inanmaya son vermeleri gerektiğini açıklamak

arzusu duyuyordum; gerçek olmayan şeyler nedeniyle yaşamı çürüttüklerini onlara söylemek istiyordum. Turneye çıkmış sirklerin tanıtım için kullandıkları şu kamyonetlerden birinin direksiyonuna geçip tüm dünyayı dolaştığımı hayal ediyordum. Hoparlörün güçlendirdiği sesimle köylerde bağıracaktım: "Bayanlar, baylar, inandığınız şeye inanmaya kesinlikle son verin. Kendinize acı veriyorsunuz, sözüme güvenin." Beyazlar içindeki adamların gelip bana deli gömleği giydirmeleri için üç gün bile gerekmezdi. Böylece benim sirkimin de kapılarına kilit vurulmuş olurdu.

"İyi de, bir şey var: Sahip olduğumuz bu inançlar hangi alanları kapsıyor? Nereye kadar uzanıyorlar?"

"Hepimiz kendimiz hakkında, başkaları hakkında, başkalarıyla ilişkilerimiz hakkında, çevremizdeki dünya hakkında, aşağı yukarı her şey hakkında, derslerimizde başarılı olmaktan çocuklarımızın eğitimine kadar, mesleki gelişimimiz ve evlilik ilişkilerimiz de dahil olmak üzere, inançlar geliştiririz. Her birimizin içinde bir dizi inanç vardır. Bunlar sayısızdır ve yaşamımızı yönlendirirler."

"Bunların da bazıları olumludur, bazıları olumsuz, öyle mi?"

"Hayır, tam öyle değil. İnançlarımızı yargılayamayız. Söyleyebileceğimiz tek şey, bunların gerçek olmadığıdır. Buna karşılık, daha ilginç olan şey, onların etkilerini anlamaktır. Her inanç hem olumlu hem de sınırlandırıcı etki yaratma

eğilimindedir. Şimdi, bazı inançların diğerlerinden daha fazla olumlu etki yarattığını kabul ediyorum."

"Evet, bence dünyanın dost olduğuna inanmakta daha fazla yarar var, öyle değil mi? Zaten, dünyanın tehlikeli olduğu inancının nasıl olumlu etkileri olabileceğini anlayamıyorum."

"Yine de vardır. Böyle bir inanç sizi elbette aşırı korunmaya yöneltir, yaşamı biraz ziyan edersiniz, ama önemli olan şu ki, olur da bir gün gerçek bir tehlikeyle karşılaşırsanız, bu güzel dünyada her şeyin yolunda gittiğine inanan birinden muhtemelen daha fazla korunuyor olursunuz."

"Eh..."

"Bu yüzden, inanılan şeyin bilincine varmak, sonra da bunların yalnızca inanç olduğunu fark etmek ve sonuçta, onların bizim yaşamımız üzerindeki etkilerini keşfetmek mantıklıdır. Bu da, yaşadığımız birçok şeyi anlamamıza yardımcı olabilir..."

"Sırası gelmişken, dün bana, benim mutlu olmamı engelleyen şeyi ele alacağımızı söylemiştiniz."

"Evet, ama önce sizi tek başınıza çalıştıracağım. Bu seanstan sonra, tekrar görüşmeden önce yerine getirmeniz gereken iki görev vereceğim size."

"Pekâlâ."

"İlki, uyanıkken düş görmek."

"Sanırım bunu yapabilirim."

"O halde, her şeyin mümkün olduğu bir dünyada olduğunuzu düşleyeceksiniz. Gerçekleştirebileceklerinizin hiç sınırı olmadığını hayal edin. Sanki dünyanın bütün diplomaları, bütün meziyetleri, kusursuz bir zekâ, gelişkin bir ilişkisel duyu, düşlere layık bir fiziğiniz... istediğiniz her şey varmış gibi düşünün. Sizin için her şey mümkün."

"Bu düşü pek seveceğimi hissediyorum."

"Sonra, bu çerçevede yaşamınızın neye benzediğini hayal edin; yaptığınız işi, mesleğinizi, boş vakitlerinizi, yaşamınızın akışını. Her şeyin mümkün olduğunu aklınızdan hiç çıkarmayın. Sonra bunu not edecek ve bana getireceksiniz."

"Pekâlâ."

"İkinci göreviniz bazı araştırmaların peşine düşmekle ilgili."

"Araştırma mı?"

"Evet, Amerika Birleşik Devletleri'nde plaseboların etkileri üzerine yürütülmüş bilimsel araştırmaların sonuçlarını toparlamanızı istiyorum. Sonra birlikte üzerinde konuşuruz."

"Nereden bulacağım bunu?"

"Amerika Birleşik Devletleri'nde bütün ecza laboratuvarları bu tür araştırmalar yapıyor, çünkü buna mecburlar. Bir plasebodan, yani aktif olmayan bir maddeden daha etkin olduğunu bilimsel olarak kanıtlamadan pazara yeni bir ilaç süremezler. Bu da, plaseboların etkisi üzerine kesin rakamları dolaylı olarak sağlıyor... Bu rakamları kimse kullanmıyor.

Ben yine de onları merak ediyorum. Laboratuvarların bazı sonuçlar yayımladığını biliyorum. Onları bulursunuz."

"Siz biliyor musunuz?"

"Elbette."

"O halde benim araştırmamı neden istiyorsunuz? Hemen konuşarak daha çok zaman kazanırız. Biliyorsunuz, cumartesi günü evime dönmek için uçağa biniyorum. Çok buluşma fırsatımız yok..."

"Birinin size bir bilgi aktarmasını dinlemekle, kendinizin onu kaynağından araştırması aynı şey değildir de ondan."

"Özür dilerim, ama ne değişir anlayamıyorum."

"Eğer ben size anlatırsam, size vereceğim rakamlardan her zaman kuşku duyabilirsiniz. Sizi tanıdığım kadarıyla da, bunu yapacağınızı biliyorum! Belki hemen değil ama daha ilerde... Dolayısıyla, birinin konuşmasını dinleyerek gelişim gösterilmez. Hareket ederek ve deneyimler yaşayarak gelişim gösterilir."

"Ama bu bilgileri nerede toplayacağım? Otelde kalmıyorum. İnternete girme imkânım hiç yok, adada da hiç internet kafe görmedim."

"Karşılaştığı ilk güçlükte yılan kişi, yaşamda çok yol alamaz. Haydi! Size güveniyorum."

"Son bir soru: Tamamen müsait olmanız için, vaktinizin olması için, yarın saat kaçta gelmeliyim?"

Bana bir süre gülümseyerek baktı. Yine söylenmemesi gereken bir şey mi söyledim diye düşündüm. Bugün üst üste böyle şeyler yapıyordum.

"Bana ihtiyacınız olduğunu düşünmeyin. Ne zaman gelirseniz gelin, size ayıracağım zaman yeterli olacaktır.

8

Arabama giderken, bu adamın, kimi zaman kesinlikle işitmek istemediğim şeyler söylerken nasıl bu kadar sakin, serinkanlı kalabildiğini, nasıl bu kadar iyilikle bakabildiğini düşünüyordum.

Gerçekten beklenmedik biriydi, diğerlerine benzemiyordu. Onun, kişiliğiyle tezat oluşturan Batı bilgilerini biliyor olmasına da şaşırıyordum. Köyünden hiç ayrılmadığına kolaylıkla yemin edebilirdim. Dünyanın diğer ucundaki bu yaşlı adamın bilgeliğini Batılı araştırmalardan çekip aldığını düşünemiyordum. Tuhaf!

Yolu artık öğrenmiştim. Kısa sürede Ubud'a vardım. Tropiklerde güneş erken batıyordu. Arabayı çarşının yakınına park ederken çoktan gece olmuştu. Küçük bir restoranın yol

üzerindeki bahçesinden tütsü kokuları yayılıyordu. Balililer sinekleri uzaklaştırmak için genellikle tütsü kullanırlar. Bahçelere ya da ev girişlerine konulmuş çanaklarda tütsülerin yandığı görülür. Bu manzara, Ubud'da gecenin büyüleyici atmosferine katkıda bulunuyordu.

Restorana girdim, bir ağacın altına oturdum ve bir ızgara balık siparişi verdim. Bahçedeki masalara mumlar konmuştu. Yumuşak ve sıcak bir ışık yayarak yavaş yavaş yanan, çimenlerin arasına dikilmiş birkaç meşale de onları tamamlıyordu. Birileri sokağa doğru sesleniyordu, şüphesiz yoldan geçen yabancılara taksicilik yapmak isteyen Balililerdi. Konserden önce bir saat vaktim vardı. Bali, her yarım saatte bir kolumdaki saate bakmadığım yeryüzündeki tek yerdi. Burada zamanın önemi yoktu. Saat kaçsa kaç; hepsi bu. Hava durumu gibi; kimse havanın nasıl olacağını öğrenmeye çalışmıyor. Sonuçta her gün hem güneş hem de yağmur oluyordu. Böyleydi. Balililer tanrıların verdiklerini kabul ediyor, kafa karıştırıcı sorular sormuyorlardı.

Bilgenin, mutlu olacağım ideal bir yaşam düşleme talebini tekrar düşündüm. Her şeyi gerçekten yapabilen birinin yerine geçebilmek ve yaşamının neye benzeyeceğini görebilmek için zamana ihtiyacım vardı. Her gün bu tür şeyler düşünmez insan. Kişisel olarak ben, gerçekten olmasını istediğim şeyi düşünmektense, yaşamımda yolunda gitmeyen şeyleri saptamayı alışkanlık edinmiştim...

Kendimi düş görmeye bıraktığımda, ilk aklıma gelen şey, eğer mümkün olsa, meslek değiştirmek oldu. Öğretmenlik kuşkusuz soylu ve değerli bir meslekti, ama öğrencilere, değer vermedikleri, hatta onları son derece sıkan konuları öğretmekten bıkmıştım artık. Başka türlü davranarak onların öğrenme motivasyonlarının arttırılabileceğini ve sonuçta ilgilerinin çekilebileceğini elbette biliyordum, ama resmî programı harfiyen uygulamakla ve günümüz öğrencilerine hiç uygun olmayan, yürürlükteki pedagojik yöntemlere bağlı kalmakla yükümlüydüm. Bağlı bulunduğum idari kurumun gerekleri ile bundan tamamen farklı olan alandaki gereklilikler arasında sıkışıp kalmaya daha fazla dayanamıyordum. Temiz hava alma, kökten meslek değiştirme ve kendimi sanatsal bir alanda ifade etme arzusu duyuyordum. Tutkumun mesleğim olmasını düşlüyordum; tutkum ise fotoğrafçılıktı. Kişiliği, duyguları, ruh hallerini ortaya koyan yüz ifadelerini, portrelerle yakalamayı her şeyden çok seviyordum. Düğün fotoğrafçılığı bile beni cezbediyordu. Eğer mümkün olsaydı, kendi fotoğraf stüdyomu açardım. Poz verilmiş, sıradan fotoğraflar piyasaya süren şu fabrikalardan birini değil, hayır; kişinin kim olduğunu gösteren davranış ve ifadeleri yakalamak için, anında, canlı olarak çekilmiş fotoğraflarda uzmanlaşmış bir stüdyo. Benim fotoğraflarım hikâyeler anlatırdı. Onlara baktıkça her bir kişinin ne düşündüğü, ne hissettiği anlaşılırdı. Anne babaların duygularını, büyük anne babaların umut ya da kaygılarını, kendi sırasının ne zaman geleceğini düşünen

ablanın bakışını, bu genç evlilerin Noel Baba'ya inandığını düşünen boşanmış çiftlerin bakışını ortaya seren fotoğraflar. İnsanların mutluluklarını da ölümsüzleştirmek isterdim. Ömürleri boyunca, şöyle bir göz attıklarında o büyük günün atmosferine yeniden girebilsinler ve o dönemki duygularını yeniden tadabilsinler diye. Başarılı bir fotoğraf uzun bir nutuktan daha çok şey söyler.

Stüdyom çok başarılı olur, belli bir üne kavuşurdu. Benim yaptığım işlerle ilgilenen dergiler bazı eserlerimi yayımlardı. Nihayet yeteneğimle tanınırdım. Evet, çok *cool* olurdu. Geniş bir kitleye hizmet sunabilmemi sağlayacak makul tarifelerim olurdu. Yine de, öğretmen maaşımın iki, hatta üç mislini kolayca kazanırdım. Sonunda kendime bir ev alırdım. Planlarını kendimin çizeceği ve yaptırtacağım güzel bir ev. Bir bahçem olurdu; hafta sonları ıhlamur ağacının gölgesindeki bir şezlonga uzanıp kitap okurdum. Çimenlere yatar, papatyaların kokusu burnumu gıdıklarken uyuklardım. Sonra, elbette, sevdiğim ve beni seven bir kadınla birlikte olurdum. Doğal olarak... Piyano çalmayı da öğrenirdim. Bir enstrüman çalmayı hep arzulamışımdır! Bu kez öğrenirdim. Sonra, geceleyin, büyük salonumda, şöminede ateş çıtırdarken Chopin'in romantik melodilerini yorumlardım. Ara sıra dostlarımı davet eder onlara piyano çalardım. Mutluluğum onlara da bulaşırdı.

"Balığınız, efendim."

"Şey, pardon?"

"Limon mu tercih edersiniz, baharatlı sos mu?"

"Limon olsun, teşekkürler."

Balık, tabağımda bütün olarak servis edilmişti. Gözü sanki bana bakıyor gibiydi. Bu balık benim için ölürken, ben de mutluluk düşü gördüğüm için kendimi suçlu hissettim. Gözünü benden ayırmayarak bana bunu hatırlatıyordu.

Düşümün abartılı olmadığını saptamak neredeyse şaşırtmıştı. Mutlu olmak için milyarder olmam, bir rockstar ya da tanınmış bir politikacı olmam gerekmiyordu. Yine de bu basit düş ve içerdiği mutluluk bana erişilmez geliyordu. Yaşamımın alabileceği hale kapı aralamamı sağlayan şifacıya neredeyse öfkelenecektim. Tekrar kapandığında, düş ile gerçek arasındaki büyük farkı berrak bilincimle bana göstererek, ağzımda acı bir tat bırakacak olan bir kapı...

Geriye, bana verdiği diğer görevi tamamlamak kalmıştı. İnternet bağlantısını nerede bulabileceğimi düşünüyordum. Bir otelde olurdu kuşkusuz. Yeter ki uygun şekilde donatılmış kadar lüks olsun. Ama orada kalmadığım için kullanmama izin vermeyebilirlerdi. Pekâlâ, yarın uğraşırım. Sahildeki büyük otellerden birinde şansımı denerim. Bir yalan uydurur ve sorunu çözmeye çalışırım.

Balık benim fikrimi onaylıyor gibi gözükmüyordu. Suçlayıcı gözünü benden ayırmıyordu. İştahım kesildiğinden, hesabı istedim ve tabağımı yarı dolu bir halde bıraktım. Üzgünüm, dostum, bir hiç için ölmüş oldun!

Dışarda, sokağın dingin atmosferi karşıladı beni. Gösteri salonunun önünde Hans ve Claudia'yla karşılaştım. Pek iştah açıcı gözükmeyen bir tür sandviçi ayakta, aceleyle yiyorlardı. Normal; zevk almaya ne gerek var? Ayak üstü yiyerek daha az zaman kaybedilir, üstelik de daha ucuz. Kısacası; daha mantıklı!

"Merhaba, Julian!" dediler koro halinde.

"İyi akşamlar, ikinize de! Bu öğleden sonra kaç tapınak ziyaret ettiniz?"

"Günümüzü iyi değerlendirdiğimizi söyleyebiliriz," cevabını verdi Hans.

"Konsere az kaldı," diye duyurdu Claudia.

Gösteri salonu aslında bir tür açık hava amfiteatr idi. Neredeyse tamamı dolmuştu. Dipte, en tepede bir yer bulup sahnenin tam karşısına oturduk. Güç beğenir bir müziksever olduğumdan, gamelanlara (yeterince incelikli olmayan sınırlı bir gam oluşturan bambudan bir tür büyük ksilofon) dair bazı önyargılarım vardı. O gece sahnede en az sekiz gamelan vardı. Konser başladığında, amfiteatrda yükselen gürültü beni şaşırttı. Ses öncelikle sağır edici, hatta kakofonik gözüküyordu, ama ardından bütünsel bir tutarlılık fark ettim. Bir Batılı için yine de yeterince uyumlu olmayan bu müzikte büyüleyici bir şey olduğunu sonunda kabul etmem gerekti. Tekrarlanan melodi bir süre sonra sizi hipnotize ediyor ve

kendinizi anormal bir halde buluyordunuz; sanki beyninizde yankılanan, hafızanızdan kolay kolay silinemeyecek sesler sizi alıp götürüyor gibiydi. Güçlü bir tütsü kokusu amfiteatrın farklı yerlerinden yayılıp dinleyicileri sarıyordu. On ya da yirmi dakika geçmişti, belki de daha fazla, çünkü zaman mefhumunu yitirmekteydim ki sahneye, rengarenk ve çok incelikli, muhteşem geleneksel giysiler içindeki dansözler çıktı. Saçları çok özenliydi; incilerle ve zarif kurdelelerle düzenlenmiş topuzları vardı. Dans adımları kesin ve zarifti. Her hareket kendi içinde inanılmaz bir dişilik ve zarafet taşıyordu. Uzaktan, hafifçe bulanmış gözlerini görünce aniden her şeyi anladım: Trans halindeydiler, hipnoz altında dans ediyorlardı. Bu ruh halindeyken, onların translarını sürdüren ve bunu izleyicilere ileten gamelanların sesiyle, kusursuz bir ritim içinde hareket ediyor olduklarını görmek etkileyiciydi. Danslarında el hareketleri kilit bir rol oynuyordu. Zarafete kesinlikle eşdeğer, gayet kesin kurallarla belirlenmiş bir dizi nazik hareketle oynatıyorlardı ellerini. Seyirciler büyülenmişti; onların da dansözlerle uyum içinde titreştiklerini hissediyordum. Tütsü kokuları bizi sarhoş ediyordu. Yalnızca Hans ara sıra saatine bakıyordu. Claudia gösteriden çok etkilenmişti. Sanki havalanacak gibiydi; bilimsel kocasını çok ilgilendirirdi bu olay. Ritim adım adım hızlandı ve gamelanların sersemletici sesi yükselerek beynimi ele geçirdi. Artık kesinlikle bana ait olmayan ruhum işgal altındaydı. Tütsülerin kokusu bedenime

yerleşmiş ve varlığımın her bir zerresine nüfuz ediyordu. Sahne ışıkları kafamın içinde dönüp dururken bedenimin her bir hücresi de gamelanların ritmine uymuş titreşiyordu.

9

Böyle bir konserden sonra geceleyin araba kullanmak güç. Neyse ki kafamı yola vermeden, Hollandalıların arabasını takip etmem yeterliydi. Hans'a güvenebileceğimi biliyordum; zihnini olduğu gibi korumuştu. Mekanik bir şekilde arabayı sürüyordum, yine de yol bana çok uzun geldi. Ormanlardan, tarlalardan ve sayısız köyden geçtik, hâlâ sokaklarda bulunan birkaç kişiye çarpmamak için konsantre olmam gerekti. En zoru, her yönden gidip gelen, çoğu zaman da farlarını yakmamış arabalardan kaçınabilmekti. Balililer reenkarnasyona inanır ve bu nedenle ölümden korkmazlar. Bu da onları, ister yaya olsunlar ister sürücü, çok ihtiyatsız kılar. Zavallı fani ben, iki kat dikkat kesilmeliydim.

Pemuteran plajına vardığımızda vakit gece yarısına yaklaşıyordu. Gece karanlıktı, ama ışıklı noktalar plajın farklı yerlerinde birçok kişinin varlığının habercisiydi. Ay, bulutların

örtme teşebbüsünden zaman zaman kurtulduğunda, beyaz ve soğuk ışığıyla kumu yalayan küçük dalgaları aydınlatıyordu. Üçümüz de kendimizi, plaja girişi denetleyen bir memurun önünde bulduk.

"İyi akşamlar, kaplumbağaları görmeye geldik," dedi Hans.

"İyi akşamlar. Talimatlara uyarsanız plaja girebilirsiniz: Yetişkin kaplumbağaların iki metre yakınına yaklaşmamalısınız. Yüksek sesle de konuşmamalısınız. Ve kara tarafında kalmanız gerek; kaplumbağalarla deniz arasındaki yerde yürümeniz yasak."

"Tamam."

"İyi akşamlar."

Kumda sessizce yürüdük. Hoş deniz kokularıyla yüklü gecenin sıcak havasını içimize çekiyorduk. Plajın üzerinde karanlık büyük kütleler seçiyorduk; her biri bir metre on santim boyunda ve yüz yirmi kilo ağırlığında kaplumbağalar. Kımıldamıyor gibiydiler. Sanki kumun üzerinde uyuyorlardı. Gökten tutulan bir fener gibi ara ara beliren soluk bir ışık altında endişe verici tarihöncesi varlıklara benziyorlardı. Uzun süre onlara şaşkın şaşkın baktık. Bu kaplumbağaların dinginliğini dünyadaki hiçbir şey bozamazdı. Dünyanın en güzel eylemini, dalgaların ufacık şıkırtısıyla ancak örselenen, kutsal bir huşu içerisinde tamamlamaya çalışıyorlardı. Bir yavaşlık evreninin içine gömülmüştük, huzura batmıştık. Bu ender an karşısında büyülenmiştik, kalplerimizin boğuk atışının içimizin en derininde çınladığını hissediyorduk.

Böylece uzun dakikalar geçti. Tek kelime etmedik. Sonra, biraz ötede toplanmış bir grubun yanına gittik. Bir doğa koruma derneğindendiler, bu olay için görevlendirilmişlerdi. Kaplumbağaları koruyor ve yumurtaları gözetleyip çatlamalarını bekliyorlardı, çünkü kaplumbağalar yumurtladıklarında, bu yumurtalar anneleri tarafından kuma terk ediliyordu. İstatistikleri yıl yıl takip edebilmek için yıllık doğum kaydı tuttuklarını bize açıkladılar. Kaplumbağalar yüzyıllarca avlanmışlardı, ama türün giderek hızla yok olma tehdidine duyarlı hükümet sonunda ticaretini yasaklamıştı. O zamandan beri de kaçak avlanma tavan yapmıştı ve görevliler, kısa süreli de olsa, yılda bir ya da iki gece süren yumurtlama döneminde söz konusu birkaç plajı denetlemeye çabalıyorlardı.

Bu akşam yumurtlamaya gelen kaplumbağalar burada, bu plajda elli yılı aşkın bir süre önce doğmuştu. Bütün bu yıllar boyunca dolaşmışlar, on binlerce kilometre yol kat etmişler ve yarım yüzyıl önce kendilerinin doğduğu yere geri dönüp doğuruyorlardı. Bunun nedenini kimse bilmiyordu; hiçbir bilim insanı bunu açıklayamamıştı. Böyleydi. Çok heyecan vericiydi.

Binlerce yıllık bir sırrın bekçisi, meçhul bir bilgeliğin taşıyıcısı bu sessiz kaplumbağalara bakıyordum. Neden buraya geliyorlardı? Burayı nasıl hatırlamışlardı? Tam buraya, kendi doğdukları yere geri dönebilmek için okyanuslarda yönlerini nasıl bulabilmişlerdi? Bu eylemin anlamı neydi? Cevapsız kalacak yığınla soru.

Yumurtaların çatlamasını yaklaşık üç saat bekledik ve henüz doğmuş bebeklerin, denize doğru yönelmelerini, suyla aralarındaki birkaç metreyi hiç tereddütsüz kat edişlerini, fal taşı gibi açılmış gözlerimizle ve hislenmiş kalbimizle seyrettik. İçlerinden çoğunun birkaç saat içinde öleceğini, aralarında köpek balıklarının da bulunduğu çeşitli avcılar tarafından yeneceğini öğrendik. Açıklara ve derinlere varmayı başaranların kurtulma şansı daha fazla olacaktı. İstatistiki olarak, gece doğumlarında hayatta kalan tek bir bebek oluyordu.

"Yaşam bir piyango," dedi Claudia, kızmıştı.

"Yaşam bitmek bilmeyen bir yarıştır," diye ona karşılık verdi kocası. "Yalnızca en hızlı koşanlar yırtar. Sürüklenenler, daldan dala konanlar ya da kendilerini zevke verenler ölür. Daima ilerlemeli."

Serseme dönmüştüm; hem bebek kaplumbağalar hem de duyduklarım beni serseme çevirmişti. Olağanüstüydü; yalnızca birkaç kelimeyle, herkes yaşama bakışını özetlemişti. Hollandalı yapbozunun son parçası yerine yerleşiyor, tanık olduğum sahnelerin bütününe anlam veriyordu. Claudia'nın kocasının dayattığı ev kadınlığı rolünü neden kabul ettiğini şimdi anlıyordum; piyangodan yanlış sayı çekmişti yalnızca. İnsan kaybetti mi kaybetmiştir, yapacak bir şey yok. Kumarda ya da lotoda kaybedince gerekçe ileri süremezsin. Olan olmuştur, değiştirmek istemek bir işe yaramaz. Hans'a gelince, onun eylem takıntısını ve dingin anlara uyum sağlamayı beceremmesini anlıyordum.

Kaplumbağaların da yaşama dair inançları var mı diye düşünüyordum. Yoksa, tam tersine, inanç yokluğu sonuçta onların kendileriyle uyum içinde yaşamasını mı sağlıyordu.

Bebek kaplumbağaların doğal çevrelerine sakin sakin yönelişine baktım ve hangisinin hayatta kalıp elli yıl sonra, bebeklere can verme yaşına eriştiğinde buraya geri döneceğini düşündüm.

10

Plajına geri dönüşüm kolay olmuştu. Sonra, her zamanki gece duşumu yaparken, ben de bir bebek kaplumbağa olsaydım güzergâhım neye benzerdi diye düşündüm. Doğam gereği tereddütlerin kurbanı olduğumdan, "kuşkudan içi içini yeme" deyiminin bu bağlamda çok özel bir anlamı olur muydu acaba?

Ertesi sabah, çok kısa bir gecenin ardından erkenden uyandım. Şifacının yanına mümkün olduğunca çabuk gitmeden önce benden istediği bilgileri elde edecek zamana ihtiyacım vardı.

Rehberime bakıp en yakın otelin yerini saptadım ve arabama atladım. Yirmi dakika sonra, kuşkusuz dünyanın en güzel ve de en mahrem lüks otellerinden biri olan Amankila'nın giriş kapısından yavaş yavaş geçiyordum. En ucuza kiraladığım arabamın direksiyonunda, park yerinden geçerken yutkundum. Adanın tozlu yollarında on beş gün

savaştıktan sonra arabanın pisliğinin belirginleştirdiği münasebetsizliği gözümde büyümüştü. Bereketli çiçek yığınlarıyla süslü yoldan yavaş yavaş ilerledim. Mümkün olduğunca az gürültü çıkarmayı umuyordum. Resepsiyondan mümkün olduğunca uzağa park ettim. Son derece zarif peyzajlı bir bahçenin arasından zikzak çizerek resepsiyona götüren hoş patikada yürüdüm. Çakıllarla çevrili çimenlerin üzerinde, çayırların içerisine diz çökmüş iki görevli gördüm. Ellerinde birer makasla çimleri düzgün bir şekilde kırpıyorlardı. Bu tür yerlerde üstünkörü bir kırpma olamazdı; otel sakinlerinin huzuru kaçardı. Bir an ağzım açık kalakaldım, sonra yoluma devam ederek, müdavimlerin ilgisiz havasına bürünüp doğal bir tavır benimsemeye çalıştım. Gözlerimin önündeki manzaranın güzelliği neredeyse soluğumu kestiğinden bu tavrı sürdürebilmem güçtü. Tek katlı ve kısmen duvarsız, çağdaş sömürge stilinde tasarlanmış, özenli malzemeden, ender bulunan ağaçlardan, güzel taşlardan yapılmış bir dizi bina, krem rengi tonlarında hafif bir yumuşaklığı göze sunarak deniz istikametinde yayılmıştı. Binaların karşısında, üç seviyeli üç muhteşem havuz. Birincisini ağzına kadar dolduran su, altta olan ikincisine sessizce akıyor, oradan da üçüncüye dökülüyordu. Uzakta, havuzlarla aynı mavilikteki denizin baş döndürücü manzarası. Havuzlar bu manzaraya öyle muhteşem dahil edilmişlerdi ki sanki deniz buna uyum sağlamak için kendini boyamış gibiydi. Üstte, gökyüzünün uçsuz bucaksız mavisi. Birkaç hindistancevizi ağacı ve diğer tropikal ağaçlar, alanın güzelliğini ve kusursuzluğunu güçlendirmek için özenle

düzenlenmişti. Bu kusursuzluğu bozmadan sanki ne bir şey eklenebilir ne de çıkartılabilir gibiydi. Mutlak bir sükunet, görünürde insan varlığı yok. Otel sakinleri, kuşkusuz ki, her süitin önünde, bakışlardan korunaklı, zarif özel bahçelerde bulunan özel havuzların mahremiyetini tercih ediyorlardı. Yalnızca, ham kumaştan giysileri duvarların rengiyle karışacak şekilde giyinmiş birkaç görevli, zaman zaman belli belirsiz ve sessizce ortaya çıkıyor, dağınık binaların sütunları arasından hayalet gibi kayıp geçiyorlardı. Resepsiyona doğru yoluma devam ettim. Burada kendimi rahat hissetmem giderek güçleşiyordu. Yine giysileri ham kumaştan, nazik bir adam, tatlı dilli ve güler yüzlü haliyle beni karşıladı.

Kendimden emin bir hava takındım.

"Günaydın, internet bağlantılı bir bilgisayar kullanmak istiyorum, lütfen."

"Otelde mi kalıyorsunuz, beyefendi?"

Bana neden bu soruyu soruyordu? Kalmadığımı gayet iyi biliyordu. Otelin yetmiş kişi için iki yüz kişi çalıştırdığını rehber kitapta okumuştum. Çalışanlar otelde kalanların adlarını her gün ezberliyorlar, onlarla her karşılaştıklarında adlarıyla hitap ediyorlardı. "Nasılsınız, Bay Smith?" "Güzel bir gün, değil mi, Bayan Green?" "Çok formda görünüyorsunuz, Bay King."

"Hayır, Legian'da kalıyorum," diye yalan söyledim ve adamın bir diğer büyük otelini belirttim. "Doğuya doğru gitmekteyim de, birkaç dakikalığına internete girmem gerekiyor."

Her koşulda bir Batılıyı başından savmayacağına emindim.

"Lütfen beni takip edin, bayım."

Beni, karşısına geçebileceğim, çalışır vaziyette bir bilgisayarın bulunduğu zarif bir salona götürdü. Oda, yıl boyu yaşadığım ev kadar büyüktü neredeyse. Dışardan yalıtılmış atmosfer, yerde kalın kadife döşeme, duvarlarda tropikal ahşaplar... Küçük karo camlı kapının yontma kolu bile uçak bileti param kadar olmalıydı.

Arama motorunun çeşitli önerilerini inceleyerek arzuladığım bilgiye erişmem on beş dakika bile sürmedi.

Okuduklarım şifacının söylediklerini anında doğruladı; ecza laboratuvarları bir hastalığa yakalanmış gönüllüleri topluyordu. Bunların yarısına bu hastalığı tedavi etmek için üzerinde çalıştıkları ilaçları dağıtıyor, diğer yarısına da bir plasebo, yani ilaç görünümünde, tamamen etkisiz, inaktif bir madde veriyorlardı. Hastalar elbette kendilerine plasebo verildiğini bilmiyorlar, bunun hastalıklarını tedaviye yönelik bir ilaç olduğunu sanıyorlardı. Sonra araştırmacılar iki hasta grubunun her birinden elde edilen sonuçları değerlendiriyorlardı. İlaçlarının etkisini kanıtlayabilmeleri için, ilacı almış hastaların, plasebo almış grupta saptananından daha yüksek sonuç göstermesi gerekiyordu.

Böylece plaseboların hastalıklar üzerinde belli bir etkisinin olduğunu keşfettim, ki bu bile son derece şaşırtıcıydı; çünkü bunlar gerçek hastalıklardı ve plasebolar ise tamamen inaktif maddelerdi. Dolayısıyla tek katkı psikolojikti; hastalar

ilaç aldıklarına inanıyor ve bunun kendilerini iyileştireceğini sanıyorlardı. Kimi durumlarda, bu gerçekten de onları iyileştirmeye yetiyordu. Benim asıl tepkime yol açan şey, iyileşmeye olan inancın hastayı iyileştirmeye yettiği vaka miktarıydı. Ortalama % 30! Ağrılar bile kayboluyordu! Vakaların % 54'ünde plasebo morfin kadar etkiliydi! Hastaların şikayetleri vardı, ıstırap çekiyorlardı ve sıradan bir draje şeker ya da herhangi bir etkisiz bileşen yutmaları ağrılarına son veriyordu. Buna inanmaları yetiyordu...

Farklı ve çok çeşitli hastalıklarla ilgili benzer veri çokluğunu şaşkınlık içinde incelemeye devam ettim. Beni olduğum yere çivileyen rakamla karşılaştıkça parmaklarım klavyeye yapışıp kalıyordu; hastalara kemoterapi olduğu söylenen bir plasebo verilmişti ve içlerinden % 33'ünün saçları gerçekten dökülmüştü. Ekranın karşısında ağzım açık kalakaldım. Bu hastalar, şeker benzeri bir şeyi, yan etkisinin saçların dökülmesi olduğu iyi bilinen bir ilaç diye kullanmışlar ve gerçekten de saçları dökülmüştü! Ama, Tanrı aşkına, bir parça şekerden başka bir şey değildi kullandıkları! Donup kalmıştım. Şifacının onca ısrarla üzerinde durduğu inançların bu gücü karşısında kafam allak bullak olmuştu. Açıkçası, inanılır gibi değildi! Yine de, rakamlar gayet gerçekti, kemoterapileriyle ünlü çok ciddi bir laboratuvar tarafından yayımlanmıştı. Hemen sonra kendimi tuhaf bir şekilde biraz kızgın hissettim; gerçekten de, bu rakamlar neden kamuoyuyla paylaşılmıyordu ki? Neden medyaya verilmiyordu? Başlayacak tartışmalar bilimin bu soruna eğilmesine yol açabilirdi. Eğer psikolojik

olgular beden ve hastalıklar üzerinde bu denli etkide bulunabiliyorsa, araştırmayı, yan etkilerden asla muaf olmayan pahalı ilaçların üretimi üzerine yoğunlaştırmanın nedeni neydi? Hastalıkları daha ziyade psikolojik yolla tedavi etmekle neden ilgilenilmiyordu?

Ekranımı bu verileri aktaran sayfada kasıtlı olarak tutarak odayı terk ettim. Olur da belki buraya benden sonra girecek olan otel sakini büyük bir basın grubunun patronudur... Düşlere yasak yok ya!

Giderken resepsiyonisti üstünkörü selamladım. Bağlantı süremi ödemeye çalışmadım elbette: Bu tür yerlerin müdavimi biri için pek saygın bir davranış olmazdı.

11

Beni her zamanki gibi karşılayan genç kadına, "Günaydın!" dedim.

Amankila'dan buraya gelmem yaklaşık bir buçuk saatimi almıştı. Çan çatıyı ve bahçesini görmek, tıpkı önceki yazdan kalma güneş kremini açıp da kokusunun bir an sizi son tatil yaptığınız yere taşıması gibi, beni anında derin bir huzur içinde, küçük bir bulutun üzerine yerleştirmeye yetmişti.

"Samtyang Usta bugün burada değil."

"Anlamadım?"

Sertçe yere düşmüştüm. Burada değil mi? O ve bu yer bana öylesine ayrılmaz geliyordu ki, buranın dışına çıkabileceğini hayal etmekte güçlük çekiyordum.

"Belki yoktur ama gelecek değil mi? Beklerim."

"Hayır, size şunu vermemi söyledi," derken bana dörde katlanmış bej rengi bir kâğıt uzattı.

Bana bir not mu bırakmıştı? Olmadığını açıklamak istemişse, neden genç kadına bana aktarması için sözlü bir mesaj bırakmamıştı ki? Kâğıdı açtım ve kadının varlığını unutarak bir çırpıda okudum:

Bir sonraki buluşmamızdan önce:

Mutlu bir yaşam düşünüzü gerçekleştirmenizi engelleyen her şeyi yazın.

Skouwo Dağı'na çıkın.

Samtyang

Skouwo Dağı'na çıkmak mı?! Ama bu en azından dört ya da beş saatlik bir tırmanış demekti! Hem de sıcağın altında! Neden Annapurna değil?!

Kadın, benim kaygılarımı tam olarak anlamadığından gülümseyerek bakıyordu.

"Bu kâğıdı size verirken bir şey dedi mi? Bir yorumda bulundu mu?" diye sordum.

"Özel bir şey demedi. Bunu size vermemi söyledi yalnızca, sizin anlayacağınızı ekledi."

Benimle karşılaşmak için burada olmadığını anlamıştım. Oysa ki, önümde yola çıkmadan önce ancak üç günüm vardı. Çok kırılmıştım.

"Yarın burada olur mu, biliyor musunuz?"

"Elbette," diye cevap verdi, ama ses tonundan bir şey bilmediği anlaşılıyordu.

"Eğer onu görürseniz, yarın sabah geleceğimi, gerçekten ona bel bağladığımı söyleyin. Kesinlikle görmem gerek."

İzin istedim ve ayaklarımı sürüye sürüye arabama bindim.

Adanın kuzeyinde bulunan Skouwo Dağı istikametine doğru, hiç aklımda yokken yol almaya başladım. Gece olmadan tırmanıp inmek istiyorsam acele etmeliydim.

Birkaç kilometre sonra, yolun kenarında yürüyen bir çocuk gördüm. Sekiz, on yaşlarındaydı, emin değildim; çocukların yaşlarını tahmin edemem. Arabamı görür görmez durdu ve başparmağıyla işaret etti. Durup onu almamam için hiçbir neden yoktu. Yüzünde hoşnut bir gülümsemeyle arabaya bindi.

"Adın ne?"

"Ketut."

Şaşırtıcı değil; Balililerde dört tane ad vardır. Özellikle de en yaygın kastta. Tanımadık biriyle karşılaştığınızda adının Ketut olma ihtimali dörtte birdir.

"Bugün okulun yok mu?"

"Hayır, bugün yok."

"Annenle babanın yanına mı gidiyorsun?"

"İkisi de öldü."

Yutkundum. Kırdığım pottan dolayı kendime kızarken, çocuğun yüzünde hâlâ aynı gülümsemeyi koruduğunu gördüm.

"Geçen hafta bir otomobil kazasında öldüler," dedi, gülümsemeye devam ederek.

Balililerin ölümle ilişkisinin bizim gibi olmadığını bilsem de allak bullak olmuştum. Reenkarnasyona inanmaları onları ölüme bizden çok farklı bir anlam vermeye yöneltiyor. Onlar için ölüm özellikle üzüntü verici bir şey değildi. Çocuğun yüzündeki gülümsemeye baktıkça, ilk kez, Balili olmaktan ve bana bu kadar olumlu inanç aşılayan bir kültüre mensup olmaktan hoşlanacağımı düşündüm. Kendi ölümümü farklı algılarsam yaşamımın nasıl değişeceğini uzun uzun düşünüyordum.

Çocuğu bir sonraki köye bıraktım ve yoluma devam ettim.

Güneşin sıcaklığını yatıştıracak tek bir bulut bile yoktu. Skouwo Dağı'na çıkmak çetin olacağa benziyordu. Tırmanmaya girişecek cesareti bulup bulamayacağımı gerçekten bilemiyordum. Açıkçası böyle bir arzum da yoktu. Bunun bana ne faydası olacağını da düşünemiyordum. Neden bana bu görevi vermişti? Hangi amaçla? Bizim konuşmalarımızla, benim mutlu yaşam arayışımla ilgisi neydi? Hiç. O halde neye yarardı? Üstelik benim daha alakalı başka bir görevim daha vardı. Onunla ilgilenmem daha iyi olurdu.

Skouwo Dağı'na doğru ilerledikçe, tırmanmamak için daha çok gerekçe arar oldum. Kendi kendime yalan söylememeliydim. Şifacı bana bunu açıklamıştı. Evet, hakikat, dağa çıkmayı hiç arzulamıyor olmamdı. Bunu sözde mantıklı gerekçelerle doğrulamaya ihtiyacım yoktu. Hakikati şifacıya

yarın söylerdim. Eğer dağda bir şey bulacağımı varsaymışsa, ne olduğunu bana söylerdi ve bu da bana yeterdi. Bana açıklananı anlayabilirim.

Kararım karşısında aniden kendimi sakinlemiş, bir ağırlıktan kurtulmuş gibi hissettim. Bir sonraki sapakta yoldan ayrıldım ve dosdoğru doğuya yöneldim. İstikamet, benim plajım!

Akşam üzerine doğru plaja vardım. Arabayı park ettim. Bungalovuma doğru yürürken Claudia'yla karşılaştım.

"Merhaba, Claudia. Güzel bir gün, değil mi?"

"Evet, bugün hava güzel, bedelini yarın ödeyeceğiz," dedi uzaklaşırken.

Daima, üstünde düşünmeden kabul etmiş olduğum zararsız cümleler, artık kulağıma kötü geliyordu. Claudia'nın dünyası hüzünlüydü, dolayısıyla orada iyi şeyler de daima şüpheliydi. Belki de bunları hak etmediğine inandığından, iyi şeyler meydana geldiğinde, Claudia er ya da geç bunun bedelini ödemeye hazırlanıyordu.

Elime bir defter bir de kalem alıp bir palmiyenin gövdesine yaslanarak, onun hafif gölgesinden yararlanıp kuma oturdum. Plaj boştu; yalnızca küçük bir balıkçı gemisi, uzakta, benimle ufkun sonsuzluğu arasında, bir insanın var olduğuna işaret ediyordu.

Önceki gün restoranda aklıma gelen her şeyi not etmeye başladım. Sanki mutluluk vasiyetimi yazıyor gibiydim. Eğer ölmüş olsaydım, mirasçılarım arzuladığım hayatı okuyabilirlerdi.

Arzuladığım hayatı yaşamamı engelleyen neydi? Toptan bir cevap vermek güç, ayrıntıya girmem gerekiyordu. Sözünü ettiğim noktaları tek tek ele aldım ve düşlerimi, projelerimi gerçekleştirmemi, fikirlerimin uygulamaya konmasını ve sonuçta mutluluğa erişmemi imkânsız kılan gerekçeleri bulmam ne yazık ki kolay olmadı.

Yaklaşık bir saat yazdım. Sonra, gecenin denize inişini izlemek, içimi melankoliyle doldurdu. Ben de herkes gibi mutluluk anları yaşamıştım, ama mutluluğu doya doya yaşayacak biri olmadığımı düşünüyordum. Mutluluk belki de bazı kişilere, aralarında benim yer almadığım birkaç seçilmişe özgüydü.

Gece yüzmesi vaktim gelmişti. Uzun, çok uzun bir süre sessizce yüzdüm.

12

Erken kalkmaya sonunda alışacaktım. Şifacıyı o gün kesin olarak görmek istiyordum ve önceki gün onu bulamamış olmam nedeniyle biraz kaygılıydım. Alelacele hazırlandım ve notlarımı da almayı unutmadan arabama bindim. Birkaç kez hız sınırını zorladım. Bir iki yayayı ezmenin, onlara öngörülenden erken reenkarnasyon şansı sunacağını düşünerek eğlendim.

Çan çatının girişinde genç kadına kendimi takdim ettiğimde, "Lütfen beni takip edin" dediğini işitince rahatladım. Gevşemiştim. Bahçenin ıtırlı kokusunu içime çektim ve yanıma gelen Samtyang Usta'yı içten bir sevinçle selamladım.

"Dün sizi görmeyince büyük hayal kırıklığına uğradım," diye kaygımı açıkça ifade ettim.

"Yaşamınızla ilgili düşüncelerinizde ilerleme kaydettiniz mi?"

"Evet."

"Görüyorsunuz işte, bana o kadar da ihtiyacınız yok," dedi gülümseyerek.

Her zamanki gibi yere, hasırın üzerine oturduk.

"Pekâlâ, plasebolar hakkında ilginç bilgiler buldunuz mu?" diye sordu.

"Evet, okuduklarım beni son derece şaşırttı," diye itiraf ettim.

Önceki gün Amankila'daki araştırmalarımın sonucunu ona anlattım:

"Plaseboların, örneğin uyku sorunları gibi, psikolojik durumun belirgin bir rol oynadığı rahatsızlıklar üzerindeki etkisinin kanıtlarını bulacağımı düşünüyordum. Ama onların, 'somut' hastalıklar üzerindeki etkilerini, hatta doğrudan beden üzerindeki olası etkilerini keşfetmek beni gerçekten şaşırttı. Çok etkileyici," dedim.

"Evet, doğru."

"İnsanları iyileştirmek için inanç mekanizmalarını kullanmanın yollarını keşfetmek için daha fazla araştırma yapılmamasına üzüldüm."

"Evet, üstelik bu çok da yeni bir şey değil. İki bin yıl önce İsa bunu uygulamıştı."

"Anlamadım?"

"Bundan hiç söz edilmez ama İsa insanları iyileştirmek için onların inançlarına bel bağlıyordu."

"Şaka mı bu? Yoksa Da Vinci Şifresi 2'yi mi yazmaya niyetlisiniz?"

Cevap vermeden, kâfur ağacından küçük bir sandığa eğildi ve şaşkın bakışlarım altında bir İncil çıkardı.

"Siz Hıristiyan mısınız?!"

"Hayır ama bu İncil'le ilgilenmemi engellemez."

Sakince sayfalarını çevirdi, sonra bana bir bölümü okudu.

"İsa kendilerini iyileştirmesi için yalvaran körlere cevap veriyor (Matta 9, 28): 'İsa onlara dedi: Bunu yapmağa kudretim olduğuna inanıyor musunuz? Körler kendisine: Evet, ya Rab, dediler. O zaman İsa: Size imanınıza göre olsun, diyerek gözlerine dokundu.'"[1]

"Gerçekten bunu mu demiş?"

"Siz de okuyun," dedi açık İncil'i bana uzatarak. "Fark edeceksiniz, 'Ben, her şeye kadir İsa, sizi iyileştirme gücüm var,' demiyor. Hayır. Onlara bu gücünün olduğuna inanıp inanmadıklarını soruyor, sonra inandıkları şeyi elde edeceklerini söylüyor. Çok farklı."

Kendime gelemiyordum. Matta'nın İncil'inin o bölümünü tekrar tekrar okudum. İnanılır gibi değildi. 21. yüzyılda neredeyse kimsenin bilmediği şeyi İsa nasıl bilebilirdi? İnsanın

1 Kitabı Mukaddes'in 1993 tarihli Türkçe baskısından aynen alınmıştır (ç.n.)

yapısını, en derinden kavrayacak kadar nasıl anlayabilmişti? Keşfettiğim şey karşısında kafamın karıştığını kabul etmeliyim.

Şifacının sesi beni düşüncelerimden çıkardı.

"Amerikalı bir araştırmacı bir süre önce kanseri iyileştirmek için çağımızda kullanılan tüm tedavilerin etkisi üzerine bir araştırma yapıyordu. Bir grup hastadan elde edilen sonuçlara baktı. Sonuçlar oldukça tutarsızdı, bu durum onu araştırmayı daha da ileri götürmeye yöneltti. Sonunda, bu grup içerisinde, iyileşen hastaların birbirinden çok farklı tedavilerden yararlandıkları ortaya çıktı; buna karşılık, hastaların hepsinin ortak bir yanı vardı."

"Nedir?"

"İyileşenlerin hepsi de tedavilerinin onları iyileştireceğine, önceden kesin olarak inanmışlardı. Doktorlarına ve tedavi seçimine güvenleri tamdı. Onlara göre iyileşme doğaldı."

"Demek ki tedavinin önemi yok, önemli olan buna inanmak, öyle mi?"

"Bir anlamda."

"Resmen delilik. Kanser psikosomatik bir hastalık değil ki! Organizmadaki varlığı tartışmasız şekilde gözlemlenebilir."

"Kanserin olası nedenlerinin hepsi henüz tam olarak bilinmiyor. Muhtemelen kalıtımsal bir yönü var, çevresel etkenler var, kirlilik, beslenme falan. Ama aynı zamanda, kimi durumlarda, henüz bilinmeyen psikolojik bir boyut da söz konusu."

"Nasıl yani?"

"Birkaç yıl önce açıklanamayan, kafa karıştırıcı bir olay meydana geldi."

"Nedir?"

"Kan kanseri semptomları gösteren, lösemili bir kadın, bir Amerikan hastanesinin acil servisine yatırıldı. Hemen kan alındı ve löseminin tipik kan değerleri görüldü. Hastane protokolü, ilk sonuçları doğrulamak için ikinci kez kan tahlili yapılmasını gerektiriyordu. Oysa, bu ikinci kan tahlili tamamen normal kan değerleri ortaya koydu. Şaşıran doktorlar üçüncü kez kan tahlili istediler. Ve burada da sonuçlar ilk analizle aynıydı. Bunun üzerine doktorlar ikinci kan tahlilinin iyi yapılamadığını ve sonuçların yanlış olduğunu düşündüler. Kesinleştirmek için dördüncü kez kan alınmasını istediler. Ne var ki bu da ikinci sonuçları doğruladı. Şaşkınlık ve anlayamama. Hastanın kişilik bölünmesi yaşadığını çok sonra öğrendiler. An be an kişilik değiştirebiliyordu. Ve bu değişim çeşitli kan tahlilleri arasında meydana gelmişti... Kişiliklerinden biri kanserdi, diğeri değil."

"Ama aynı kişi söz konusu!"

"Evet."

"İnanılır gibi değil!"

"Gizem. Asla açıklanamadı."

Etkilenmiştim. Bu yöndeki araştırmaların sürdürüleceği gün, tıptaki olasılık alanının önemli ölçüde genişleyeceği fikri beni yeniden heyecanlandırdı.

"Sağlık konusunu kapatırken," dedi, "Tanrı'ya inanan ve hangi dinden olursa olsun, dinlerinin gereklerini düzenli olarak yerine getiren insanların yaşama umutlarının diğerlerinden % 20 daha fazla olduğunu bilmek de ilginçtir."

"Biliyor musunuz, artık hiçbir şey beni şaşırtmıyor!"

"Geçen sefer de size söylediğim gibi, bir inanç yargılanamaz, ama sonuçlarıyla ilgilenilebilir. Söz konusu durumda, Tanrı'nın varlığını hiçbir şey kanıtlayamaz, ama bilindiği gibi, Tanrı'ya inancın etkilerinden biri, ömrün uzun olmasıdır."

"Eh, belki pazarları kiliseye geri dönerim!"

"Bunun bir etkisi olur mu, emin değilim: Önemli olan inançtır, davranış değil... Ritüeller inancı beslese bile bir önemi yoktur. Din adamları bunu iyi bilir. Bu arada, taktığınız bu madalyon nedir?"

"Bu mu?" dedim, boynuma asılı küçük Protestan haçını göstererek.

"Evet."

"Babam sağlığında bana verdi, 'bana mutluluk getireceğini' söylemişti. Ona çok bağlıyım, çünkü bana babamdan kaldı."

"Birçok insan şans madalyonlarına öylesine inanırlar ki onlarsız sokağa çıkmazlar. Dahası, ben de aksini öğütlemem..."

Bugün de yapışkan yiyecek karşımdaydı. Genç kadının tepsiyi getirişini görünce, zoraki bir gülümseme takınıp kimseyi incitmeden yememenin bir yolunu düşünmeye başladım.

"Çok naziksiniz, ama konukseverliğinizi istismar etmek istemem."

Kadın, "Bunu size sunmak bizim için bir zevktir," karşılığını verince, ne yapacağımı bilemeyip kalakaldım.

Kendimi kabul etmek zorunda hissettim.

"Pekâlâ, o halde küçücük bir parça alacağım, çünkü bu sabah çok yedim."

Bana bir tabak uzattı, Samtyang Usta'ya yemeğini sundu, sonra ortadan kayboldu. Samtyang Usta benim rahatsızlığımı fark etmişti. Ağzı kulaklarında gülümsüyordu. Çok eğlendiği belliydi.

"Neden yine yalan söylediniz?"

İnkâr edecek ve yalan söyleyecek değildim. Zaten bir işe de yaramazdı. Bu adam düşüncelerimi okuyordu.

"Sizin yiyeceğinizi sevmediğimi ve ellerimi yapış yapış yapan Bali tarzı yemekten nefret ettiğimi söyleyerek sizi incitmek istemediğim için..."

"Eğer ben bunu anlayamazsam ve incinirsem bu benim sorunumdur, sizin değil."

"Anlayamadım?!"

"İncitici olan şey mesaj değil, onu aktarma, ifade etme tarzıdır. Uygun biçimde olursa, örneğin karşımızdakine iyi

niyetinden dolayı teşekkür edersek, incitmeyiz. Yoksa, özel bir alınganlığı var demektir ve bu durumda, bir anlamda onun problemidir, sizin değil."

"Biliyor musunuz, böyle yapmamın nedeni sanırım bunun hakikati açıklamaktan daha kolay olması."

"Bu noktada biraz kendi tuzağınıza düşüyorsunuz. İnsanlara gerçeği söylemediğinizde, onlara sizin argümanlarınızdan kaçacak yolu sağlarsınız. Bu da sizi yeniden yalan söylemeye yöneltir. Olan da bu zaten. Sonuçta, sevmediğiniz bir yemeği yemek gibi, iradeniz dışında bir şeyler yapmaya kendinizi mecbur hissedersiniz. Böylece iki kez cezalandırılmış olursunuz."

"İki kez mi?"

"Evet, çünkü yalan söylemek zaten başlı başına kötüdür. Kişinin kendi içinde biriken olumsuz bir enerji üretmesine benzer. Hakikati söyleyeme çalışın: Göreceksiniz, özgürleştiricidir ve insan aniden kendini çok daha hafif hisseder."

"Hafif", ikna edici bir kelimeydi. Hamurumsu ve mide şişirici bu yemekle boğulmaktayken insanın arzu edebileceği bir vaatti.

"Hakikat derken... Dünkü talimatınızı yerine getirmedim: Skouwo Dağı'na tırmanmadım."

"Şaşırmadım buna."

"İstemiyordum, dolayısıyla yapmadım."

"Basitçe hakikati söylemek nasıl bir etki yarattı?"

"Hoş olduğunu kabul etmeliyim. Tatlı bir his."

"Pekâlâ. Size verdiğim diğer görevleri yerine getirdiniz mi?"

"Evet, ideal bir yaşam görüşümü kâğıda geçirdim, sonra da bunu gerçekleştirmemi engelleyen her şeyi not ettim."

Notlarımı çıkardım ve düşlediğim yaşamın tarifini okudum. Beni sessizce dinledi. Birinin benim arzularıma, yorum yapmadan, beni caydırmak için araya girmeden ya da bana kendince daha iyi olan başka bir şeyi önermeye kalkmadan dikkat verdiğini hissetmek hoştu. Düşleri sabote edenleri, "Senin yerinde olsaydım, şunu yapardım..." diyenleri öyle çok işitmiştim ki! Hatta, daha berbatı, fikirlerinizin olumsuz sonuçlarını önceden görenleri; "Eğer bunu yaparsan şu olur..."

Okumayı bitirdiğimde, bir süre sessiz kaldıktan sonra sordu:

"Bu yaşamın sizi mutlu edeceğini nereden biliyorsunuz?"

"Hissediyorum. Defalarca hayal ettim ve her seferinde aynı his, aynı tatmin oldu. Özellikle kendimi bunu yaşarken hayal ettiğimde, başka hiçbir arzum kalmıyor."

"Kendinizi bu hayatı yaşarken gördüğünüzde, şu anki durumunuza göre yitirebileceğiniz bir şey var mı?"

"Yok, kesinlikle bir şey yok."

"Çok iyi. Ayrıntılara girmeden önce, tarif ettiğiniz bu yaşamı neden şu an yaşamadığınıza dair duygunuzu bilmek istiyorum. Takip etmek isteyeceğiniz yoldan tamamen farklı bir yolda olmanıza neden olan nedir?"

"Genel olarak çok şanslı olmadığımı sanıyorum yine. Yaşamda başarılı olmak için şans gerekir, ben de çok şanslı biri değilim..."

"Biraz önce dindar olmadığınızı söylüyordunuz," dedi gülerek, "ama batıl inançlısınız! Ben şansa inanmam. Herkesin yaşamında her türden sayısız fırsatla karşılaştığını, bazılarının bunları görmeyi ve yakalamayı bildiğini, diğerlerinin ise bilemediğini düşünüyorum."

"Belki..."

"Eğer belleğim beni yanıltmıyorsa yakın dönemde Avrupa'da çok tuhaf bir deney yapıldı. Bazıları kendilerini şanslı gören, bazıları ise görmeyen gönüllüler bir sınava tabi tutuldu. Her birine bir gazete veriliyor ve içinde yayımlanmış fotoğrafların tam sayısını birkaç dakika içinde hesaplamaları isteniyordu. Birkaç sayfa sonra, gazetenin tam ortasında büyükçe bir ilanla karşılaşmışlardı ve ilânda iri puntolarla şöyle yazıyordu: 'Saymaya gerek yok: Bu gazetede 46 fotoğraf var.'

Şanslı olduklarını düşünen insanların hepsi bu mesajı okuyunca saymaya son vermişler. Gazeteyi kapayıp araştırmacıya, 'Kırk altı fotoğraf var,' demişler. Peki, sizce, şanssız olduklarını düşünenler ne yapmış?"

"Bilmem... Bunun bir tuzak olduğunu düşünmüş olmalılar ve sayıyı söylemeden önce iyice emin olmak için saymaya devam etmişlerdir."

"Hayır. Gazetenin sonuna kadar saymaya devam ettikleri doğru. Ama onlara ilanı neden dikkate almadıkları sorulduğunda hepsi birden, 'İlan mı, ne ilanı?' demiş. Hiçbiri ilanı görmemiş!"

"İlginç, gerçekten de..."

"Sizin de herkes kadar şansınız olduğuna eminim, ama belki de siz karşınıza çıkan fırsatlara dikkat etmiyorsunuz."

"Mümkün."

Yaşamımda hangi fırsatları kaçırdığımı, eğer onları görmüş ve yakalamış olsaydım yaşamımın akışının ne olabileceğini düşünüyordum.

"Pekâlâ, şimdi, hayalinizdeki farklı unsurları ele alalım."

"Temel unsur, kendi düğün fotoğrafı stüdyomu kurarak kendi işimin başına geçmem."

"Çok güzel, o halde söyleyin bana: Sizi engelleyen nedir?"

"Aslında, bu proje bana son derece çekici gelse de, yapamamaktan korkuyorum."

"Yapamayacağınızı nasıl biliyorsunuz?"

"Hissediyorum: Şu anki mesleğimden, yapmayı bildiğim şeyden çok farklı. Belki de çok önemli bir değişim ve bunu başaramam."

"Eğer yalnızca bir hisse dayanırsanız, bu gerçek mi yoksa yalnızca sınırlandırıcı bir inanç mı bilme imkânınız olamaz."

"Belki."

"Bir şeyi yapmaya yeteneğimiz olmadığına nasıl inandığımızı biliyor musunuz?"

"Hayır."

"Herhangi bir yerde, çoğu zaman bilinçli olarak ifade edilmemiş ve cevabı olmayan bir soru var olduğunda."

"Anlayamıyorum."

"Bir örnek vereyim: 'Bu projeyi somut olarak nasıl gerçekleştirebilirim?' sorusuna cevap vermeyi bilmiyorsanız, bu durumda, 'Onu gerçekleştiremem,' diye düşünebilirsiniz, ki bu kısıtlayıcı bir inançtır... Dolayısıyla, size şu soruyu soruyorum: Bu projenin gün ışığına çıkması için nasıl davranmayı düşünüyorsunuz?"

"Bilmiyorum."

"Görüyor musunuz, bu soruya cevap vermediğiniz sürece, hayalinizi gerçekleştiremeyeceğiniz duygusu içinde olursunuz."

"Anlıyorum."

"Soruya cevap vermeniz için, daha fazla ayrıntıya inmeniz gerekir, çünkü, projenize dair çok genel bir görüntüyü koruduğunuz sürece, onu biraz soyut, dolayısıyla gerçekleşemez bir şey olarak algılarsınız."

"Doğru, duygularım var, ama kesin eylem planım yok. Sonucu hayal ettiğimde olumlu, eyleme geçmeyi düşündüğümde olumsuz duygular..."

"İşte. Gerçekleştirmek için yapmanız gereken her şeyi özellikle listeleyerek, sonra her bir görev için yapabilecek-

lerinizi ve henüz yapamayacaklarınızı not ederek bu projeyi erişilmez olmaktan çıkarırsınız. Ardından, sizde olmayan yetenekleri nasıl edineceğinizi bulmak yeter."

"Öğrenmem gereken ve bugün bana tamamen yabancı olan epey şey var. Örneğin, böylesi bir küçük işletmeyi çalıştırmayı bilmek. Keza ticari yetenekler de edinmeliyim. Çünkü kendimi tanıtmam ve hizmetimi satmam gerekiyor. İşin can sıkıcı yanı, eğitim almak için ne zamanım ne de mali imkânım olacak."

"Yaratıcılığınıza da başvurabilirsiniz. Bir şey öğrenmek için her zaman ders almak şart değildir! Örneğin, sizde bulunmayan yeteneklere sahip olup da size aktarabilecek kimse var mı çevrenizde?"

"Okul müdüründe bazıları var, ama bunu onunla konuşamam."

"Başka kim, o halde?"

"Eski müdürüm, daha önce ders verdiğim okuldaki."

"Mükemmel, ondan size yardım etmesini isteyebilirsiniz."

"Hayır..."

"Sizi engelleyen nedir?"

"Sanmıyorum..."

"Neden?"

"Bilmiyorum, kendi işlerimle onun canını sıkmak istemiyorum."

"Onun canını sıkacağınızı nereden biliyorsunuz?" diye sordu. Şaşırmıştı. Sanki insanların ne düşüneceklerini önceden bilme yeteneğine sahip bir kahinmişim gibi bakıyordu bana.

"Ailesinden olmayan ya da yakını olmayan birine yardım etmek için zamanını harcamayı kuşkusuz arzulamayacaktır."

"Onun yerinde siz olsaydınız, mesleğiniz hakkında sizden tavsiye isteyen birine yardım etmez miydiniz?"

"Ederdim, evet, elbette."

Gözlerimin içine baktı.

"O halde neden korkuyorsunuz?" diye sordu. Sesinde sonsuz bir yumuşaklık vardı.

Bir kez daha tam yerine parmak bastığını hissettim. Etki yaratmak için güçlü bir şekilde bastırması gerekmiyordu. "Korku" kelimesinin bende özel bir yankısı vardı. Kelime bir süre göğüs kafesimde çın çın çınladı; titreşimleri kişiliğimin dolambaçlarına derinlemesine inen bir çan gibi... Yüzeye çıkan şey, bana bir gerçeklik gibi geldi.

"Ağzımın payını almaktan korktuğum için risk almamayı tercih ediyorum."

Bunu düşündükçe bile, eski patronum beni başından savarsa içine düşeceğim utancı hissediyordum.

"Korkunuz, bir talebin reddi ile bir kişinin reddi arasındaki bulanıklıktan, karmaşadan kaynaklanıyor. Sizden gelecek bir talebin reddedilmesi sizin sevilmemenizden ya da size saygı duyulmamasından değildir."

"Belki."

"Diğer yandan, onun tepkisinin olumsuz olup olmayacağını kesin kez bilmiyorsunuz. Başkalarının yerine cevap veremeyiz. Ancak soruyu sorduğunuzda bunu anlarsınız."

"Yeterince mazoşist değilim kuşkusuz."

"Korkularımızın çoğunu zihnimiz yaratır. Muhtemelen bunu anlamıyorsunuz, ama başkalarından bir şey talep etmek için onlara yönelmeyi bilmek çok önemlidir. Yaşamlarında başarı gösteren insanların çoğu bu yeteneğe sahiptir."

"Bende de belki sahip olmadığım yetenekleri telafi eden başka yetenekler vardır..."

"Kesinlikle bunu elde etmeniz gerekir. Başkalarına yönelmeyi ve bir destek, bir dayanak, yardım, öğüt, temas talep etmeyi bilmedikçe hayatta pek bir şey yapılamaz. Birazdan, gitmeden önce, sizi bu noktada geliştirecek bir görev vereceğim."

Yeni bir dağ tırmanışı ya da köpekbalıklarının arasında slalom yaparak denizde tek kolla yüzme görevi olmaması için dua ederek kabul ettim.

"Projemi gerçekleştirmek için öğrenmem gereken şey konusunda karşılaşabileceğim bir sorun var."

"Nedir?"

"Bir stüdyoyla tek başına ilgilenmek imkânsız, çünkü işe gidildiğinde müşterileri kabul edecek, telefona cevap verecek

kimse olmaz. Dolayısıyla bir ya da iki kişiyi işe almam gerekir. İş burada bozuluyor."

"Ne demek istiyorsunuz?"

"Aslında, çekindiğim bir şey varsa, o da insanları idare edecek biri olmayışımdır."

"Bunu nereden biliyorsunuz?" diye sordu. Hafifçe eğlenir bir hali vardı.

"Müdürümün bir gün okuldan ayrılması gerekti ve ihtiyaç halinde yerine geçmemi istedi benden. Böylece okulda bir sorumlu olacaktı. Ve sanki kasıtlıymışçasına olanlar oldu. Öğretmen meslektaşlarımdan biri rahatsızlanınca, onun öğrencilerini diğer sınıflara dağıtmam gerekti. Ama her sınıfın kendi ders saati vardı ve diğer öğretmenlere emanet edeceğim öğrencilerin, öngörülen saate kadar kendi sınıflarında kalması gerekiyordu. Bazı öğretmenler itiraz ettiler, önceden planlanmamış ek ders yapmayı reddettiler. Her biriyle pazarlık yapmaya çalıştım ama boşuna. Sonunda durum tam bir kabusa döndü: Bütün öğrencileri kendi sınıfıma toplamak zorunda kaldım. Orası da herkesin sığamayacağı kadar küçüktü. Bazıları ağlamaya başladı. Hiçbir şeyi idare edemiyordum, her yandan olaylar patlak veriyordu. Ertesi gün, müdürümün yüzündeki küçümsemeyi okuyabildim. Kendi kendime, insanları idare etme deneyimini asla tekrarlamayacağım dedim."

"Bu konuda bir kez güçlük yaşamışsınız ve bir daha yapamayacağınız sonucunu çıkartıyorsunuz, öyle mi?"

"Güçlüğün ötesinde bir şey, tam bir yenilgi."

"Yeniden başlamayı hiç denemediniz mi?"

"Hep kaçındım."

"Yürümeyi öğrenen bir çocuğu gözlemlediğiniz oldu mu hiç?"

"Karşılaştırma için teşekkür ederim."

"Bebeklerden öğrenecek çok şeyimiz vardır. Yürümeyi öğrenen bir çocuğa bakın: İlk seferde başardığını mı sanıyorsunuz? Tam ayakta durmaya çalışırken, hop, düşüverir. Acı bir yenilgidir bu, ama yine de derhâl yeniden başlar. Yeniden doğrulur, yeniden düşer! Bir bebek yürümeyi öğrenmeden önce ortalama iki bin kez düşecektir."

Gülümseyerek ekledi:

"Bütün bebekler sizin gibi olsaydı şehirler dört ayak üzerinde sürünen insanlarla dolu olurdu."

"Kısacası, yine tek bir başarısızlığa dayanarak sınırlandırıcı bir inanç inşa ettiğimi söylüyorsunuz."

"Evet. İdari alanda gerçek bir eğitim almanız gerekiyor kuşkusuz."

"Size dediğim gibi, bu vakit ve para ister. İkisinden de bolca yok bende."

"Bali'ye gelip tatil yapmaktan daha fazla gerekeceğini sanmıyorum."

"Tatillerime ya da hafta sonlarıma dokunmayı sevmiyorum. Dinlenme zamanı benim için kutsaldır."

"Sizin için hangisinin daha önemli olduğuna siz karar vereceksiniz: Hayalinizi gerçekleştirmek mi, yoksa boş zamanlarınızdan yararlanmak mı," dedi, beni fikrimde özgür bırakan tamamen yansız bir ses tonuyla.

"Hayalimi gerçekleştirmek istiyorum, ama tatillerimden vazgeçmek bana kötü gelir!"

"Bu hayalin gerçekleşmesinin sizi mutlu edeceğini söylemiştiniz. Tatiller sizi mutlu ediyor mu?"

"Mutluluk denemez. Haz verdiğini, tatilsiz yapamadığımı söyleyebilirim."

"Tercih yapılması, dolayısıyla gönülden bağlı olunan şeye doğru gitmek için vazgeçilmesi gereken durumlar vardır," dedi, dünyanın en basit şeyinden söz eder gibi.

"Herhangi bir şeyden vazgeçmekten nefret ediyorum."

"Eğer hiçbir şeyden vazgeçmezseniz, seçmekten kaçınırsınız. Seçmekten kaçındığınızda, istediğiniz hayatı yaşamaktan kaçınmış olursunuz."

Bunu yumuşak bir şekilde, iyilik dolu gözlerle bakarak söylemişti. Karar vermekten kaçınmanın beni ıstırap çekmekten koruduğunu sıklıkla düşünmüş olan ben, şimdi kendi mutsuzluğuma katkıda bulunduğum hissi içindeydim.

"Sözlerime dikkat edin," diye devam etti, "sizi tatile çıkmamaya ikna etmeye çalışmıyorum. Yalnızca çaba sarf

etmezseniz ve gerektiğinde bazı fedakârlıklarda bulunmazsanız yaşamınızın hayalini gerçekleştiremeyeceğinizi fark etmenizi istiyorum."

Bu elbette iyi niyetli gözüküyordu, ama yine de sadece karar vererek çaba ve fedakârlıkta bulunmak mümkün olmayabilirdi... Hatta bazı kişilerin böyle doğduğunu, böyle bir yeteneği kuşanmış olduğunu hissediyordum. Benim durumumun bu olmadığı ise açıktı...

"Kendini bütünüyle gerçekleştirebilmek için kendi yolunu izlemek, kimi zaman bir dağa tırmanmak gibidir: Tırmanmadığın sürece, bunun gerektirdiği çabaların, yolun sonunda hissedeceğin tatmini arttırdığını bilemezsin. Çabalar ne kadar büyük olursa, mutluluk da o kadar yoğun olur ve o kadar uzun süre içimize kazınmış kalır."

Mesajı gayet iyi anlamıştım. Skouwo Dağı'na tırmanmaktan kaçışım üzerine açık seçik yorumlardan kaçındığı için ona müteşekkirdim.

"Sizi tercihi, çabayı ve fedakârlığı kabul etmeye yönelteceк yolu bulmam gerek," dedi kendi kendine konuşur gibi.

Bu adamın, eksilerimi artıya çevirmeme yardım etmeyi düşünecek kadar benimle ilgilenmesi, benim şansımaydı. Üstelik bunu da, her şeye rağmen, öğrenmem gereken şeyi öğrenmemi sağlamak için yapıyordu!

"Bugünlük bu kadar yeter," diye sözüne devam etti, "ama yarından tezi yok, kendinizi zihninizde birkaç ay sonraya

taşımanızı, şu an eksik olan tüm yeteneklere sonunda sahip olduğunuzu hayal etmenizi istiyorum. Bir fotoğrafçı gibi olmalısınız ve kendinizi nasıl hissettiğinizi bana anlatmalısınız."

"Pekâlâ."

"Son bir şey daha: İnsanlardan yardım isteme korkunuzdan, reddedilme korkusundan kurtulmanız için size bir görev vermeye söz vermiştim."

"Evet."

"İşte, şu: Yarın görüşene dek, şu andan itibaren, tercih ettiğiniz kişilere gidip onlardan bir şeyler isteyeceksiniz, ne olursa olsun, ama kafanızda bir hedef olsun."

"Ne gibi?"

"Onlardan olumsuz cevap almak."

"Anlamadım?"

"Söylediğimi duydunuz. Konuştuğunuz insanlara, talebinizi reddetmelerini sağlayacak şekilde davranın. Daha açıkçası, onların size kesin olarak 'hayır' demelerini sağlayın. Bu kelimeyi telaffuz etmeliler. Göreviniz, şu andan itibaren beş tane 'hayır' cevabı almak."

"Çok zor olmasa gerek..."

"O halde size iyi eğlenceler. Yarın sabah sizi burada bekliyorum," dedi, yerinden doğrulur gibi bir hareket yaparak.

"Bir şey söyleyeyim: Cumartesi günü Bali'den ayrılıp evime döneceğim."

"O kadar çabuk mu? Üç dört kez daha görüşeceğimizi ummuştum."

"Yarın ve cuma günü görüşebiliriz, ama cumartesi öğleden sonra uçağım var. Belki de cumartesi sabahtan görüşürüz."

"Cumartesi sabahtan müsait olmayabilirim."

"Yazık... Gerçekten şanssız bir durum!"

"Cumartesi günü son bir kez görüşmemizi istiyorsanız, uçak biletinizi değiştirmeniz ve pazar dönmeniz yeter!" dedi, kestirip atarak.

"O kadar kolay değil: Benim biletim her tarih değişikliğinde önemli bir fark ödenmesi gerektiriyor. Hem pazartesi işe başlıyorum. Uçuş öyle uzun ki havaalanından doğrudan sınıfıma gitmem gerekir. Tercihim..."

"Keşfedeceğiniz önemli şeyler kalıp kalmadığını ve cumartesi görüşmemizin gerçekten gerekip gerekmediğini yarın konuşuruz."

13

Yola çıkmadan önce pek az zamanımın kaldığını fark edince derhâl harekete geçmek istedim. İki görüşme arasında bana verdiği görevlerin önemsiz olmadığını bu görüşmemizde anlamıştım. O gün bana söylemiş olduklarını gerçekleştirmek için şimdi can atıyordum.

Nefret ettiğim şeyi yapma fikri beni kuşkusuz heyecanlandırmıyordu; insanlardan benim için bir şey yapmalarını istemek. Ama sonuçta gerçekten bana ne getireceğini görmeyi merakla bekliyordum, çünkü şifacının yaptığı her şeyin bir anlamı olduğuna artık inanmıştım.

Bunun üzerine Ubud'a gittim, çünkü Batılıları bulabileceğim bir yer gerekiyordu bana. Balililerden bir şey istemek boşa kürek sallamak olurdu. Bu insanlar hayır demeyi bilmiyorlardı.

Nereden başlayacaktım? Reddedileceğim talepler bulmalıydım. Kısacası, genellikle kaçınmak için çok çabaladığım sonuçlara varacak şekilde davranmalıydım. Beni reddedecek insanların kesin "hayır"ını beş kez işitmeliydim. Dahice!

O öğleden sonra ana cadde epey canlıydı. Kusursuz! Böylece, art arda gelecek küçük utançlarımı daha kolay gizlerim.

"Taksi! Taksi!"

Balililer, hemen her yerden ortaya çıkan turistlere sesleniyorlardı. İçlerinden biri bana yöneldi.

"Üzerimde para yok: Kuta'ya beni bedava götürebilir misiniz?" dedim gülerek.

"Elli bin rupi tutar. Dönüşte ödersiniz," dedi gülümseyerek.

"Hayır, param yok, sizin ikramınız olamaz mı?"

"Pekâlâ, sevimli birisiniz, sizin için otuz bin rupi olsun."

"Hayır. Bedava. İkram."

"Tamam, sizin için yirmi bin rupi."

"Hayır, ödeyemem."

"Olsun, Kuta'ya gidelim fiyatı birlikte belirler anlaşırız. Haydi, binin!"

"Hayır, önemli değil, başka türlü giderim, teşekkürler."

Giderek daha rahatsız oluyordum.

"Binin, binin, anlaşırız diyorum size!"

"Kalsın, teşekkürler, çok teşekkürler."

"Haydi, gelin!"

"Hayır, teşekkür ederim, fikirimi değiştirdim, Kuta'ya gitmeyeceğim. Hoşçakalın."

Arkamdan eğlenerek baktı. Sanki, "Şu Batılılar gerçekten tuhaf!" diyordu.

Olsun, ilk atış boşa. Beş tane "hayır" işitmiştim elbet, ama onları söyleyen bendim! Zaten gereksiz olduğuna karar vermişken bir Baliliyle neden muhatap olmuştum? Kuşkusuz işin kolayına kaçtığımdan. Balililer çok yumuşak, çok naziktiler ve beni kendi vatandaşlarımdan ve komşularından daha fazla rahatlatıyorlardı. Gerçeği kabul etmeliydim: Reddedilmekten öylesine korkuyordum ki, korkuyla yüz yüze gelmektense zor yollara başvurmayı tercih ediyordum. Sonuçta, cesaretimi toplayacak, kaygımla yüzleşecek, beş "hayır"ımı çabucak alıp ıssız plajımda yan gelip yatacaktım.

Etrafıma bakındım. Ana caddenin dar kaldırımlarında gidip gelen pek çok kişi vardı. Kimileri sanat galerilerinden çıkarken, kimileri Batılılar için ustalıkla döşenmiş sömürge sonrası tasarımlı güzel kafelere giriyorlardı. İnsanlar, yere serpilmiş adakların üzerine basmamaya özen göstererek yürüyorlardı.

Rastgele birine rastgele bir şey sorup kendimi denize atmalıydım. Karşıma şişman, sarışın bir Amerikalı kadın çıktı. Turkuvaz etekli, iri göğüslerini gösteren dekolteli, canlı pembe

gömlekli biri. Elinde, üzerinden krem glase taşan kocaman külâhlı bir dondurmayla kafeden çıkıyordu.

"Dondurmanız muhteşem gözüküyor!" dedim.

"Nefis!" dedi, iştahtan gözleri ışıldıyordu.

Dolgun kalın dudakları, külâhtan taşan dondurmayla ıslanmış, parıldıyordu.

"Bana da tattırır mısınız?" diye, kendimi zorlayarak sordum.

"Ooo! Seni kerata seni!" dedi gözleri ışıklar saçarak. Yüzüne obur bir gülümseme ilişmişti.

Yaladığı dondurmaya dudaklarımı değdirmemin, neredeyse onu dudaklarından öpmek anlamına geleceğini bakışlarından okuyordum.

"Evet mi, hayır mı?"

"Elbette evet, canım," cevabını verdi, yanıma yaklaşıp, bana aç kurt gibi bakarak.

"Hayır, şaka yapıyordum, şaka yapıyordum," dedim gülmeye çalışarak.

"Korkma, tadabilirsin. Haydi!"

"Hayır, teşekkürler, öylesine demiştim... Öylesine... Hoşçakal, afiyet olsun!"

Onu orada, afallamış bir halde, kaldırımın ortasında, eli külâhında donup kalmış ve dolgun kalın parmakları üzerinden yavaşça dondurma akarken bırakmıştım.

Bir yenilgi daha. Yan etkileri de cabası. Pancar gibi kızarmıştım. Belki de birini incittiğim için kendime kızıyordum. Adımlarımı hızlandırdım ve solumda karşıma çıkan ilk yola saptım. Bir süre toprak yolda yürüdüm. Kendime gelmeye çalışıyordum. Bir sonraki talebimin ne olacağını düşünürken, ahşap bir kapının üzerinde "Pringga Juwita" diye yazan bir pankart gördüm. İlerledim ve gür bitki örtüsünün arasında, ağaçların altına gizlenmiş bir otelin birkaç bungalovunu gördüm. Ben yaklaşırken iki turist kapıdan çıktılar.

"Özür dilerim," dedim, "otelde mi kalıyorsunuz?"

"Evet."

"Ben adanın doğu tarafında kalıyorum. Arabam bozuldu, yarından önce de tamir olamayacak. Üzerimde otelde kalacak hiç para yok. Talebimin uygunsuz olduğunu biliyorum, ama bu gece sizin odanızda yatmamı kabul eder misiniz? Geceyi dışarda geçirmek istemiyorum."

Bir an birbirlerine baktılar. Şaşırmışlardı. Sonra içlerinden biri bana döndü:

"Arabanız mı bozuldu?"

"Evet."

"Tamircide kalmayı teklif etmediniz mi?"

"Hayır."

"Burada insanlar çok konuksever, belki sizi evlerine kabul edebilirler ya da komşularından birinden rica ederler. Ben

çok isterdim ama odamız oldukça küçük. Otele sormamı ister misiniz? Bir haftadır buradayız, bizi iyi tanıyorlar. Dolu olduklarını biliyorum, ama müşterilerinin bir dostunu barındırabilecek birini muhakkak tanıyorlardır."

"Hayır, başımın çaresine bakarım, teşekkürler, çok naziksiniz."

"Nasıl isterseniz."

"Yine de teşekkürler."

"Kolay gelsin."

"Teşekkürler. İyi günler."

Lanet olsun, basitçe hayır diyemezler miydi?! Sokağın köşesinden dönüp kaybolmalarına bakarken, işin sandığımdan daha güç olacağını hissetmeye başlıyordum.

O sırada otelden bir başka turist daha çıktı. Tam talebimi yineleyecektim ki, kedimsi yürüyüşü, giyim tarzı, hatlarının inceliği ve taktığı küpe beni durdurdu: Önerimi kabul etmesinden korktum aniden...

Yolumu değiştirip ana caddeye çıktım. Hâlâ çok kalabalık. Öyle büyük bir şeyler bulmalıydım ki insanlar reddetmek zorunda kalsın. Bakalım... Ne olabilir? Para. Evet, işte buldum, para. İnsanlar cüzdanlarına dokunulduğunda rahatsız olurlar ve çok daha dobra konuşurlar.

Postane kapısının önünden geçerek içerden çıkan ilk kişiye yöneldim. Elli yaşlarında, çok kısa kesilmiş kır saçlı,

oldukça erkeksi, hayır demekte hiç güçlük çekmeyecek dobra bir kadın: İdeal av. Şimdiden hoşlanmıştım.

"Rahatsız ettiğim için özür dilerim, ama yurtdışıyla önemli bir telefon görüşmesi yapmak zorundayım. Postanedeki telefon kulübesi için bana beş yüz rupi verme iyiliğini gösterebilir misiniz?"

"Acil görüşmeniz mi gerekiyor?" diye sordu oldukça buyurgan bir ses tonuyla.

"Evet."

"Nereyi aramanız gerekiyor?"

Kaşlarını çatarak dosdoğru gözlerimin içine bakıyordu.

"Amerika Birleşik Devletleri'ni."

"Uzun sürecek mi konuşmanız?"

Sanki polis sorgusunda gibiydim.

"Evet, beş dakika, belki altı."

"Benimle otelime gelin," diye emretti. "Hemen yandaki. Ben oteldeki telefonu, ücretsiz arama sağlayan önceden satın aldığım bir kartla kullanıyorum. Ama üç dakika kullanabilirsiniz, daha fazla olmaz."

"Ne yazık ki yetmez. Altı dakikayı kabul eder misiniz?"

Kendimi tanıyamıyordum. Daha önce bunu sormaya asla cesaret edemezdim. Özellikle de tanımadığı birini sıkıntıdan kurtarmak için telefon kartını üç dakikalığına verme nezaketini zaten göstermiş bir hanıma...

"Üç dakikada da halledeceğinize eminim, haydi!" dedi, beni sürükleyerek. "İşin özünü ifade etmeyi öğrenirsiniz. Hayatta çok işe yarar!"

Herkes kesinlikle bana hayat dersi vermekte yarışıyordu.

"Hayır, ama... Otelinize giderek sizi rahatsız etmek istemiyorum. Rahatsız olmayın, ben hallederim."

"Beni rahatsız etmez," dedi, otoriter bir şekilde. Bir yandan da yolu bana göstererek ilerlemeye devam ediyordu.

"Ama sizin de ihtiyacınız vardır kesinlikle. Kartınızdaki krediyi eksiltmek istemem."

"Haydi ama, ahiret soruları sormayı bırakın. Sorun olsaydı size önermezdim."

On dakika sonra evimin numarasını çevirmekteydim. Acele bir ses tonuyla kendi telesekreterimle konuşacaktım. İki dakikanın sonunda kapattım.

"Haklıymışsınız: İki dakika yetti."

"Mükemmel! Pekâlâ, işleriniz yoluna giriyor mu?" diye sordu, son ürün kontrolörü ses tonuyla.

"Evet, size nasıl teşekkür edeceğimi bilemiyorum."

"Öyleyse teşekkür etmeyin!"

"Peki, şey... Hoşçakalın, iyi günler!"

"Hoşçakalın. Ve unutmayın: Hayatta dosdoğru hedefe gitmeyi öğrenmek gerekir!"

Arkamdan bakıyordu. On metre sonra dönüp baktığımda gülümsemekteydi. Kendinden hoşnut olduğu her halinden belliydi... Benim çıkarlarıma aykırı davranmış olduğunu aklına bile getirmemişti.

Bitkin bir halde önüme çıkan ilk kafeye girdim. Serin bir şeyler içecektim. Bu tempoda gidersem, beş "hayır"ımı toplamam için bir hafta gerekecekti. Bezdirici bir durum! Yogi's Kafe'den içeri girince, buranın huzuru benim bıkkınlığımla sert bir tezat oluşturdu ve anında beni rahatlattı. Ahşaptan zarif Venedik storlarının yumuşattığı ışık, alçak koltuklar, sehpalar, Shaaban Yahya'nın düşük volümlü sesi, alçak sesle konuşan müşteriler... Birkaç dakika dinlenmem ve yeniden güç toplamam için ideal bir yer. Koltuklardan birine gömülürken buzlu çay söyledim. Birikmiş gerginliğim azalmıştı. Bir süre gözlerimi kapattım. Uzun ve sessiz bir nefesle ciğerlerimde biriken havayı verdim. Sanki bir saattir soluk almayı unutmuş gibiydim. İçime çektiğim taze hava burun deliklerimi serinletti. Birbirine karışan çay ve tütsü kokularının yumuşaklığı beni yatıştırıyordu. Bronşlarımdan girip en ufak kılcal damarlarıma kadar içime huzur yayıyordu. Bir süre böyle kaldım. Sanki yerçekiminden kurtulmuş gibiydim. Zihnimi boşalttım.

Gözlerimi tekrar açtığımda, bir hayalet gibi, genç bir kadının birkaç metre ötemde bir pufun üzerinde oturuyor olduğunu gördüm. İçeri girdiğimde orada olmadığına yemin

edebilirdim. Tabii eğer hep orada değilse ve zihnimdeki kargaşa ben gevşeyene kadar onu görmemi engellememişse... İncecikti. Profilden gördüğüm dar sırtında belirgin doğal bir kamburluk vardı. Uzun kahverengi saçlarını ensesinde topladığından, boynunun inceliğini fark edebiliyordum. Önündeki sehpada duran bir kitaba gömülmüştü. Sağ eli, duman tüten çay fincanındaki küçük kaşığı mekanik bir şekilde karıştırıp duruyordu. Doğal zarafetine hayran kalarak uzun uzun baktım. Fincanı dudaklarına götürmek için okumaya ara verdi; bana bir frambuazı hatırlatan dolgun, güzel dudaklarına. Fincanı sehpaya koyarak başını zarifçe bana doğru çevirince, bakışları benim üzerime yöneldi; sanki varlığımın farkındaymış da bana dikkatini vermek için bu anı bekliyormuş gibi. Gözleri gözlerimle karşılaştı ve bana sonsuz gelen bir zaman boyunca ayrılmadı. Bakışım onun bakışına öylesine esir düşmüştü ki gözümü kırpmaya bile cesaret edemiyordum. Sanki aramızdaki mesafe, giderek zum yapan bir fotoğraf makinesinin etkisi altında azalıyor gibiydi. Etrafımızdaki her şey bulanıklaşmış ya da yok olmuştu. Bir kara delik gibi beni içine çeken güzellik kasırgasının gözü karşısında etrafım hiçleşmişti. Ortamdaki müzik sanki hem çok uzaktan, hem de kendi içimden geliyor gibiydi. Genç kadın gülümsemiyordu ve yüzü kusursuz bir hareketsizlik içindeydi. Yalnızca zarif burun delikleri soluk alıp vermesinin ritmiyle belli belirsiz inip kalkıyordu. Düşüncelerini çözmeye, bakışını anlamaya çalışmak boşuna olurdu.

Yaşadığımız şey düşüncelerin, dilin, kavrayışın ötesindeydi. Ruhu, ona karşılık veren ruhumla konuşuyordu. Bu yalnızca onları ilgilendiren bir şeydi. Bizi aşan şeye bir anlam vermek boşunaydı. Zaten bir şey arzuladığım yoktu, hiçbir şeye ihtiyacım yoktu. Kendim değildim artık, kendimin ötesindeydim. Belki de bir süreliğine, varlıkların birbirine kavuştuğu ve konuşmadan anlaştığı o boyuta erişmiştim.

Yaşadığım şey öyle bir zaman kaymasıydı ki, bunun ne kadar sürdüğünü sonradan bilebilmeme imkân yoktu. Bir garson bana hesabı getirip konuşmaya başlayınca bu temas kesildi. Cevap verecek, para bulacak, ödeyecek, para üstü alacak zaman... Artık orada değildi. Belirdiği gibi kaybolmuştu. Onu aramanın, dışarı koşmanın, oradakilere sormanın gereksizliğini hissettim. Onu bulmak, iletişime geçmek, onunla konuşmak... bütün bunlar, tinsel bir düzeyde yaşamış olduklarımızı dünyevi düzeye indirmek olurdu. Üstelik, kusursuzluğu bozmadan, ondan uzaklaşmadan ve sonuçta bu kusursuzluğu yitirmeden bir şey eklenemezdi. Kusursuzluğun ise bir ilişkiye temel olamayacağı aşikârdı. Kusursuzluk üstüne hiçbir şey inşa edilemez. Hayat, kusursuzluk hariç, her şeydir.

Bir süre daha Yogi's'te kaldım. Sonra görevimi hatırladım. Dışarı çıktım ve bir sonraki saati, giderek daha kabul edilmez olan farklı taleplerde bulunabilmek için çeşitli insanlarla konuşarak geçirdim. Yine de açık seçik ve kesin bir "hayır" alamadım. Ya insanlar benim talebime kısmen uyuyorlardı

ya da ifade ettiğim ihtiyaca dolaylı bir yoldan karşılık vermeye çalışıyorlardı. Günümü bitirirken oldukça kızgındım. Oysa bu görevi kesinlikle başarma niyetindeydim. Neyse ki, aniden köşe başında rastladığım kişi şerefimi kurtaracak ve eli boş dönmemi önleyecekti.

"Hans! Hans!" diye uzaktan seslendim. "Hans, bana borç verebilir misin?"

14

Bungalova bu kolay zaferin tadını çıkartarak girdim. Hayatımda ilk kez bir yüzün kapandığını, bakışın buz kestiğini, kaşların burnun üzerinde derin bir kırışıklık oluşturacak kadar çatıldığını, dudakların büzüldüğünü görünce zevk kaplamıştı içimi.

Sahne sanki ağır çekimde yaşanmıştı. Saniyenin binde birlik her anının kare kare tadını çıkarmayı sağlayan aşırı ağır bir çekim. Her görüntüyü sanki dünmüş gibi hatırlıyorum: Ağzının açıldığını görmüştüm ve tam dili damağından ayrılırken, soluğu havayı kamçı gibi kırbaçlayan sert bir ses çıkarmış ve o büyülü ret kelimesini söylemişti. Bütün öğleden sonra boyunca umutsuzca aradığım kelime! Tekrar tekrar seyredebilmek için sahneyi filme çekmek isterdim.

Büyük bir tenis turnuvasının final maçında son topu atmış tenis şampiyonları gibi yere diz çöküp kollarımı havaya kaldırıp bakışlarımı göğe dikecektim neredeyse. Onun boynuna sarılabilir ve minnetle öpebilirdim. Sadece gülümsemekle ve sessizce bakmakla yetindim. Palavra bir özürle ya da iki kuruşluk bir ahlak dersiyle tavrını haklı çıkardığını görmenin zevkini bekledim. Bunun bir şaka olduğunu, paraya ihtiyacım olmadığını söylediğimde, güldü. Rahatlamış olan ama başlangıçtaki talebin gerginliğini koruyan birinin zoraki gülümsemesiyle.

Zaferimle coşup Kuta'daki seyahat acentesine telefon ederek hemen ardından ikinci bir gol atmıştım. Bana açıkça HAYIR demişlerdi: Altı yüz dolarlık cezayı ödemeden uçak biletimi değiştirmem imkânsızdı. Bu kadar kötü bir haberi hiç bu kadar keyifle karşılamamıştım.

O anın heyecanıyla eski müdürümü aramaya karar vermiştim. Saat farkını hesaplamamıştım ve onu yataktan kaldırdığımı sanıyorum. Sesi uykuluydu. Üstelik de gecenin bir vakti telefon çaldığında, böyle bir saatte insanı uykudan uyandırmayı, hangi korkunç haberin haklı kılabileceğini insanın kendine sorduğu o kaygı da vardı sesinde. Benim heyecanımla onun uykulu hali arasındaki zıtlığa dikkat etmeden, ona projemden coşkuyla söz ettim. Sesini çıkarmadan beni dinlemiş ve bilgisinin çeşitli veçhelerini bana aktarmak için biraz zaman ayırmayı kabul edip etmeyeceğini sorduğumda,

kabul etmişti. Büyük annesinin ölümünü ya da terörist bir saldırıda okulunun havaya uçurulduğunu bildirmek için aramamış olmam, onu yatıştırmıştı kuşkusuz.

Sonuçta, acemi biri için beşte iki iyi bir skordu. Güven ve huzur içinde plajıma giderek akşamımı ikinci görevime ayırdım: Kendimi bir fotoğrafçı gibi hayal ederek, bu yeni profesyonel kimliğin verdiği hisleri dinlemek üzere içime döndüm.

Bu çok yorucu ama muzaffer günden sonra, gece yüzüşüm nefis bir rahatlama, gevşeme ve mutluluk anı oldu.

15

"Söyleyin bakalım, 'hayır'ları toplamak sandığınız kadar kolay oldu mu?"

"İtiraf etmeliyim ki olmadı."

Hasın üzerinde lotus pozisyonunda otururken gülümsedi. Yeniden onunla karşı karşıya olmaktan mutluluk duyarak yüzüne baktım. Onun sakin, soğukkanlı yüzünü seviyordum. Hayattan daha fazla bir şey beklemeyen, hiçbir şey istemeyen, özel hiçbir arzusu olmayan birinin yüzü. Var olmakla yetinen ve bu ruh halini başkalarına, eğer arzu edilirse izlenebilecek bir yol olarak sunan biri.

"Reddedilmekten korkan insanlar," diye devam etti sözüne, "başkaları tarafından reddedilmenin nadir bir durum olduğunu anlamaktan çok uzaktırlar. Hatta reddedilmek neredeyse imkânsızdır. İnsanlar genelde size yardım etmeye,

sizi hayal kırıklığına uğratmamaya, sizin onlardan beklediğiniz yönde davranmaya eğilimlidirler. Artık bildiğiniz inanç mekanizmasına göre, özellikle reddedilmekten çekindiğinizde reddedilirsiniz."

"Doğru."

"İhtiyaç duyulan şeyi istemek için başkalarına yönelmeyi öğrendiğimizde, bütün bir evren açılır önümüzde. Hayat, başkalarına açılmaktır, kendi içimize kapanmak değil. Başkalarıyla bağ kurmayı sağlayan her şey olumludur."

Aklıma önceki gün Hans'la kurduğum bağ geldi... Sonuçta yine de iyi bir an geçirmiştim, küçümsemekten ziyade acınacak biri olduğunu artık kabul ediyordum.

"Sanırım haklısınız gerçekten."

"Peki, olmak istediğiniz kişi gibi hayal edebildiniz mi kendinizi?"

"Evet, ben de size bundan söz etmek istiyordum: Bu konuda bir sorunum var."

"Projeye atılmadan önce bunun farkına varmanız iyi bir şey..."

"Evet, kesinlikle, yoksa..."

"Sorun nedir?"

"Kendimi bir fotoğrafçı, yani bir sanatçı gibi hayal ettiğimde, kendimi pek rahat hissetmiyorum."

"Sizi özellikle rahatsız eden nedir?" diye sordu, beni içimi açmaya davet eden bir ses tonuyla.

"Şey, benim geldiğim yer... Nasıl denir?... Yalnızca entelektüel mesleklere değer veren bir aileden geliyorum. Annem babam beni yüksek öğrenim görmeye teşvik ettiler. Hatta tercih şansım bile olmadığını söyleyebilirim. Ailemde bilim insanı ya da eğitmensen değer görüyordun. Aşağı yukarı hepsi bu. Diğer meslekler pek ciddiye alınmıyordu. Dolayısıyla fotoğrafçılık..."

"Onlar bu görüşte olabilirler, siz de yaşamınızda dilediğiniz gibi davranma hakkına sahipsiniz."

"Elbette, bu yaşta onlara hesap verecek değilim, ama bu onlarda öyle bir şok yaratır ki! Üzülmelerinden korkarım."

"Bugün sizin mesleğinizde yeterince gelişim gösterememeniz karşısında üzgünler mi? Size güç vermek için yanınızda oldular mı?"

"Hayır, tam anlamıyla değil."

"Eğer sizi seviyorlarsa neyi tercih edeceklerini düşünün: Mutsuz bir eğitmen olmanızı mı, yoksa ışıl ışıl bir fotoğrafçı mı?"

"Böyle bakıldığında..."

"Böyle bakmak gerek: İnsanları yalnızca bizim idealle-rimize uygun davrandıklarında sevmek, sevgi değildir... Bu yüzden, sizi sevenler açısından bir şeyden çekinmemeniz gerektiğini düşünüyorum. Sevgi dolu bir ailede bile herkes kendi hayatını yaşamalıdır. Onlara zarar vermemek için, yaptıklarımızın onlar üzerindeki etkilerini dikkate almak iyi

bir şeydir; buna karşılık, her zaman onların arzularını göz önünde bulunduramayız. Sizin yaptıklarınızı nasıl değerlendirdiklerini ise hiç dikkate almamalısınız. Herkes kendi değerlendirmesinden sorumludur. Siz başkalarının görüşlerinden sorumlu olamazsınız."

Kuşkusuz haklıydı, ama beni rahatsız etmeye devam eden bir şey vardı.

"Aslında ailemin beni ne ölçüde 'zehirleyip zehirlemediğini' düşünüyorum. Bu proje beni heyecanlandırsa bile, bilim alanını terk edip sanatçıların arasına karışma gerçeği karşısında kendimi çok rahat hissetmiyorum!"

"Farklı alanlar şeklinde düşünmek bence pek uygun değil. Hele ki kendinizi bir alana mensup gibi hiç düşünmeyin. Siz bir alanı terk edip diğerine geçecek değilsiniz, yalnızca gönülden bağlı olduğunuz bir projeyi gerçekleştireceksiniz."

Düşünceye daldım. Bu sözler beni kuşkusuz epey etkilemişti, ama yine de durumun bana biraz ket vurduğunu hissettiğini sanıyordum.

"Benimle gelin," dedi, yavaşça kalkarak.

Hareketlerine bakarak çok yaşlı olduğunu ilk kez fark ettim. Sözleri öyle kesin ve dingin kullanıyordu ki, konuşurken yok olan bir izlenimdi bu.

Ben de ayağa kalktım ve peşinden gittim. Çan çatılardan oluşan farklı yapıların etrafından dolaştı, sonra bitki örtüsünün arasında kıvrılan bir patikaya girdi. Bitkiler öyle

yoğundu ki bahçenin sınırları ayırt edilemiyordu. Dakikalar boyu, art arda sessizce yürüdük, sonra yol genişledi ve yan yana yürüdük. Sağda, solda küçük ekili alanlar vardı. Özenle bakıldıkları belliydi. Muhtemelen şifalı bitkiler yetişiyordu. Kimilerinde gözle görülmeyecek küçüklükte sarı ya da mavi çiçekler vardı. Yeşil kokulu, gür ve dev bir bambu koruluğundan geçtikten sonra, alaca karanlığa gömüldük ve etrafımızı nemli bir hava sardı. Yol aniden vadinin tepesine doğru baş döndürücü biçimde uzandı. Köyün yüksek bir yere tünemiş olduğunu biliyordum. Ama Samtyang Usta'nın bahçesinin bittiği yerin, iki ya da üç yüz metre aşağıda kilometrelerce uzanan vadiye bu kadar hakim olduğunu hayal bile edemezdim. Gittikçe giden bu havadar manzara –sanki boşluğun üzerinde asılı gibiydik–, yoğun bitki örtüsünün görüş alanını tamamen engellediği bahçenin geri kalanıyla tezat oluşturuyordu. Bir kayanın üzerine yan yana oturduk. Ayaklarımız boşlukta sallanıyordu. Dakikalar süren sessizlik içerisinde, bana kendimi küçücük hissettiren bu muhteşem manzarayı seyrettik. Ağırbaşlı ve iyilik dolu sesiyle sessizliği bölen sonunda şifacı oldu.

"Çeltik tarlalarında ne görüyorsunuz?"

Uzakta, en aşağıda onlarca köylü görünüyordu, ayakları bileklerine kadar suyun içinde, iki büklüm, elleri pirinç bitkilerine uzanmıştı.

"Tarlalarda çalışan bir emekçi topluluğu görüyorum."

"Hayır, bir emekçi topluluğu değil."

"Bir grup köylü de denebilir."

"Hayır, ne bir topluluk ne bir grup."

İşte şimdi de kelimeler üzerinde oynuyor, diye düşündüm.

"Yeryüzünde ne kadar insan var biliyor musunuz?" diye sözüne devam etti.

"Altı, yedi milyar arası."

"Her bir insanın kaç genden oluştuğunu biliyor musunuz?"

"Bilmem, birkaç bin mi?"

"Otuz binden biraz az. Ve altı milyar insan arasında aynı genlere sahip iki kişi bile yok. İki bile! Düşünebiliyor musunuz? Altı milyar insanda birbirinin aynı iki tane yok!"

"Evet, her birimiz eşsiziz."

"Kesinlikle! Kimileri aynı mesleği, aynı yerde, aynı anda icra ediyor olsa bile, onları bir grup ya da topluluk olarak düşünemeyiz, çünkü, ortaklaşa sahip olabilecekleri noktalar ne olursa olsun, meslekleriyle ilgili ortak noktalardansa onları ayıran daha fazla öğe hep olur!"

"Ne demek istediğinizi anlıyorum."

"Kimi zaman kategorilerle akıl yürütme, insanları sanki bir kategorinin içinde hepsi aynıymış gibi ele alma, eğilimindeyizdir. Oysa aslında, şu aşağıdaki tarladaki onlarca insanın her birinin kendine özgü bir kimliği, kendine özgü bir tarihi, özgül bir kişiliği, özel zevkleri vardır. Yarısından çoğu köyde yaşar, onları tanıyorum. Bu işi yapma motivasyonları açısından bile farklıdırlar. Birisi suyla teması sevdiği için bu

işi yaparken komşusunun tercih şansı yoktur. Bir üçüncüsü eski mesleğinden biraz daha fazla kazandığı için, dördüncüsü babasına yardım etmek için yapar. Beşincisi bitkilere bakmayı sevdiği ve onların yetiştiğini görmekten hoşlandığı için yapar. Altıncısı aile geleneği olduğu için ve aklına başka bir şey yapmak gelmediğinden yapar.

Gruplar halinde, topluluklar, taraflar halinde düşünüldüğünde, her birinin özellikleri, değeri ve katkısı dışlanır, dar görüşlülüğe ve genellemeye kolayca düşülür. Emekçilerden, memurlardan, bilim insanlarından, köylülerden, sanatçılardan, göçmenlerden, burjuvalardan, ev kadınlarından söz edilir. İnançlarımıza hizmet eden teoriler inşa edilir. Bu teorilerinse çoğu yanlıştır; dahası, insanları olduklarını söylediği şey olmaya yöneltirler."

"Anlıyorum."

"Başkalarıyla ilgili şeyler hakkında genelleme yapmaya son verildiğinde ve herkes, aslında kendisini aşan bir bütünün, insanlığın ve hatta daha ötesinde evrenin parçası olsa bile birey olarak ele alındığında, yaşamın içine doğru büyük bir adım atılmış olur."

Kilometrelerce uzanan vadiye uzaktan bakıyordum. Karşımızda, boşluğun öte tarafındaki engebeler bir başka tepeye işaret ediyordu. Dağ denebilecek bu tepe aşağı yukarı bizimkiyle aynı yükseklikteydi, yüzlerce metre uzağımızdaydı. Böylece çok geniş bir kanyon oluşmuştu ve dibinde de vadi kaybolup gidiyordu. Bazı bulutlar altımızda, bazıları ise üzerimizdeydi.

Sanki iki dünya arasında süzülüyorduk. Sürekli, hafif hafif esen bir rüzgâr sıcaklığa hoşluk katıyor ve bize ne olduğunu saptayamadığım uzak kokuları dalga dalga getiriyordu.

"Siz projenizi gerçekleştirirken, yürekten bağlı olduğunuz için, bir insan kategorisine dahil olmazsınız, aksine tam da kendiniz olursunuz, kendi değerlerinizle uyum içerisinde yeteneklerinizi sergilersiniz."

"Doğru, bunu unutmamalıyım."

"Evet."

"Biliyor musunuz, çevremdeki iki kişiye bu projeden biraz söz etmiştim. Onlarsa beni hafifçe soğutmuşlardı."

"Neden?"

"Biri bana mesleğin kesinlikle dışarıya kapalı olduğunu ve bu şekilde, diplomasız, ilişkisiz başlayarak kendime yer edinemeyeceğimi söyledi. Diğeri, hiç müşterim yokken, bir günde bu tür bir iş kuramayacağımı ve genel olarak başarı şansımın hiç olmadığını söyledi."

"Kafasında bir proje olan herkes bu sorunla karşılaşır."

"Yani?"

"Çevrenize bir projeden söz ettiğinizde, üç tür tepki alırsınız: Yansız tepkiler, teşvik edici olumlu tepkiler ve sizi vazgeçirmeye çalışan olumsuz tepkiler."

"Açıkça..."

"Cesaretinizi kıracağını hissettiğiniz kişilerden ne pahasına olursa olsun uzak durmalısınız. Onlara projelerinizi asla açmayın."

"Evet, ama, bir taraftan, eğer yanlış yola saparsanız insanların sizin gözlerinizi açması da yararlı olabilir."

"Bunun için, sizi ilgilendiren alanda yalnızca işin erbabı olanlarla konuşun. Fakat yalnızca kendi psikolojik ihtiyaçlarına cevap vermek için sizin cesaretinizi kırmaya çalışacak kişilere içinizi açmamalısınız. Örneğin siz kötü olduğunuzda kendini iyi hisseden ve iyi olmamanız için elinden geleni yapan insanlar vardır! Düşlerinizi gerçekleştirdiğinizi görmekten nefret edenler vardır, çünkü bu onlara kendi düşlerini gerçekleştirmeye cesaret edemeyişlerini hatırlatır. Sizin güçlüklerinizin kendilerine değer kattığını düşünenler de vardır, çünkü bu onlara size yardım etme fırsatı verir. Bu nedenle, sizden gelen projeler onların ayağını kaydıracağından sizi caydırmak için ellerinden geleni yaparlar. Onlara öfkelenmeniz bir işe yaramaz, çünkü bunu farkında olmadan yaparlar. Ama planlarınız hakkında onlara bel bağlamamak tercih edilmeli. İnsanın kendine güvenini kaybettirir onlar. Hatırlarsanız, yürümeyi öğrenen ve tekrarlanan yenilgilerine rağmen asla cesaretini yitirmeyen bebekten söz etmiştik dün."

"Evet."

"İnat ediyor ve sonunda kazanıyorsa, özellikle dünyadaki hiçbir ana baba çocuğunun yürüme yeteneğinden kuşku duymadığı ve dünyadaki hiç kimse onu caydırmadığı içindir.

Yetişkin olduğunda ise, hayallerini gerçekleştirmesini engelleyecek çok kişi olacaktır."

"Doğru..."

"Bu nedenle bu insanlardan uzak durmalı ya da onlara projelerinizden söz etmemelisiniz. Yoksa, arzuladıkları hayatı yaşamayan milyonlarca insanın arasına karışırsınız siz de."

"Anlıyorum."

"Buna karşılık, çevrenizde size inanan bir iki kişinin olması çok olumludur."

"Bana inanan mı?"

"Belli bir amacı olan bir projeye girişildiğinde, örneğin meslek değiştirmek istendiğinde, ister istemez acı tatlı süreçlerden geçilir. İnanç duyulur, arzulanır, sonra aniden kuşku duyulur, inanç yok olur, olmayacak gibi hissedilir, değişimden, bilinmezden korkulur. Böyle anlarda insan yalnızsa, vazgeçme, terk etme ihtimali güçlüdür. Eğer çevrenizde size inanan, projenizi gerçekleştirme kapasitenize inanan ve karşılaştığınızda size bunu hissettiren biri varsa, bu durum kuşkularınızı silip süpürecektir ve korkularınız sihirli bir değnek değmiş gibi yok olacaktır. Bu kişinin size aşılayacağı kendine güven bulaşıcı olacaktır. Size başarma gücü ve dağları yerinden oynatma enerjisi verecektir. İnsan kendi projesinde yalnız değilse on beş kez daha güçlüdür. Fakat sözlerimi iyi anlayın: Bu kişinin size yardım etmesi ya da öğütler vermesi şart değildir. Hayır, her şeyden önce önem

taşıyan şey, onun size inanmasıdır. Zaten, başlangıçta böyle bir destekten yararlanmış ünlü sayısını bilseniz şaşırırsınız."

"Elimin altında böyle biri olduğundan emin değilim..."

"Bu durumda, daha uzak birini düşünün. Yaşlı bir akrabanızı ya da bir çocukluk arkadaşınızı. Sık görmüyor olsanız bile. Eğer gerçekten bulamazsanız, sağlığında sizi sevmiş, yitirdiğiniz birini de düşünebilirsiniz. Onu düşünün ve kendinize, 'O bulunduğu yerden eğer benim bu projeye giriştiğimi görürse bana inanır,' deyin. Kuşkuya düştüğünüzde onu düşünün ve onun size cesaret verdiğini görün, çünkü sizin başaracağınızı bilir o."

"Bu durumda, büyük annemi seçerim. Onun bakışlarında, benden gurur duyduğunu hep gördüm. Okulda kötü not aldığımda, annem babam bana kızardı, ama o bana, 'Önemli değil, bir dahaki sefere iyi not alacağını biliyorum,' derdi."

"İyi bir açıklama. Ayrıca Tanrı'ya inanan ve harekete geçme gücünü ondan alan insanlar da vardır. Napoléon şanslı olduğuna inanmıştı. Girdiği savaşların çoğunda, doğru düzgün hazırlanamamış bile olsa, bu şansı sayesinde kazanacağına emindi. Bu onu büyük ölçüde teşvik etmiş ve çoğu zaman belirleyici bir cesaret sağlamıştır."

"Küçükken, kedisine hayran bir kız arkadaşım vardı. Kedisinin bakışlarından her koşulda kendisini desteklediğini gördüğünü söylüyordu. Anne babası sert ve soğuk insanlardı. Üzüldüğünde onu teselli edecek insanlar değillerdi. Öyle bir durumda kedisinin yanına giderdi, onu okşar, bahtsız-

lıklarını ona anlatırdı. Kedi de guruldayarak, derin ve iyilik dolu gözleriyle ona bakar ve onun kendisine yeniden güven duymasını sağlardı."

"Son derece mümkün. Bir hayvan çoğu zaman sahibine koşulsuz bir sevgi duyar ve bu sevgi kişiyi önemli ölçüde idare edebilir. Biliyorsunuz, sevgi üzerine bilimsel araştırmalar yürütülmeye başlanıyor. Olağanüstü şeyler de keşfediliyor. Bir Amerikan üniversitesinde, laboratuvarda kanserli hücre yetiştiren araştırmacılar, öğrencileri laboratuvara getirmeye karar verdiler. Amerika Birleşik Devletleri'nde öğrenciler çoğu zaman kobay olarak kullanılır. Onları kutunun etrafında topladılar ve kanserli hücrelere 'sevgi göndermelerini' istediler. Öğrenciler söyleneni yaptı ve araştırmacılar kanserli hücrelerin gerilediklerini bilimsel olarak kanıtladılar. Bu olguyu açıklayabilecek durumda değillerdi, öğrencilerin 'sevgi göndermek' için ne yaptıklarını da somut olarak söyleyemezlerdi, ama sonuç tartışmasız ortadaydı: Hücreler geriledi."

"Çılgınca bir şey!"

"Evet, sevginin yeni yeni keşfedilen sayısız etkisi var kuşkusuz. Ama bilim insanlarının çoğu bu tür deneylerden hoşlanmaz, çünkü daha sonra açıklayamayacakları olgular ortaya koymaktan nefret ederler. Kendimizi onların yerine koyarsak, bunun engelleyici bir durum olduğunu kabul edebiliriz.

Ömrümün sonuna yaklaşmış olan ben, insanların yaşamlarında karşılaştıkları çoğu sorunun çözümünün sevgi

olduğuna inanıyorum. Bu basit, bayağı bir fikir gibi gelebilir, ama yine de pratikte kimse uygulamıyor, çünkü sevmek çoğu zaman güçtür."

"Gerçekten sevmeyi arzulamayan insanlar olduğunu söyleyebiliriz. Hatta kimilerinin sevilmemek için ellerinden geleni yaptıklarını bile görüyorum!"

"Kimileri kötüdür, çünkü kendilerini sevmezler. Kimileri ise güç insanlardır, çünkü çok acı çekmiş ve bu acıyı herkese ödetmek isterler. İnsanlarca aldatıldığından, hoş olmayan bir tutum takınıp kendilerini koruyacaklarını sananlar vardır. Bazıları, başkaları tarafından öyle hayal kırıklığına uğratılmışlardır ki, ancak onlardan bir şey beklemediklerinde gelecekteki hayal kırıklıklarından kurtulacaklarını düşünerek kalplerini kapamışlardır. Diğerleri bencildir, çünkü herkesin bencil olduğuna inanırlar ve ancak onlardan daha bencil olurlarsa mutlu olacaklarına inanırlar. Bütün bu insanların ortak noktası şudur ki, eğer onları severseniz şaşırtırsınız, çünkü bunu beklemezler. Zaten bu onlara öyle anormal gelecektir ki, çoğu başlangıçta bu sevgiye inanmayı reddedecektir. Ama eğer siz ısrarcı olursanız ve örneğin karşılıksız davranışlarla bunu onlara kanıtlarsanız, bu onların dünyaya bakışını, ilaveten de sizinle ilişkilerini altüst eder."

"Haklısınız, fakat insanlar hakkında olumlu duygulara sahip olarak onlara yönelmek kolay değil."

"Şunu bilirseniz işiniz kolaylaşır: Bütün bu insanlar arasındaki bir başka ortak nokta, onların her bir eyleminin

ardında yine de iyi bir niyet olduğudur. Onlar yaptıkları şeyin yapılabilecek en iyi şey, hatta tek olası şey olduğuna inanırlar. Bu nedenle, yaptıkları eleştirilebilir olsa da, onların davranışlarının altında yatanı çoğu zaman anlarız.

Bir kişiyi sevebilmek için onu yapıp ettiklerinden ayrı tutun. Kendi kendinize deyin ki, onun iğrenç davranışına rağmen, onun içinde bir yerde, belki çok diplerde, hatta kendisi de bilmeden, iyi bir şey vardır. Bu şeyi algılayabilir ve onu severseniz, bu kişiyi içindeki o küçük şeyle temasa geçmeye yöneltirsiniz.

Biliyorsunuz, başkasında değişim elde etmenin en iyi yolu sevgidir. Eğer birine yaptığı şeyi eleştirmeye yönelirseniz, onu kendi tutumuna sarılmaya ve sizin argümanlarınızı dinlememeye itersiniz. Kendini reddedilmiş hissettiğinden, sizin fikirlerinizi de reddedecektir. Eğer, tersine, yaptığı ya da söylediği korkunç olsa bile, onun özünde iyi biri olduğuna ve bunu yaparken olumlu bir niyeti olduğuna inanarak ona yönelirseniz, onu gevşemeye ve söylemek istediğiniz şeye açık olmaya yöneltirsiniz. Ona değişim şansı sunmanın tek yolu budur."

"Bu bana birkaç yıl önce radyoda işittiğim bir olayı hatırlattı. Olay Fransa'da geçiyordu. Seri tecavüzcü biri bir kadını evine kadar takip etmiş. Kadın tam kapıdan içeri girerken adam üstüne çullanmış ve kadınla birlikte eve girmiş. Elinde silah varmış. Kadınınsa kendini savunacak hiçbir şeyi olmadığından ve silah tehdidi altında bağıramadığından, onunla

konuşma refleksi göstermiş. Adamı konuşmaya zorlamış, kendini ifade etmesi için çabalamış. Bunun adamı biraz bocalattığını anlatıyor kadın, çünkü kurbanından böyle bir tutum beklemiyormuş. Kadın, sorular ve cevaplarla konuşmaya devam etmiş, kendisini ele geçiren korkuyu iyi kötü gizlemeyi başarmış. Bir an, durumun umutsuzluğunun farkına varırak, kendini kurtarmak için sezgisel bir hamle yaparak, 'Neden bu tür şeyler yapıyorsunuz anlamıyorum, aslında iyi birisiniz,' demiş. Kadının gazetecilere anlattığına göre, bunun üzerine saldırgan hıçkıra hıçkıra ağlamaya başlamış ve kendi sefil yaşamını gözyaşları içerisinde anlatmış. Kadınsa korkusunu gizlemeye devam ederek, kendini onu dinlemeye zorlamış. Sonunda adamın çekip gitmesini sağlamış."

"Anlattığınız uç bir örnek, ama insanların kendileri nasıl görülüyorsa öyle davranma, algılandıkları şeyle özdeşleşme eğiliminde oldukları doğrudur. Her birimizin meziyetlerinin ve kusurlarının olduğunu anlamamız gerekir; üzerine dikkatimizi verdiğimiz şey genişler ve büyür. Eğer projektörleri bir kişinin meziyetlerine çevirirseniz, bunlar önemsiz bile olsa, giderek büyür, üstün olana dek gelişirler. Size, sizin niteliklerinize ve kapasitenize inanan insanların çevrenizde olması bu yüzden önemlidir."

16

"Bu projenin sizi engelleyen ya da projeyi gerçekleştirirken kendinizi hayal ettiğinizde sizinle uyuşmadığını hissettiğiniz başka bir yanı var mı?"

"Evet, son bir nokta var."

"Nedir?"

"Hayalimde para kazanıyordum, kendime bahçeli bir ev alacak kadar çok para. Ama aslında bu fikir çok rahat benimseyebildiğim bir şey değil. Para kazanmak için yaratılmış ya da en derinimde bunu gerçekten isteyen biri olduğuma emin değilim. Kısacası, bu noktada beni üzen bir şey var."

"Nihayet geldik!"

"Anlamadım?"

"Er geç bu konuya geleceğimizi biliyordum."

"Neden?"

"Para, bütün hayalleri, yansıtmaları, korkuları, nefretleri, hasedi, kıskançlığı, aşağılık komplekslerini, büyüklük komplekslerini ve daha birçok şeyi somutlaştırır. Bu sorunu ele almamamız çok şaşırtıcı olurdu."

"Küçücük bir kelimenin bunca şeyi gizlediğini bilmiyordum!"

"Haydi, her şeyi söyleyin bana: Parayla ilgili kaygınız nedir?"

İyi niyetli ses tonunu koruyordu, ama fazladan bir eğlence de seziyordum. Sanki soruyu zaten kafasında dolandırmış gibi, ona söylemeye can attığım sorun ne olursa olsun hiç şaşırmıyordu.

"Bu konuda biraz bölündüğümü söyleyebilirim: Sanki bir yanım para kazanmayı arzularken, diğer yanım bunu istemiyor, parayı kirli buluyor gibi."

"Demek ki soru şu: Sizin bu iki tarafınızı nasıl uzlaştırabiliriz, öyle mi?"

"Bu şekilde ifade etmek eğlenceli, ama aslında böyle de denebilir."

"O halde, öncelikle, para kazanmayı isteyen tarafınızın ne arzuladığını söyleyin bana."

"Paranın bana belli bir özgürlük sağlayabileceğini sanıyorum: İnsan ne kadar zengin olursa başkalarına o kadar az bağımlı olur diye hissediyorum; sonuçta, hesap vermek zorunda kalmadan, zaman ve yaptıkların açısından özgür olursun."

"Tamamen yanlış değil. Başka?"

"Şey, belli bir maddi konfor sağlar. Gürültülü ve kirli bir mahallede kuzeye bakan iğrenç iki küçük odadansa, güzel, huzurlu bir evde mutlu olmanın daha kolay olduğunu düşünmek gibi bir zaafım var."

"Belli bir maddi konfor aramakta kötü bir şey yok ve hayatı kolaylaştıracağı da doğru. Ama daha kesin konuşursak, maddi konfor mutluluk getirmez. Buna karşılık, yokluğu kimi zaman mutluluğu bozabilir, altüst edebilir."

"Bunu anlayabiliyorum."

"Bununla birlikte, maddiyatın mutluluk getiremeyeceği üzerinde ısrarla duruyorum. Birçok insan bu fikri kabul eder, hatta kimi zaman yüksek sesle ve güçlü biçimde onaylar. Ama yine de kendi içlerinde, farkında olmadan, bunun onları mutlu edeceğine inanırlar. Gösteriş meraklılarını eleştirirler, ama bu eleştiri gerçekte içinde kıskançlığı barındırır, çünkü içlerinde bir yandan onlara imrenir ve onların daha mutlu olduğunu sanır. Bu inanç çok yaygındır, hatta tersini ileri sürenler arasında bile."

"Evet, mümkün."

Zenginleri ve yalnızca maddiyatı düşünenleri şiddetle eleştiren ve bunda karanlık bir yan olduğunu söyleyen bir dostum geldi aklıma. Zenginlere ilgisiz kalamayışı, kuşkusuz ki, onların parasının onda yarattığı özel bir anlamı olduğuna kanıttı ve belki de zararsız bir şey değildi.

"Aslında insanları mutsuz kılan şey bu inancın kendisidir, çünkü insanları sonsuz bir yarışa sürükler: Bir nesne, bir araba, bir giysi ya da herhangi bir şey istenir ve bu nesneye sahip olmanın bizi tatmin edeceği sanılır. Ona göz dikilir, istenir. Sonuçta, eğer edinilirse, çabucak unutulur ve bir başkasına göz dikilir, bu kez o elde edildiğinde bizi tatmin edeceği kesindir. Bu arayışın sonu yoktur. İnsanlar bilmez ki, Ferrari kullanıyor, Hollywood'vari bir evde oturuyor ve özel jetle yolculuk ediyorlarsa, bu kez de henüz sahip olmadıkları yatın onları mutlu edeceğine inandıklarını. Ferrari'ye binmeyi hayal bile edemeyenler bu durumdan rahatsız olur elbet ve şu anki durumlarından biraz daha zengin olmanın kendilerine yeteceğini düşünürler. Onlar bir Hollywood dairesi istemezler, hayır, sadece biraz daha büyük bir ev isterler ve bunun onlara yeteceğine, sonra hiçbir şey istemeyeceklerine emindirler. İşte bu noktada yanılırlar: Özlem duyulan maddi düzey ne olursa olsun, ona erişildiğinde daha fazlası istenir. Bu gerçekten de sonsuz bir yarıştır."

Sözleri bende özel bir anlam taşıyordu. Çocukluğumdaki Noel'leri hatırlamıştım. Beklediğim oyuncakların listesiyle birlikte Noel Baba'ya mektubumu yazarken, kudurmuş gibi oluyordum. Haftalarca bunu düşünüyordum. Sonunda onlara sahip olacağım günü sabırsızlıkla bekliyordum. Noel yemeği akşamı heyecanım doruğa çıkıyordu: Gözlerimi çam ağacından ayırmıyordum, yarın onun dibinde olacak mutluluğumu şimdiden hayal ediyordum. Gecenin bitmeyeceğini düşünerek uyumaya gidiyordum. Sabah olduğunu çalar

saatimde görünce minnet duyuyordum. Büyük gün nihayet gelip çatmıştı! Salonun kapısını açıp da ışıklı çamın altında rengarenk hediye paketlerini görünce, yoğun bir sevinç doluyordu içime. Heyecandan soluk soluğa bütün paketleri açıyordum. Sonra, günün en büyük bölümünü aldıklarımla oynayarak geçiriyordum. Böylece bitmek bilmeyen aile yemeğinden kurtuluyor ve yetişkinleri sıkıcı sohbetleriyle baş başa bırakıyordum. Ama akşam olurken, güneş ufukta batarken, sevincimin adım adım yok olduğunu hatırlıyorum. Yeni oyuncaklarım bende artık aynı coşkuyu yaratmıyorlardı. Önceki günkü heyecanımı arzuladığım oluyordu. Onu tekrar yaşamak istiyordum. Oyuncak düşlerimin beni oyuncakların kendisinden daha mutlu kıldığını düşündüğüm bir yıl bile olmuştu, hatırlıyorum. Beklenti, neticeden daha neşe vericiydi.

Bilgeye de bunları anlattım. Gülümseyerek konuştu:

"Anne babaların çocuklarına söylediği en büyük yalan Noel Baba'nın varlığı değil, onun hediyelerinin onları mutlu kılacağına dair üstü kapalı vaatleridir."

Vadideki köylülere baktım. Acaba onların geleneklerinde de, yılda bir kez, çocuklarını maddi hediyelere boğarak onları mutlu etmeye çabalamak var mıydı?

"Para kazanmayı arzulayan tarafınızı güdüleyen nedenleri söylediniz," dedi. "Şimdi de bu fikri reddeden tarafınızdan söz edin."

"Sanırım para, başlı başına, beni biraz tiksindiriyor. Kimi zaman bu dünyada ondan daha önemli bir şey olmadığını, paranın insanların temel kaygısı olduğunu düşünüyorum."

"Gerçekten de belli bir sapmaya tanık oluyoruz. Yazık, çünkü para yine de iyi bir icattır."

"Neden böyle diyorsunuz?"

"Paranın başlangıçta insanlar arasındaki alışverişleri kolaylaştıran bir araçtan başka bir şey olmadığı sık sık unutulur. Mal alışverişi, ama aynı zamanda yetenek, hizmet, öğüt alışverişi. Paradan önce takas vardı. Bir ihtiyacı olan, değiş tokuş edebilmek için kendi sunacağı şeyle ilgilenecek birini bulmak zorundaydı. Kolay değil... Paranın icadı ise her malı, her hizmeti değerlendirmeyi sağladı. Bunları sağlayanın eline geçen para, sonra ona başka mal ve hizmetleri kolayca edinme imkânı verir. Bir anlamda, para ne kadar çok dolaşırsa, insanlar arasında o kadar çok dolaşım olduğu bile söylenebilir ve bu iyidir..."

"Böyle bakıldığında, harika!"

"Böyle olması gerekiyor. İnsanın yapabildiği şeyi, çalışmasının, yeteneklerinin meyvesini başkalarının kullanımına sunması ve karşılığında, kendisinin değil başkalarının yapmayı bildiği şeyi edinebilmesi gerekir. Para, biriktirmek için değil, kullanmak için gerekli bir şeydir. Herkes bu ilkeden yola çıkarsa, işsizlik olmaz, çünkü insanların karşılıklı olarak birbirlerine sunabilecekleri hizmetlerde sınır olmaz.

İnsanların yaratıcılığını teşvik etmek ve onları projelerini gerçekleştirmeye yöneltmek yeter."

"Ama bu durumda, günümüzde para neden kirli bir şey halini alıyor?"

"Bunu anlamak için öncelikle iki unsurun önemini kavramak gerek: Para nasıl kazanılıyor ve nasıl harcanıyor? Para eğer en iyi yanlarımızı vererek yeteneklerimizi uygulamaktan kaynaklanıyorsa sağlıklıdır. Bu durumda onu kazanana gerçek bir tatmin sağlar. Ama eğer başkalarını, örneğin müşterileri ya da iş ortaklarını suistimal ederek kazanılmışsa, bu durumda, sembolik olarak, negatif enerji denebilecek şeyi yaratır. Şamanlar buna 'Huşa' derler. Bu Huşa tüm dünyayı aşağı doğru çeker, ruhları kirletir ve sonuçta soyulanı da soyguncuyu da mutsuz eder. Soyguncu bir şey kazanmış gibi hissedebilir kendini, ama onun içinde biriktirdiği şey, daha fazla mutlu olmasını engelleyecek bu Huşa'dır. İnsan yaşlandıkça bu yüzünden okunur, üstelik biriken servet ne olursa olsun, bu böyledir... Oysa ki, kendindeki en iyi şeyi vererek ve başkalarına saygı göstererek para kazanan kişinin kendisi de serpilip gelişerek zenginleşir."

Dorian Gray'in Portresi gelmişti aklıma. Oscar Wilde'ın bu inanılmaz romanı kötü yürekli bir adamı tasvir eder. Yaptığı her kötülük, bir tabloya çizilmiş portresinin yüzüne yansır, onu giderek daha belirgin bir biçimde çirkinleştirir.

"Parayı harcama şeklinin de önemli olduğunu söylüyordunuz..."

"Evet, eğer kazanılan para başkalarının hizmetlerine başvurarak, onlara yeteneklerini, meziyetlerini ifade etme imkânı vermek için kullanılırsa, bu durumda para pozitif bir enerji üretir. Tersine, maddi mal biriktirmekle yetinilirse, o zaman yaşam anlamını yitirir. İnsan yavaş yavaş kurur. Çevrenize bakın: Yaşamlarını hiçbir şey vermeden biriktirmekle geçiren kişilerin başkalarıyla bağı yoktur. Gerçek insani ilişkileri yoktur. Bir insanla içten ilgilenmeye, onu sevmeye muktedir değillerdir. Ve inanın bana, bu noktaya gelindiğinde, artık mutlu olunmaz!"

"Tuhaf! Düşünüyorum da, dünyanın öteki ucundayım, bir maneviyat ustasıyla karşılaşıyorum ve paradan söz ediyoruz!"

"Aslında gerçekten paradan söz etmiyoruz."

"Nasıl, yani?"

"Yaşamda kendinize koyduğunuz sınırlardan söz ediyoruz. Para, sizin potansiyelinizin bir metaforudur yalnızca."

Bacaklarımı boşluğun üzerinde salladım ve önümde açılan bu geniş boşluğu seyrettim. Hafif hafif esen sıcak rüzgâr, esrik kokularıyla burun deliklerimi gıdıklamaya ve gizlerini kulaklarıma fısıldamaya devam ediyordu.

"Sonuçta, bugün belki yeterince para kazanıyorumdur ve daha fazlasına ihtiyacım yoktur. Ama, söylesenize, siz ki para karşısında bu kadar rahatsınız, nasıl oluyor da çok zengin değilsiniz?"

"Çünkü ihtiyacım yok."

"O halde benim parayla daha rahat ilişki kurmama neden yardım ediyorsunuz?"

"Çünkü belki de paradan kopmadan önce onu kazanabilir olmanız gerek."

"Ya zaten kopmuşsam?"

Kısa bir sessizlikten sonra konuştu:

"Bu bir kopma değil, feragat etme."

Sözleri içimde çınladı; sanki sesi titreşimler halinde yankılanmaya devam ediyordu.

Bir kez daha haklı olduğunu kabul etmeliydim.

"Hindu felsefesinde," diye devam etti sözüne, "para kazanmanın geçerli bir hedef olduğu kabul edilir ve bu, yaşamın evrelerinden birine denk düşer. Onun içine gömülüp kalmaktan kaçınmak ve hayatta başarılı olmak için başka bir şeye doğru ilerlemeyi bilmek gerekir."

"Başarılı bir hayat nedir?" diye sordum biraz safça.

"Başarılı bir hayat, kişinin arzularına uygun sürdürdüğü, daima kendi değerleriyle uyum içinde hareket ettiği, yaptığı şeye elinden gelenin en iyisini kattığı, olduğu haliyle uyum içinde yaşadığı bir hayattır. Ve mümkünse, kendimizi aşma fırsatını elde ettiğimiz, kendimizden başka bir şeye kendimizi adadığımız ve insanlığa çok mütevazı da olsa, küçücük bir şey de olsa bir şey kattığımız bir hayattır. Rüzgâra bırakılmış küçücük bir kuş tüyü. Başkalarına bir gülümseyiş."

"Bu, insanın kendi dileklerini bilmesini gerektirir."

"Evet."

"Peki insan kendi değerleriyle uyum içinde hareket edip etmediğini nasıl bilebilir?"

"Ne hissettiğine bakarak: Eğer yaptığınız şey kendi değerlerinize uymuyorsa, belli bir rahatsızlık hissedersiniz, hafif bir huzursuzluk, bir suçluluk duygusu. Bu, eylemlerinizin sizin için önem taşıyan şeyle çelişip çelişmediğini kendinize sormaya yöneltmesi gereken bir işarettir. Bir günün sonunda, yaptıklarınızdan gurur duyup duymadığınızı, bunlar önemsiz işler bile olsa, kendinize sorabilirsiniz. Bu çok önemlidir: Değerlerimizi ihlal eden eylemler gerçekleştirdiğimizde insan olarak gelişim gösteremeyiz, basitçe sağlıklı bile kalamayız."

"Sağlıkla bağ kurmanız eğlenceli. Hatırladığım kadarıyla, öğrenciyken, yazın bir sigorta şirketi için telefon danışmanlığı yapmıştım. Belli bir sigortaya kaydolmaları için insanlara telefon etmem gerekiyordu. Temasa geçen kişilerin üçte birinin, banka kartlarında mevcut hizmetler arasında bu sigortadan farkında olmadan zaten yararlandıklarını şirket biliyordu. Fakat bundan özellikle söz etmememiz ve bu sigortayı herkese önermemiz gerekiyordu. O yaz, hayatımda ilk kez, şiddetli bir egzama hastalığı geçirdim. Doktor nedenini asla saptayamadı ve önerilen tedaviler hiçbir şeyi değiştirmedi, ben de uygulamadım. Egzama gelişmeye devam etti. Ben de işi yapmaya son verdim, çünkü o halde büroya gitmeye utanıyordum. Bir hafta sonra hepsi geçmişti."

"Elbette kesin olarak emin olunamaz, fakat belki de başkasına saygı, güven ve dürüstlük gibi değerlerinize aykırı davrandığınızı size belirtmek için vücudunuzun bir mesajıydı."

"Bunların benim için temel değerler olduğu doğru."

"Eminim."

"İnsanın yaptığı işte elinden gelenin en iyisini yapması gerektiğini de söylüyordunuz, değil mi?"

"Evet, mutluluğun anahtarlarından biri de bu. Biliyorsunuz, insan kendini akışa bırakmaktan hoşlanır, ama kendine hedefler koyduğunda serpilip gelişir. Gerçekten de, yeteneklerimizi uygulamaya koymayı başarmak için yaptıklarımız üzerinde yoğunlaşarak ve her seferinde yeni meydan okumalara karşı koyarak kendimizi mutlu hissederiz. Mesleğimiz ya da yeteneklerimizin düzeyi ne olursa olsun, herkes için geçerlidir bu. Eğer yaptığımız iş başkalarına bir şey veriyorsa, dolaylı da olsa, hatta mütevazı biçimde de olsa bir şey veriyorsa, mutluluğumuz artar."

Tam o anda belleğim beni dört yıl geriye taşıdı. Fas'taydım. Marakeş'te. Camii El-Fâni Meydanı'nda, gün batımında dolaşıyordum. Çöken karanlık meydanı büyüleyici bir atmosfere gömmüştü. Her yanı dolduran ucuz meyhanelerde odun ateşinde et kızartılıyordu. Alevler yoldan geçen kalabalığa yansıyor, yüzlerini kısa bir an aydınlatıyor ve ölçüsüz boyutlardaki gölgelerini dans ettiriyordu. Kızarmış sosis kokusu, üzerinde dumanlar tüten kuskusun kokusuyla yarışıyordu.

Her taraf seyyar satıcı doluydu. Kimileri civardaki tabakhânelerden henüz çıkmış, ekşi ve saldırgan kokularını yaymaya devam eden deri ürünler satıyordu. Kimileri ateşlerin ışığını yansıtan, yüzlerde, türbanlarda ve çarşaflarda altın şimşekler çaktıran işlemeli büyük bakır siniler sergiliyordu. Sağdan soldan yükselen sesler, yılan oynatıcılarının flüt ezgilerine ve darbukaların bitmek bilmeyen seslerine karışıyordu. Bu inanılmaz atmosferden büyülenmiş, gözlerim fal taşı gibi açık, duyularını kokulara, görüntülere, seslere doymuş yürüyordum ki, elli yaşlarında, ufak tefek, ince, güler yüzlü, güney güneşinden yüzü kararmış bir adam bana seslendi. Yerdeki bir sandığın üzerine oturmuştu. Sağında solunda, dumanlar çıkartan bir sosisçi ve bir çömlekçi vardı. Ben de ona gülümsedim ve oturmam için işaret ettiği iskemleye baktım. Mesleğinin ne olduğunu o an anladım. Ayakkabı boyacısı. Gülümseyişim dondu ve belli belirsiz kasıldım. İcra edenleri sevimsiz işler yapmaya yönelten meslekler karşısında kendimi asla rahat hissetmemişimdir. Ayakkabı boyacılığı belki de en güç kabul ettiğim meslekti, çünkü zanaatkâr müşterisinin yanında, onun önünde, onun üzerinde icra ediyordu işini. Müşterisi ile boyacının karşılıklı duruşu bile beni rahatsız ediyordu: Yüksek bir iskemleye oturmuş, duruma hakim müşteri; altta, çömelmiş, oturan ya da bir dizini yere dayamış duran boyacı. Bu tür hizmetlerden asla yararlanmamıştım.

Adam davetini yineledi ve ışıltılı gülümseyişiyle bana bakmaya devam ederek nazikçe ısrar etti. Bir Batılı olan ben kuşkusuz ki onun için ideal müşteriyi temsil ediyor-

dum. Ama benim rahatsızlığımı da özellikle yabancı statüm arttırıyordu: Onun vatandaşlarının gözünde, ayakkabılarını içlerinden birine küstahça bir tavırla cilalattıran bir Batılı olmak istemiyordum. Kötü bir sömürgeci klişesi. O da benim rahatsızlığımı hissetti mi, yoksa bunu bir tereddüt olarak mı yorumladı bilmiyorum. Belki de sadece önerisine ilgisiz kalmamam, beni ikna etme umudu vermişti ona. Ayağa kalktı, hâlâ gülümsüyordu, yanıma yaklaştı. Reddedecek zaman bulamadım: Çoktan üzerimdeydi; eskimiş ayakkabılarımı incelerken, bir yandan da teşhis koyuyor, onları yepyeni kılma vaadinde bulunuyordu. Başkalarının isteklerine karşı koymadaki güçlüğüm, biraz önce tiksintiyle incelediğim bu iskemleye, hiç istemeden oturmuş olmamı kuşkusuz açıklar. Suçlayıcı bakışlarla karşılaşmaktan korktuğumdan çevreme bakmaya cesaret edemiyordum. O ise çoktan ayakkabılarım üzerinde çalışmaya başlamıştı. Yarım limonu kaptığı gibi, eskimiş deriye var gücüyle sürttü. İçinde bulunduğum durumda hiçbir şey beni şaşırtmamalıydı. Ayakkabılarımın üzerinde bir muzu ezseydi bile sanırım daha fazla şaşırmazdım. Maharetle ve heyecanla çalışıyordu. Kendinden emin bir halde, hareketlerine hakimdi. Eline kâh limonu, kâh çeşit çeşit fırçaları alıyordu. Ötede, yılan oynatıcılarının flütleri dur durak bilmeden sızlanmayı sürdürüyordu. Biraz gevşemeye başlamıştım. Karşılıklı bir iki laf ettik, ama o yaptığı işe çok konsantre olmuştu, yüzünde hiç silinmeyen bir gülümseme vardı. Eski bir bez parçasıyla siyahımtırak bir tür krem sürdü, kremin iyice nüfuz etmesi için deriyi ovuşturdu. Ardından,

küçük bir fırçayla, çevik hareketlerle parlatmaya girişti. Ayakkabılarım canlandıkça yüzüne derin bir gülümseme yerleşiyor, beyazlığı esmer teniyle çelişen parlak dişleri ortaya çıkıyordu. Ayakkabılarım ilk günkü kadar kaygan ve parlak olduğunda, gözleri gururla ışıldadı. Başlangıçtaki rahatsızlığımı tamamen unutmuştum. Onun neşesi bulaşıcıydı ve on beş dakika öncesine kadar tanımadığım bu adama kendimi aniden çok yakın hissettim. Bir dostluk dalgası gibi, ona karşı gerçek ve coşkulu bir sevgi hissediyordum. Dürüst bir fiyat söyledi, ben de cömertçe ödedim ve o anın heyecanıyla, bana küçük bir metal fincan içinde nane çayı ikram etmekte ısrar etti. Böylece ilişkiyi derinleştirerek sevincini paylaştı. O zaman bir gerçeklik olarak, acılı bir gerçeklik olarak karşıma çıkan şeyin aniden farkına vardım: Bu adam, benim gibi takdir gören bir mesleğe ve mütevazı gelirine rağmen kuşkusuz ondan bin kez daha zengin olan birinden daha mutluydu. O adam tenindeki gözeneklerden mutluluk soluyordu ve bu mutluluk etrafında ışıldıyordu.

Dört yıl önce yaşadığım bu sahnenin anısı bile gözlerimi yaşartmıştı.

"Yeteneklerimizi uygulayarak kendimizi mutlu etmek için meydan okumalara karşı koymanın yararından neden söz ettiniz?" diye sordum.

"Çünkü meydan okuma bizi daha fazla konsantre olmaya yöneltir, elimizden gelenin en iyisini yapmamızı, sonra da

gerçek bir tatmin bulmamızı sağlar. Eylemlerimizde serpilip gelişmemizin koşuludur bu."

"İnsan kendiyle uyum içinde olan şeyler gerçekleştirdiğinde, hayatının başarılı olduğunu da söylediniz. Ama böyle bir uyumun olduğunu nasıl bilebiliriz?"

"Bu akşam öleceğinizi ve bir haftadır bunu bildiğinizi düşünün. Öleceğinizi bildiğinize göre, bu bir hafta içinde yaptığınız şeylerden hangilerini yapmış olmayı isterdiniz?"

"Ooo, güç bir soru!"

"Evet."

"Diyebilirim ki, karşılaşmamızı dikkate alırsak, bu son hafta biraz özeldi. Değiştireceğim pek bir şey olmaz."

"O halde, Bali yolculuğunuzdan önceki haftayı ele alın."

"Eee... şey... yani... düşüneyim."

Söz konusu haftanın filmini zihnimde tekrar seyretmeyi denedim. Yapmış olduklarımı saati saatine gözümde canlandırmaya çalıştım ve her bir eylemim için, hafta sonunda öleceğimi bilerek onu gerçekten geçekleştirip gerçekleştiremeyeceğimi kendime sordum. Cevap verebilmem için dakikalar gerekti:

"Kabaca, yaptıklarımın % 30'unu korurdum."

"Öleceğinizi bilseydiniz, yaptıklarınızın % 70'ini yapmaktan vazgeçeceğinizi söylemektesiniz, öyle mi?"

"Şey, evet."

"Çok, çok fazla bu. Anlamsız bazı şeyler yapmak normaldir, ama bu oranda değil. Aslında, bu ilişkiyi tersine çevirmeniz

gerekirdi: Ölümünüzün yakın olduğunu bildiğinizde, her zaman yaptığınız şeylerin % 70'ini yapmaya devam edeceğinizi söyleyebilmeliydiniz. Bu, eylemlerinizin sizinle uyum içinde olduğuna bir işaret olurdu."

"Anlıyorum."

"Ve bunun işlerin güçlüğüyle ilgili değil, yalnızca sizin için taşıdıkları anlamla ilişkili olduğunu fark edeceksiniz."

"Çok doğru, bütün bunlarda kesinlikle hemfikirim, ama uygulamada insanın her zaman arzuladığı şeyi yapması mümkün olmaz."

"Seçme şansı hep vardır."

"Hayır, yalnızca kendimle uyum içinde olan şeyi yaparsam, işimi kaybetme riskiyle karşılaşırım..."

"O halde, bu işi koruma ya da kaybetme tercihiyle karşı karşıyasınız."

"Ama bu durumda daha az ücretli bir başka iş bulma riski var. Kiramı ödeyemem!"

"O zaman da o evde kalma ya da daha ucuz, belki işinize daha uzak bir başkasını tutma tercihiyle karşı karşıya gelirsiniz."

"Uzaklaşırsam ailem ve dostlarım hayal kırıklığına uğrar."

"O halde, onları hoşnut etme ya da hayal kırıklığına uğratma tercihiyle karşı karşıya kalırsınız."

"Böyle bakıldığında..."

"Sadece tercihin size bağlı olduğunu söylemek için bütün bunları dile getiriyorum. Yaşamın belli anlarında gerçekten de pek tercih şansı olmaz ve bu anlar belki acı vericidir, ama ordadırlar ve sonuçta, ne yaşadığınızı siz belirlersiniz: Her zaman bir tercihinizin olduğu fikrini unutmamak önemlidir."

"Kimi zaman benim yerime başkalarının seçim yaptığını düşünürüm."

"O zaman, sizin yerinize seçim yapmalarına izin veren sizsiniz."

"Yine de başkalarından daha fazla tercih imkânına sahip insanlar vardır bence."

"Yaşamda ne kadar gelişme gösterirsek bizi sınırlandıran inançlardan da o kadar uzaklaşırız ve daha çok tercih şansımız olur. Tercih, özgürlüktür."

Önümdeki bu uçsuz bucaksız alana baktım, hiçbir şeyin durduramadığı bu baş döndürücü uzamı ve sonsuz kokulu bu başdöndürücü havayı derinden soluyarak, bakışım ufukta kaybolmuş bir halde, özgürlüğü düşlemeye koyuldum.

"Biliyorsunuz," diye devam etti, "insan kendini olayların ya da başkalarının kurbanı olarak görürse mutlu olamaz. Yaşamınıza, nasıl olursa olsun, her zaman sizin karar verdiğinizi anlamak önemlidir. Çalıştığınız yerde en alt düzeyde olsanız da, yaşamınızın yöneticisi sizsiniz. Komuta sizdedir. Siz kendi yazgınızın hakimisiniz."

"Evet."

"Korkmanıza da gerek yok: Şunu anlayacaksınız ki; sizinle uyum içinde olan, sizin değerlerinize saygı gösteren ve yeteneklerinizi ifade eden davranışları seçmek için kendinize yetki tanıdığınızda, başkaları için de çok değerli olursunuz. O zaman kapılar kendiliğinden açılır. Her şey daha kolay olur ve ilerlemek için mücadele etmeye gerek kalmaz."

Uzun süre sessiz kaldık. Sonra ayağa kalktı ve sessizliği ben bozdum.

"Uçak biletim hakkında bilgi edindim. Yüksek bir fark ödemeden değiştiremem. Yarın görüşmemizi gerektirecek, keşfedilmesi gereken önemli şeyler kalıp kalmadığını bana bugün söyleyecektiniz."

"Aslında, sanırım öğrenmeniz gereken önemli bir şey var."

"Ya yarın sabah, hâlâ meşgul müsünüz?"

"Evet."

"Israr ettiğim için özür dilerim, öğleden sonraki uçağa binebilmem için boş kalmanız mümkün değil mi?"

"Hayır."

Gerçekten şanssız bir durumdu. İkircikli bir tercihle karşı karşıyaydım: Beni çok heyecanlandıran ve kendime getiren bu buluşmaların sonuncusundan vaz mı geçecektim, yoksa dönüşümü ertelemek için korkunç yüksek bir para mı ödeyecektim?

"Benim yerimde olsanız ne yapardınız? Bileti değiştirir miydiniz?"

"Seçim sizin," dedi dudaklarında hoşnut bir gülümsemeyle ve iyilik dolu bakışlarını benim soran gözlerime daldırdı.

Göz bebeklerinden sonsuzluk yansıyordu.

Ağır ve emin adımlarla çan çatılar istikametinde uzaklaştı. Bambuların arasına girdiğinde onu gözden kaybettim.

17

Altı yüz dolar! Bu, dönüş biletimi neredeyse ikinci kez ödemem demekti! Kabul etmesi güç... Bunu yaparsam, bankanın belirttiği açık iyice artar ve banka hesabım göçer. Bankamla ilişkim de bu durumdan bir süre etkilenir... Uçağa pazar günü binmenin, işe gitmeden birkaç saat önce eve yorgun argın varmam demek olduğunu hesaba bile katmıyorum. Olacaklar pek eğlenceli değildi. Ama Samtyang Usta gibi biriyle karşılaşma fırsatı her zaman da elde edilmezdi. Pekâlâ, görüşmek pahalıya patlamıştı! Gerçekten de ne yapacağımı bilemiyordum. Her seçenek bana acı veriyordu ve karar veremiyordum.

Direksiyondaydım. Ubud'a yaklaşıyordum. Artık karar vermeliydim, çünkü biletimi değiştirmem için Kuta'daki seyahat acentesi kapanmadan yetişmem gerekiyordu. Yolumu seçmem gereken kavşağa yaklaşıyordum.

Sorunu her yönüyle ölçüp biçtim. Boşuna. Her iki durumda da kazanacaklarım ve kaybedeceklerim vardı. Tercih etmek imkânsız! Karar vermekte hiçbir zaman usta olamamışımdır! Yine de yazı tura atacak değildim, çok övünülecek bir durum olmazdı bu: Beş günlük kişisel gelişimden sonra, tamamen bilinçli bir şekilde karar verebilir olmalıydım!

Aklım, sonunda, gösteriş meraklısı bir okul açılışından kurtulmamı söyledi. Açığımı kapatmanın yolunu da bir gün bulurdum. Altı ay ya da bir yıl içinde, bu gelip geçici yıkımı çoktan unutmuş olurdum. Oysa ki şifacının bana öğreteceklerinden çok uzun süre, hatta belki de yaşam boyu yarar sağlayabilirdim. Kavşağa geldim ve dosdoğru güneye, Kuta istikametine saptım. Oscar Wilde'ın dediği gibi, çılgınlıklar asla pişmanlık duyulmayan tek şeydir!

Ülkesi inanılmaz borçlar altındayken, Meksika başbakanının yaptığı yorumu hatırlıyorum. Bir gazeteci, bu durumun uykusunu kaçırıp kaçırmadığını sormuştu. Bin dolarlık bir açık sizin gece uyumanıza engeller, oysa ki yüz milyar dolarlık bir açık bankacınızı uyutmaz, demişti. Borçlarımın henüz bir hiç olduğu sonucunu çıkardım.

Kuta'ya varmam yaklaşık bir saati buldu. Orayı sevmiyordum. Bana göre Kuta Bali değildi. Turistler en yoğun olarak orada bulunuyordu. Özellikle de Avustralyalı sörfçüler. Geceleyin şehir dev bir gece kulübüne dönüşüyordu.. Uyuşturucu ya da fahişe öneren bir Cavalıya toslamadan sokakta üç adım atmak imkânsızdı. Tercih sizin! Yetmişli yıllarda Kuta, hippilerin vazgeçilmez haç yolunun parçasıydı. Üç K'li

çemberin ortasında: Kuta, Katmandu, Kabil. 2002 yılında Batı'nın bozulmuş ahlakının sembolü olan Kuta, El-Kaide tarafından, en kanlı saldırılardan birinin gerçekleştirileceği yer olarak seçildi.

Yolculuk öngördüğümden uzun sürdü ve ancak akşamüzeri varabildim. Seyahat acentesi on dakika içinde kapanıyordu. Acentenin tek yönlü dar sokağına son sürat girdim. Mucize eseri, tam önünde park edecek bir yer buldum. Park yerine geldiğimde, geri geri girebilmek için biraz ilerledim. O sırada, peşimdeki aracın durmadığını fark ettim. Oysa park etme niyetim belliydi: Yalnızca park ışıklarını yakıp söndürmekle kalmamış, dahası yerin önünde de hafif bir kavis çizerek park etmeyi düşündüğümü belli etmiştim. Hayır, yine de peşimden gelmiş, geri gitmemi engelliyordu. Yan duruşumu bir süre korudum ve manevramı anlaması için sinyal vermeye devam ettim, ama hiçbir şey olmadı: Geri gitmedi. Camı açtım, başımı çıkardım ve park edebilmem için biraz geri gitmesini istedim. Arkasında araba yoktu, kolayca geri gidebilirdi. Beni anladığı kesindi. Özellikle kelimelerime belirgin el kol hareketleriyle eşlik etmiştim. Boşuna. Ellisini geçkin, güneşi ve alkolü abartan sarışınların ortak semptomu olan pancar suratlı bir Batılı. Onun hali karşısında, ikinci açıklamayı rahatlıkla seçebilirdim. Hiçbir zekâ esnekliği olmayanların ve asla bir şeyi bırakmak istemeyenlerin inatçı hali vardı. Duruşundan inanılmaz bir atalet fışkırıyordu. Arabası kadar hantal, toprağa çakılı gözüküyordu. Hareketlerimi ve sözlerimi tekrarladım. Hiç. Dar kafalı bir surat, tutuk omuzlar,

donmuş kollar, direksiyona yapışmış kocaman eller: Bütün vücudu, teslim olmama iradesini ifade ediyordu. Çünkü iki metre geri çekilmeye, teslim olmak anlamı yüklediği belliydi. Şunu kesinlikle anladım: Yaşamında, başkalarıyla ilişkilerini güç yoluyla sürdürüyor olmalıydı ve birinin talebine cevap vermenin alan kaybetmek, zaaf göstermek olduğunu sanıyordu. Evet, böyleydi! "Hayatta hiçbir şeyi elinden bırakmamalı, asla bir şey vermemeli!" şeklinde bir inancı olmalıydı. Çevresindekiler onunla her gün gırgır geçiyor olmasa da, ben başka koşullarda bunu çok eğlenceli bulurdum. Ama seyahat acentesi beş dakika içinde kapanıyordu. Tercih şansım yoktu, bu yere park etmeliydim, bir başka yer arayacak vaktim yoktu. Bunun üzerine bilgenin sözleri kulağımda yankılandı: Tercih şansı her zaman vardır. Aniden kendi kendime ataletine karşı ataletle savaşabileceğimi düşündüm. Kontağı kapattım, el frenini çektim ve arabamı yolu tıkayacak şekilde yolun ortasında bıraktım. Acenteye girdim ve ışıkları söndürmeye başlamış olan görevliye biletimi uzattım. Bilgisayarının klavyesi tıkırdarken, ortalık kesintisiz bir korna sesiyle doldu. Banka kartımı biraz kaygıyla uzattım, ödeme merkezinin miktarı reddetmemesi için dua ediyordum. İşlemin zaman alması bana şansımın yaver gitmediğini düşündürdü. Ama sonunda sistemin benim biraz daha yoksullaşmamı kabul etmiş olduğunu öğrendim.

Cüzdanım hafiflemiş, yeni uçak biletim cebimde, arabama geri döndüm. Şoför öfkeden kudurmuştu. Öfkesini kornaya basarak yansıtıyordu, sadece bana ettiği küfürleri duymam

için kornadan elini çekti. Ona en tatlı gülümseyişimle baktım ama öfkesini arttırmaktan başka bir etkisi olmadı. Arabayı çalıştırdım. Öyle yakından takip ediyordu ki, sanki beni itiyor gibiydi. Gerçekten gülünçtü. Şifacının anlattığı bu tercih kavramını o zaman tümüyle kavradım. Bu sürücüde, kişiliğinin ona dayattığı davranışlarda tercih olmaması çarpıcıydı. Ne geri gidebiliyor, ne pazarlık yapıyor, ne de sabrediyordu. Zorla geçmekten başka bir şey bilmiyordu. Bu adam özgür değildi. Tersine, inançlarının esiriydi. Gün gibi ortadaydı. On beş gün önce, "Ne gerizekâlı!" derdim. Bugün ise onun sapkın tutumuyla zekânın hiç alakası olmadığını fark ediyordum.

Şimdiye kadar belli bir hoşgörüsüzlükle reddetme alışkanlığında olduğum davranışları, şu an kavrayabiliyor olduğuma şaşırıyordum. Bu yeni kavrayış ve duygudaşlık, insanları daha fazla gözlemleme ve dinleme, onların tutumlarının kökeninde yatabilecek inançları keşfetme arzusu veriyordu bana.

Deniz kenarına gittim ve güzel bir kafenin terasına oturdum. Mali sıkıntılarımı ne zaman unutmak istesem para harcarım.

Çikolata ve avokadolu bir kokteyl söyledim. Bu şaşırtıcı bileşim kesinlikle nefisti. Ve denizin karşısında, tik ağacından bir koltuğa rahatça kuruldum. Rüzgâr güçlü esiyor olmalıydı, çünkü dalgalar kabarmıştı. Gün batımı güneşi, evleri de yüzleri de çok güzel gösteren, portakal sarısı, sıcak ışığına bulamıştı sahili. Plaj, yavaş yavaş dolmaya başlayan benim kafemin terasıyla birleşik kaplar oyunu oynuyordu. Gerçekten yalnız

değilken yalnız olmak, yaratılmasına katkıda bulunmadan doğan ortamdan yararlanmak güzeldi.

Yan masada iki genç tartışıyordu. Oldukça zarif ve güzel olan, kahverengi saçlı ve mavi gözlü kadının biraz somurtkan bir hali vardı. Çok uzun boylu olmayan ama yapılı erkek, kalın enseli, kısa kesilmiş koyu renk saçlıydı. Kadın ona Dick diyordu. Önceki akşam seyrettiği ve büyülenmiş olduğu açıkça belli olan Çin gölge oyununu anlatıyordu. Herhangi bir gölgenin, ne kadar sanatsal olsa da, onu heyecanlandırmaya yetmeyeceği bence gayet açık olsa da, adam kadını dikkatle dinliyordu. Belki yine de kadının ifade ettiği duyarlılıktan etkilenmişti. Onların çift olmadıklarını hissediyordum, ama kadın ona karşı henüz açıkça ifade etmediği duygular besliyordu. Adamın, Doris diye hitap ettiği kadına karşı ne hissettiğini söyleyebilecek durumda değildim. Dick, içinde duygu ve heyecana yer olup olmadığı bilinemeyecek kadar erkeksi adamlardandı. Onu, eşini yatağa götürmek için saçlarından tutup sürükleyen mağara adamı olarak hayal edip eğlendim.

Onların masasının yanındaki bir masada, sörfçü bir delikanlı, biraz sivilceli biraz cakalı, bir viski-cola'yı içiyordu. Dikkatle Doris'e bakıyordu. Ama herhangi bir kızın da onda aynı ilgiyi uyandıracağına emindim. Onunla benim ortak bir noktamız vardı: Yandaki sohbetin tek bir kelimesini bile kaçırmıyorduk.

Çeyrek saat sonra Dick ile Doris'in yanına kendi yaşlarında bir kız geldi. Kızın yanında da belli ki tanımadıkları biri vardı.

"Selam Kate!" dedi Dick.

"Selam Dick, selam Doris."

Doris'in hemen belli belirsiz kapandığını hissettim. Bozulmuş gibiydi. Kızı sevmediği belliydi. Birbirlerinin nesi oluyorlardı?

Kışkırtıcı tavırlı esmer Kate açıkçası güzel olmaktan çok seksiydi. Bir plaj için yüksek denebilecek topuklar, mini etek ve kalıksız göğüsler. Göğüsleri küçüktü, ama iyi bir sutyen markasının marifeti sayesinde elde edilen sonuç tatminkârdı. Yan masadaki sörfçü delikanlı gözlerini onun dekoltesinden ayıramıyordu. Kız gülümseyerek konuşuyor, vücudundan gayet emin, kendini çok iyi hisseden aşırı havalı bir tavır sergiliyordu.

"Üzgünüm, geciktim: Plajdan dönüşte üstümü değiştirdim ama bütün giysilerimi bulamadım. Küçücük külotumu bulamadım."

Sörfçü delikanlının, külotu bulup bulamadığını görme niyetinde olduğu açıktı: Bakışları dekoltesinden mini eteğine inmiş, yoğun bir şekilde sabitlenmiş, cevabı bulacağı uygun anı kolluyordu. Doris'in öfkesinin bir gıdım daha arttığı hissediliyordu. Kate hoşnuttu.

"Size Jenz'i tanıştırayım. Plajda karşılaştık. Nasıl oldu, biliyor musunuz? İkimiz de mentollü Marlboro Light içiyoruz! Çılgınca!" dedi Kate.

İncecik, göçük yanaklı, nazik gülümseyişli Jenz kendini "küçük bir Avrupa ülkesinden" diye tanıttı. Sözünü ettiği ülke

Danimarka'ydı. Dökülmüş saçlarının yoğunluğu, onu kafasını usturaya vurmaya yöneltmişti. Kelliği başkalarının gözünde yok etmenin ustalıklı hâli. Buna karşılık, çok gür sapsarı bir sakalı vardı. Başının tepesindeki eksikliğini sanki sakalıyla dengelemeye çalışmış gibiydi. Sesi yumuşaktı, öyle ki işitebilmek için kulak vermek gerekiyordu. Diğerlerinin sorduğu sorulara kendini değersizleştirmeye yakın bir alçakgönüllülükle cevap veriyordu. Rahatsız ettiği için özür diler gibi bir hali vardı. Dick kaşlarını hafifçe çatarak ona bakıyordu. Bu ne tür bir hayvan, diye düşünüyor gibiydi. Ona göre, bir erkeğin bu kadar silik olmasının normal olmadığı açıktı. Jenz çatışma yaratmamak için öyle çaba sarf ediyordu ki saydamlaşıyordu. Beş dakikanın sonunda herkes onun varlığını unutmuştu bile. Artık yoktu.

Birini böyle davranmaya ne itebilirdi? Bunun için ne düşünüyor olmalıydı? Bir tür, "Kendimi küçültürsem beni rahat bırakırlar," mıydı? Dick'in ise tam tersine inandığına emindim: "Güçlü olursam bana saygı gösterirler!"

Jenz, Kate'e aşkla bakıyordu. Kate ise onu diğerleriyle tanıştırdığından beri bir kere bile yüzüne bakmamıştı. Onu tamamen yok sayıyordu. Onu neden gruba dahil etmişti? Baştan çıkartma gücünü kanıtlayan ağzı açık bir hayranla kendini göstermenin zevki için mi? Dick'in tepki göstermesini sağlamak için mi? Bana kalırsa, gerçekten de, onun dikkatini çekebilmek için elinden geleni yapıyordu. Doris de bunu hissetmiş olmalıydı, çünkü öfkeli bakışlarından zaman zaman nefret kıvılcımları saçılıyordu.

Barmen siparişleri alıyordu.

"Bir blue lagoon," dedi Kate.

"Bir maden suyu," dedi Doris.

"Ne içmek istersin?" diye Jenz'e sordu Dick.

"Fark etmez."

"Karar ver!"

"Tamam, sizin içtiğinizden içerim."

"İki bira," siparişi verdi Dick.

Dick geçirdiği günden hoşnuttu.

"Bugün çok dalga vardı, güçlüydü. Sonuçta can sıkmayan bir gün oldu," dedi.

"Suların kudurmasını görmek güzeldi," diye ekledi Doris.

"Doğru," diye hafifçe onayladı Jenz.

"Yoo! Bugün korkunçtu," dedi Kate. "İki tip sürekli bana asılıp durdu. Yakamı bırakmadılar, bıkkınlık geldi."

"Sörf yapmalıydın," dedi Dick. "Suyun üzerinde herifler yalnızca dalgalara bakar."

"Yok, sörf yapmam, sürekli düşüyorum. Yüzü koyun düşünce göğüslerim acıyor."

Yan masada, sörfçü delikanlının bakışı mini etekten dekolteye çıktı.

Doris kavga etmemeye karar vermişti. Kendi olarak, nasılsa öyle sevilmek isteyen aşırı hassas insanlardandı. Eğer

hoşa gitmek için çabalarsa, onu olduğu gibi değil, yalnızca yaptığı şey için seveceklerine inanıyor bile olabilirdi.

"Erkekler neden kesik kesik boşalır biliyor musunuz?" diye Kate'in ortaya laf atması, kısmen rahatsız edici kısmen dikkat kesici bir sessizlik yaratmıştı.

Dick soruya belirgin bir değer vermiş ve cevabı bekliyordu. Doris'in yüzünden bayağılığı küçümsediği belli oluyordu. Jenz yapay bir iyi niyetle gülümsüyordu.

"Çünkü kadın yudum yudum yutar," diye ekledi, Dick'in gözlerinin içine bakarak.

Jenz aptalca, Dick gevrek gevrek güldü. Doris şaşkına dönmüştü.

Sörfçü delikanlı afallamıştı. Böyle bir kızın var olabileceğini aklı almıyordu. Ağzı açık kalmıştı. Bakışları onun üzerine çivilenmişti, gözleriyle onu yiyordu. Onun yatakta bir bomba olduğunu düşünüyor olmalıydı. Bense bundan pek emin değildim: Bence erkeklerden çok, erkekler üzerindeki etkisiyle ilgileniyordu.

Bir kızı herkesin ortasında müstehcen hikâyeler anlatacak kadar provokasyona başvurmaya iten ne olabilirdi? Ne arıyordu? Kendine ve başkalarına dair neye inanıyordu? İçinden gelen bir baştan çıkarma, karşısındakinde cinsel arzu uyandırma ihtiyacı vardı kuşkusuz. Olası bazı inanışlar algılamaya başlamıştım: "Baştan çıkartıyorum o halde varım," ya da, "erkekleri cezbetmeyi başarırsam değerliyim." Sonuçta,

saldırgan baştan çıkarıcılığının gerçek bir tercih olmadığını, kölesi olduğu bir ihtiyaca karşılık geldiğini hissediyordum.

İnsanların inançlarını tahmin ederek eğlenmek için onları dinlemeye koyulmuştum. Ama onları keşfettikçe, insanların özgür olmadıklarını görmek beni üzüyordu. Bu özgürlük yoksunluğunun temelinde korkunç bir diktatör değil, yalnızca kişinin kendine, başkalarına ve dünyaya dair inancı yatıyordu.

Kumda anne babalar çocukları için plaj oyunları düzenliyorlardı. Bir an onlara baktığımda, çocuklarını birbirleriyle rekabete ittiklerini görmek beni şaşırttı. Yaptıkları işi başarmaları yetmiyordu, küçük arkadaşlarını yenmeleri, onlardan daha iyi olmaları gerekiyordu. Bu anne babalar neye inanıyor olabilirdi? Yalnızca başkalarını geçince insanın değerli olduğuna mı? Bir sonucun ancak yanındakinin sonucundan iyi olduğunda değerli olduğuna mı? Bense tek değerli rekabetin kişinin kendisiyle girdiği rekabet olduğunu hissediyordum. Başkasını geride bırakmaktansa kendini aşmak. Bilge bana bir inancın yargılanamayacağını, yalnızca sonuçlarıyla ilgilenilebileceğini söylemişti. Böyle bir durumda sonuçlar ne olabilirdi? Bir teşvik mi? Kesinlikle. Gelişme göstermeye teşvik. Ama başkalarıyla olan ilişkiler üzerindeki etkileri nelerdir? Karşılaştırma yapmayı alışkanlık edinen biri dostluk, aşk yaşayabilir mi? İnsanların yanındayken ne hisseder? Üstünlük duygusu ile aşağılık duygusu arasında mı gidip gelir? İlgisizlik ve saygı arasında mı? Yoksa acıma ile kıskançlık arasında mı? Bu anne babalar, çocuklarında neye yol açtıklarının ve onların toplum içindeki yaşamlarını

kalıcı biçimde koşullandırdıklarının farkında değillerdi. O çocukların güdüleri, davranışları, duyguları, dışardan önerilen modellerin benimsendiği yaşta kafalarına kazınan birkaç inançla belirlenecekti.

Peki ya bu anne babalar bu inançları nasıl geliştirmişti? Onları kendi anne babalarından mı almışlardı, yoksa rekabetçi kişilerle karşılaşıp kendilerini aşağılanmış hissettiklerinden, şimdi de çocuklarının kendilerine tahakküm kurmuş kişilerin konumunda olmasını mı istiyorlardı? Bu durumda, kendi tercihleri neredeydi? Saldırganın modeline uymuş olmuyorlar mıydı?

Yakındaki bir başka masaya da birileri oturmuştu. "Her şeyi bilen" bir bey, bilgisine hayran olduğuna ustalıkla inandıran oysa ki sıkıntısını gizlediği her halinden belli olan bir hanımla tartışıyordu. Adam her konuda bilgisini sergilemeye çabalıyordu.

Kadına pek az konuşma şansı bırakmasına rağmen, kadın çok ender görüş belirttiğinde bile belirsizliklerinden dolayı onu paylıyordu. Adam bildiğini belli etme zorunluluğunun buyruğuna öylesine girmiş gözüküyordu ki, bu durumdan en çok hangisinin şikayetçi olabileceğini düşündüm. Onun için hayati bir şeydi bu. Belki de bilgisi dışında var olmadığına inanıyordu. Belki de budala ya da cahil yerine konulmaktan çekiniyordu. Ya da belki de engin bilgisini fark ettiremezse sevilemeyeceğine inanıyordu. Yoksa bunu karşısındakine kanıtlamaya kendini mecbur mu hissediyordu?...

Bütün bu insanların ortak noktası, sahip olduklarına inandıkları özgürlüğün, aslında çok azına gerçekten sahip olmalarıydı. Onlar kendi inançlarının kölesiydiler ve bu inançlar onlara davranışlarını dayatarak tercih şanslarını kısıtlıyordu. Giderek bunun daha fazla farkına varıyordum. İnsanların davranışlarının altında yatan inançları kavrayabilmek için, artık onları kısa bir an dinlemem ve gözlemlemem yetiyordu.

The Invaders dizisindeki David Vincent gibiydim. O, dünya dışı yaratıkları sert küçük parmaklarından saptıyordu; her yerdeydiler ve gezegeni istila etmişlerdi. Benim gezegenim ise insanların inançlarının istilası altındaydı. Bu inançlar her yerdeydi ve insanların davranışlarını yönetiyordu.

18

Arabama binmiştim. Kuta'dan, barlarından ve göklere çıkarılan atmosferinden ayrılmaktan hoşnuttum. Karanlık ve sıcak gecede bungalovuma vardım. Ritüel haline gelmiş yüzmem bana kutsal gelmişti.

Cumartesi sabahı bitecek gibi değildi. Plajda, bir palmiyenin gölgesinde, balıkçıların seyrek geçişlerini seyrederek geçirdim. Öğleden sonrayı sabırsızlıkla bekliyordum. Bilgenin son buluşmamıza sakladığı şu muhteşem "büyük öğreti"nin ne olduğunu düşünüyordum. Bunun son buluşmamız olduğuna inanamıyordum. Onunla görüşmeye alışmıştım. Her bir buluşma beni kendime dair öylesine aydınlatmıştı ki, bu döngünün tamamlanacağını kabul etmek güç geliyordu.

Bu şifacıyla görüşmeye ilk başta niye karar vermiştim? Her şeyden evvel ona ihtiyacım yokken, hangi delice tesadüf sonucu ondan söz edildiğini işitip de gidip onu görmüştüm?

Hayat tuhaf bir şey! Kimi zaman küçücük kararların yaşamınızın üzerinde inanılmaz sonuçları olur. Ve yıllar geçtikçe, o dönemde bu küçük karar değil de bir başkası alınsaydı hayat nasıl akardı diye insan sorar kendine... Bilmeden bu türden ne çok vesileyi kaçırmıştım kim bilir? Hayatımın binlerce küçük kavşağında, diğer yolun harika olduğu gözükmüşken, sıradan bir yolu talihsizlik eseri kaç kez seçmiştim?

Öğle yemeğimi erkenden ve hızla yedim. Bilgeyle uzun süre geçirebilmek için öğlenin hemen ardından orada olmak istiyordum. Bu buluşmadan azami yararlanma isteğim, bunun son görüşme olması, ama aynı zamanda, kabul etmem gerekir ki, bana mal olduğu şey yüzünden de iyice artmıştı. Tesadüf bu ya, çan çatıları tam gördüğüm an uçağımın kalkması gereken saatti. Bahçe ilk gün gördüğüm gibiydi: Dünyanın bir diğer ucunun çiçeklerinin nefis kokusuyla basit ve güzel. İlerledim. Kimseyi göremedim. Beni her zaman kabul ettiği çan çatı boştu. Çevrede tek bir ses yoktu. Belki çok erken gelmiştim. Étrafta bir tur attım: Hiçbir canlı yoktu. Girişin yakınındaki alçak bir duvarın üzerine oturdum ve bekledim. Buranın sessizliğini bozan tek şey, birkaç yaprağın hışırtısı ile kuşkusuz bir çatının altına saklanmış olan gekonun alışıldık çığlığıydı. Böyle bir huzur, sükunete uygundu. İlk kez, belki de büyük şehirde yaşamaya uygun olmadığımı düşündüm. Yirmi dakika kadar sonra, nihayet topuzlu genç kadının belirdiğini gördüm. Ona doğru ilerledim. Ben sormadan cevap verdi:

"Samtyang Usta bugün müsait değil."

"Evet, bu sabah meşgul olduğunu biliyorum, ama öğleden sonra beni kabul edeceğini söylemişti. Belki size söylememiştir. Haber verebilir misiniz?"

"Burada değil ama."

"Neyse, gecikmiş olmalı. Bu durumda çan çatıda beklerim," dedim, doğrularak.

"Hayır, bugün gelmeyecek, giderken yarın onu görebileceğimi söyledi."

"Yanılıyor olmalısınız," dedim, "sizi temin ederim randevum var, unutmuş olmasına imkân yok."

"Unutmadı, ama burada değil. Onu göremeyeceksiniz."

Her zamanki doğallığıyla konuşuyor, benim şaşkınlığımı dikkate almıyordu.

"Nasıl unutmuş olabilir ki?" dedim. Öfkelendiğimi hissediyordum.

"Hayır, sizin bu öğleden sonra geleceğinizi bana söyledi."

"Nedir bu hikâye?" diye patladım. "Onun talebi üzerine uçak biletimi değiştirdim, sırf onunla buluşmak için. Onu görmeliyim. Nerede?"

"Bilmiyorum."

Durum anlaşılır gibi değildi. Kötü bir rüya gördüğümü sanıyordum.

"Benim için size bir şey söyledi mi?"

"Size bıraktığı notu görmediniz mi?"

"Nerde?"

"Can çatıda."

Oraya koştum. Olayların gidişatından hiç hoşlanmamıştım. Bana bu oyunu neden oynamıştı? Bileti değiştirmenin bana neye mal olduğunu biliyordu? Nasıl bir özür uyduracaktı?

Not, kâfur ağacından sandığın üzerine konmuştu. Sararmış, dörde katlanmış bir kâğıt. Kâğıdı kaptığım gibi hemen açtım. Ustanın hafif ve kıvrımlı yazısını tanıdım:

Bu mesajı elinize aldığınızda hissedeceğiniz hayal kırıklığı, şaşkınlık, hatta belki de öfke, varlığınızın yeni bir boyutuna geçişinize eşlik etmektedir. Gelişimine devam etmek için bana ihtiyaç duymayan bir varlıktır bu.

Bugün gelme kararı alarak, sizin için önemli bir öğrenimi tamamladınız. Sizde fazlasıyla eksik olan bir kapasiteyi geliştirdiniz: Size pahalıya mal olan bir tercihte bulunma ve dolayısıyla bir şeyden vazgeçme, başka deyişle, yolunuzda ilerlemek için fedakârlıkta bulunma kapasitesi. Bunu artık edindiğinize göre, gelişiminizin önündeki son engel paramparça olmuş oldu. Artık ömrünüz boyunca size eşlik edecek bir güce sahipsiniz. Mutluluğa götüren yol, kimi zaman kolaylıktan vazgeçerek içinin en derinindeki iradenin gerektirdiğini takip etmeyi ister.

İyi yolculuklar,

Samtyang

Uzun süre sessiz kaldım.

Öfkeden şaşkınlığa, şaşkınlıktan kuşkuya, kuşkudan kavramaya, kavramadan kabule, kabulden minnete, minnetten hayranlığa geçmiştim.

Bu adam, ona kızacağımı, hatta bağışlamayabileceğimi bile bile beni bu sınava tabi tutma cesaretini göstermişti. Gelişme göstermek için bir fikri anlamanın, hatta ona katılmanın yetmediğini bildiği için bunu yapmıştı. Bir şeyi yoğun olarak, bizzat katılarak yaşamak gerekiyordu ve onun bana sunduğu buydu.

Yokluğuyla, ona veda etmemi engellemişti; bana vermiş olduğu her şey için teşekkürlerimi ve minnetimi kabul etmekten feragat etmişti. Ve bunu yaparak, bana öğrettiği şeyi bizzat kendisi kanıtlıyor, mesajının gücünü arttırıyordu. Büyük bir sanat!

Uzun süre yalnız kaldım. Anlam yüklü bu yerin kendine özgü atmosferinin son kez içime işlemesine izin verdim. Sonra ellerim boynuma uzandı ve taşıdığım Protestan haçını çıkardım. Onu özenle alıp küçük kutunun içine koydum; etajerin üzerindeki küçük kutunun.

19

Tekrar yola koyuldum. Erzak çantamı doldurmak için bir köyde küçük bir mola verdikten sonra, hızla kuzeye doğru ilerledim. Yarım saat sonra arabayı park ettim, ayakkabılarımın bağlarını sıktım, çantamı sırtıma astım ve patika yola koyuldum. Birkaç dakika yürüdükten sonra, sıcağı güçlü bir şekilde hissediyordum. Alnım boncuk boncuk terlemişti. Gözlerimi kaldırdım, elimi siper edip güneşten korudum. Bütün yüksekliğiyle bana hakim olan, muhteşem bir dev gibi, durağan ve baki Skouwo Dağı karşımdaydı.

Tırmanış yaklaşık dört saatimi aldı. Dört saatlik çaba, zaman zaman ıstırap. Sarp tırmanışlarda soluğum yetmiyordu. Patikanın dağın yamacıyla aynı yükseklikte devam ettiği yerlerde, adını bilmediğim tropikal çalı özlerinin parfümlü kokusunu içime çekerek güç buluyordum. Ben yükseldikçe manzara da etkileyici oluyordu.

Zirveye vardığımda artık bitmiştim, enerjim kalmamıştı, ama yoğun bir tatminle doluydu içim. Tembelliğimi aşmayı, cesaretimi ve güçlerimi seferber etmeyi, kararımı sonuna kadar yerine getirmeyi başarmıştım ve şimdi, Skouwo Dağı'nın üzerinde, ayakta, gemisinin pruvasındaki bir kaptan gibi, kilometrelerce toprağa, çeltik tarlasına ve ormana hâkim duruyordum. Rüzgâr kulaklarımda ıslık çalıp bir macera kokusuyla başımı döndürürken, ben kendimi her şeye kadir hissediyordum.

Benim için yeni bir yaşam başlıyordu. Artık bu BENİM hayatım olacaktı, benim kararlarımın, tercihlerimin, irademin meyvesi. Elveda kuşkular, tereddütler, yargılanma korkuları, yapamama, sevilmeme korkuları, elveda!.. Bundan böyle her anı bilinçli yaşayacağım, kendimle ve kendi değerlerimle uyum içinde yaşayacağım. Başkalarını elbette düşüneceğim, ama başkalarına verilebilecek ilk armağanın benim kendi dengem olduğunu aklımdan çıkarmadan. Güçlükleri geçilmesi gereken sınavlar olarak, gelişme göstermem için, öğrenmem gerekeni öğrenmem için yaşamın bana sunduğu armağanlar olarak kabul edeceğim. Olayların kurbanı değil, kuralları adım adım keşfedilen, sonucu bir parça gizemi her daim koruyacak bir oyunun oyuncusu olacağım.

İniş hızlı oldu. Bir yola sapıp dağın eteğinde uzanan gölün kıyısında oturdum. Su Tanrıçası'nın tapınağı göle bakıyordu. Muhteşem bir yer, görülmemiş bir güzellik. Issız gölün üzerinde

batan güneş bir süre sonra kaybolarak, sahneyi akıl almaz bir atmosfere boğdu. Skouwo Dağı'nın devasa gölgesinin hakim olduğu karanlık suyun geniş düzlüğü. Görünürde tek bir ev yok. Yaşam belirtisi yok. Mutlak sessizlik. Pagot çatılı karanlık tapınak, gölün yüzeyinde, bulutların beyaz yansıması üzerinde, Çin gölge tiyatrosu gibi beliriyordu. Uzun süre oturdum, mekânın dinginliğini yudum yudum içiyor, içimi huzur ve güzellikle dolduruyordum.

Farlarını yakmadan araba kullanan çok sayıda Balili sürücüden kaçınarak yola yoğunlaştığımdan bungalovuma geceleyin döndüm. Vardığımda hem yorgun hem de hafiflemiştim. Yükselen ay benim plajımı dingin bir atmosfere bulamıştı. Kimse yoktu. Balıkçı aileleri buradan ayrılalı çok olmuştu.

Çırılçıplak soyundum ve ılık suya girdim. Sessizce yüzdüm, gevşemiş ve özgürdüm. Suyun vücudumun üzerinde kaydığını hissediyordum. Dalgaların yumuşak hareketiyle kıvrılıp büküldüğümü, okyanusun içinde eridiğimi hissediyordum. Ciğerlerime derin bir nefes çekip dibe doğru yavaş yavaş daldım. Kumun üzerinde duran bir taşı yakaladım. Ağırlığı sayesinde arada durabiliyordum: Ne yüzeye çekiliyordum, ne dibe sürükleniyordum. Tostoparlak oldum, taşı kollarımın arasında tutarken dizlerimi göğsüme çektim. Böylece, bu ılık ve yumuşak suyun içinde, yüzeydeki dalgaların boğuk ve örtük gürültüsünü, düzenli ve sakinleştirici atışlarını hissederek, uzun süre ağırlıksız kaldım.

20

Uyandığımda kumsaldaydım. Güneş çoktan doğmuştu. Plajda uyuduğumu hatırlamıyordum. Ama giysilerim üzerimdeydi. Demek ki gece yüzüşüm sırasında dalgalar tarafından sahile sürüklenmiş değildim. Ayağa kalktım, gerindim, açıklardan gelen temiz havayı ciğerlerime çektim. Kendimi yeni biri gibi hissediyordum.

Balıkçı kayıkları çoktan geri dönüş yolundaydılar. Sabahın ufuk ışığı aydınlatıyordu onları. Suyun kenarında birkaç adım attım, ayaklarımın kumda bıraktığı izler, köpüklerin yumuşak mırıltısıyla gelen bir sonraki dalgayla siliniyordu. Açıkta bir gemi yol alıyor, yüzlerce yolcuyu Selebesleri, Java'yı ya da Borneo'yu keşfe götürüyordu.

Plajda tek başına bir çocuk fark ettim. Buraları keşfe gelmiş ender turistlerden birinin kızıydı kuşkusuz. Beş altı yaşlarındaydı. Elinde bir sopa vardı. Kumun üzerine özenle bir şeyler çiziyordu. Benim yaklaştığımı gördü. Yanına var-

dığımda bana şöyle bir gülümsedi, ama yaptığı işi bir an bile bırakmamıştı.

"Ne bu?" diye sordum.

"Bir gemi tabii," dedi rahatsız olmuş ses tonuyla, çizmeye devam ederken.

"Gemileri seviyor musun?"

"Evet. Önceleri, kaptan olmak istiyordum."

"Fikir mi değiştirdin?"

"Evet, çünkü benim için çok zor."

Bunu üzgün bir tonda söylemişti.

"Nereden biliyorsun?"

"Büyük babam söyledi. Kaptanlığın oğlanlar için bir meslek olduğunu söyledi, kızlar için değil."

Çizimini özenle süsledi. Şimdi, yüreğimi ezen hüzünlü bir ifade vardı yüzünde.

"Adın ne senin?"

"Andy."

"Dinle, Andy, bana bak."

Sopasını bıraktı ve bana doğru döndü. Kuma diz çöktüm. Onun hizasındaydım.

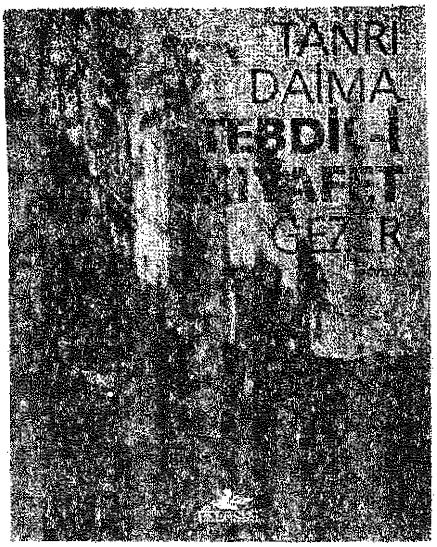
"Büyük babanın seni çok sevdiğine ve senin iyiliğini istediğine eminim. Ama sana bir şey söyleyeceğim. Hep kendine saklayacağın bir sır olarak. İster misin?"

"Evet."

"Andy, senin neyi yapıp neyi yapamayacağını kimsenin söylemesine izin verme. Hayatını seçecek ve yaşayacak olan sensin."

Gözlerimin içine baktı ve bir an dikkatle yoğunlaşıp kaldı. Sonra, ciddi hali adım adım silinip tüm yüzünü aydınlatan bir gülümsemeye bıraktı yerini. Bakışları açıklara, geminin ufukta yolunu çizdiği yere dönük, güvenli bir yürüyüşle uzaklaştı.

Laurent
Gounelle

- Bir düşünün. İntihar etmek üzeresiniz. Bir adam hayatınızı kurtarıyor, ama karşılığında sizinle bir anlaşma yapıyor. Bundan sonra o ne söylerse sorgusuz sualsiz yapacaksınız. Kendi iyiliğiniz için... Çaresiz, kabul ediyorsunuz ve hayatınızın iplerini tıpkı bir kukla gibi başkasının ellerine bırakıyorsunuz. Ve hayatınız eskisinden çok daha güzel oluyor. Yine de şüpheleriniz var: Bu adam aslında kim? Çevresindeki gizemli kişilerin sırrı ne? Sizden aslında ne istiyor? Tanrı Daima Tebdil-i Kıyafet Gezer, kendi kendimize koyduğumuz engelleri, korkularımızı ve önyargılarımızı nasıl aşacağımızın, kaderimiz sandığımız mutsuz bir yaşamı, bizi mutluluğa götüren bir yolculuğa nasıl dönüştüreceğimizin hikâyesi.

"Laurent Gounelle bir mutluluk fabrikatörü... Eğer mutluluğun bir reçetesi varsa, Gounelle o reçeteyi biliyor olmalı."
—Le Figaro

"Sürükleyici ve kolay okunan bir kitap. Hem iyi bir kişisel gelişim kitabı hem de güzel bir roman. Bayıldım!"
—Critiques Libres

İNANDIKLARIMIZ GERÇEKLİĞİMİZ OLABİLİR

Bir düşünün...

Bali'de tatildesiniz. Eve dönmeden önce bir şifacıya görünüyorsunuz. Aslında bir şikâyetiniz yok. Sadece onun ününü duymuş olduğunuz için görüşmek istiyorsunuz.

Şifacının teşhisi kesin: Sağlığınız gayet yerinde ama... mutlu değilsiniz.

Sonsuz bir bilgeliğin taşıyıcısı olan bu yaşlı adam sizi sizden daha iyi biliyor gibi gözükmekte. Yaşamınıza tuttuğu çok özel ışık, sizi olabilecek en büyüleyici maceraya sürükleyecek: Kendini keşfetmek! Size yaşattığı deneyimler yaşamınızı altüst edecek ve düşlerinizdeki yaşamın anahtarını size sunacak.

Dünya çapında insanların dilinden düşmeyen *Mutlu Olmak İsteyen Adam*, gerçekten mutlu olmaktan bizi alıkoyan şeylerden kurtulmayı öğrendiğimiz an, elde edebileceğimiz yeni imkânlar dünyasıyla bizi tanıştırıyor.

"Kulaktan kulağa yayılarak büyük bir başarı kazanan, insanların hayata bakış açılarını değiştiren eşsiz bir roman."

Psychologies Magazine

www.pegasusyayinlari.com
ISBN: 978-605-343-011-7

Kapak görseli: © Éric Chauveau
Kapak tasarımı: Pascal Ségaux/Cheeri